

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Možnosti rozvoje cestovního ruchu v Rusku

Bc. Anastasia Sutturina

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Anastasia Suturina

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Možnosti rozvoje cestovního ruchu v Rusku

Název anglicky

Possibilities of tourism development in Russian Federation

Cíle práce

Hlavním cílem práce je zhodnotit, popsat a charakterizovat cestovní ruch v Rusku a posoudit možnosti rozvoje turismu v této zemi. Navrhnout vlastní turistickou trasu.

Metodika

Výběr a studium odborné literatury, sestavení návrhu vlastní turistické trasy.

V různé míře budou použity metody analýzy, syntézy a komparace.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Rusko, cestovní ruch, turismus, turistická trasa , hospodářství, ekonomika

Doporučené zdroje informací

DROBNÁ, D.; MORÁVKOVÁ, E. Cestovní ruch. Praha: Fortuna, 2010. ISBN 978-80-7373-079-6.
MALÁ, V. Základy cestovního ruchu. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2002. ISBN 80-245-0439-1.
PALATKOVÁ, M. Mezinárodní cestovní ruch. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3750-8.
The Association of Tour Operators of Russia, přístupné na <http://www.atorus.ru/>
The Federal Agency for Tourism of Russian Federation, přístupné na <https://www.russiatourism.ru/>
The Federal State Statistics Service of Russian Federation, přístupné na <http://www.gks.ru/>
The "TourStat" analytical agency, přístupné na <http://turstat.com/>
UNCTAD Handbook of Statistics 2017, Geneva and New York, 2017, 102 s., ISBN: 978-92-1-112916-8
UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition, Madrid: UNWTO, 2017, ISBN 978-92-844-1901-2
ZELENKA, J. a PÁSKOVÁ, M. Výkladový slovník cestovního ruchu. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 ZS – PEF (únor 2019)

Vedoucí práce

Ing. Zbyněk Kuna, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 7. 11. 2018

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 25. 08. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Možnosti rozvoje cestovního ruchu v Rusku" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. listopadu 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé diplomové práce Ing. Zbyňku Kunovi, Ph.D. za jeho všestrannou odbornou pomoc, množství cenných rad, doporučení a zároveň za jeho ochotu při konzultacích poskytnutých ke zpracování této práce. Také bych chtěla poděkovat všem, kteří mě při psaní této diplomové práce podporovali.

Možnosti rozvoje cestovního ruchu v Rusku

Abstrakt

V této diplomové práci je řešena problematika možností rozvoje cestovního ruchu v Rusku. Teoretická část práce se zaměřuje na vysvětlení základních pojmů spojených s cestovním ruchem, také faktory, které ho ovlivňují, a v neposlední řadě objasňuje ekonomické dopady mezinárodního cestovního ruchu. Dále je podrobně rozebráno Rusko a částečně i jeho historie, která hrála důležitou roli ve vzniku cestovního ruchu v zemi. Následně práce poskytuje informace o Rusku z geografického a ekonomického hlediska a analyzuje současnou situaci na trhu cestovního ruchu v Ruské federaci.

Praktická část této práce spočívá v návržení výletu do Ruska po vlastní ose a turistické trase „Zlatý prsten Ruska“. Je zde podrobně zpracován itinerář cesty včetně kalkulace všech nezbytných nákladů, které jsou s výletem spojeny. Tento itinerář může sloužit jako informační nástroj pro zájemce o cestování do Ruska bez použití služeb zprostředkovatelů a také ke zvýšení informovanosti o turistických možnostech v Rusku.

Závěr této práce tvoří porovnání navrženého výletu s podobnou nabídkou od české cestovní kanceláře, a to za účelem vyvrácení tvrzení, že cestování do Ruska po vlastní ose je složitější a finančně náročnější než při využití služeb zprostředkovatelů zájezdů.

Klíčová slova: cestovní ruch, cestování, ekonomika, hospodářství, rozvoj, Ruská federace, Rusko, turistická trasa, turismus

Possibilities of tourism development in Russian Federation

Abstract

This diploma thesis deals with the problematics of tourism development opportunities in Russia. The theoretical part of the thesis focuses on explaining the basic concepts associated with tourism, the factors that affect it, and it clarifies the economic impacts of international tourism. It also includes a close look on the characteristics of Russia and, in part, its history, which represent an important role in the progression of tourism in the country. Subsequently, the thesis provides informations about view on geographical and economic side of the Russian Federation and analyzes the current situation in the tourism market in the country.

The practical part of this thesis consists in designing a trip to Russia without an organization of the traveling agency for the tourist route of so called "Golden Ring of Russia". There is a detailed itinerary of the trip, including a calculation of all necessary costs required for the trip. This itinerary can be viewed as an information tool for those interested in traveling to Russia without the use of intermediary services and to raise awareness of tourist opportunities in Russia.

The final part of the thesis is a comparison of the proposed trip with a similar offer from a Czech travel agency in order to oppose the claim that traveling to Russia on its own is more complex and financially demanding than using the services of travel agents.

Keywords: tourism, travel, economics, development, Russian Federation, Russia, tourist route

Obsah

1. Úvod	8
2. Cíl práce a metodika	10
2.1 Cíl práce.....	10
2.2 Metodika.....	10
3. Charakteristika cestovního ruchu	12
3.1 Vymezení a význam základních pojmů.....	12
3.2 Faktory ovlivňující cestovní ruch	14
3.3 Klasifikace cestovního ruchu.....	14
3.4 Základní a specifické formy cestovního ruchu	17
3.5 Služby cestovního ruchu.....	19
3.6 Mezinárodní cestovní ruch a jeho ekonomické dopady	21
3.7 Mezinárodní organizace cestovního ruchu	25
4. Charakteristika Ruska	29
4.1 Historie	29
4.1.1 Staroruský stát – Kyjevská Rus (862–1132)	29
4.1.2 Mongolská říše – Zlatá Horda (1240–1480).....	30
4.1.3 Moskevské knížectví (1263–1547)	32
4.1.4 Ruské carství (1547–1721).....	33
4.1.5 Ruské impérium (1721–1917)	34
4.1.6 Sovětský svaz (1917–1991).....	35
4.1.7 Ruská federace (1991–dosud).....	36
4.2 Geografická charakteristika	37

4.3 Ekonomická charakteristika.....	41
4.3.1 HDP.....	41
4.3.2 Platební bilance.....	45
4.3.3 Inflace.....	47
4.3.4 Nezaměstnanost.....	48
4.4 Mezinárodní spolupráce.....	50
4.4.1 Členství v mezinárodních organizacích.....	50
4.4.2 Vztahy Ruska s Organizací Severoatlantické smlouvy (NATO).....	52
4.4.3 Vztahy Ruska s Evropskou unií (EU).....	53
5. Cestovní ruch v Rusku.....	55
5.1 Příjezdový a výjezdový cestovní ruch v Rusku.....	55
5.2 Ubytovací služby.....	59
5.3 Stravovací služby.....	64
5.4 Dopravní služby.....	68
5.5 Turistická informační centra.....	72
6. Návrh výletu do Ruska po vlastní ose a turistické trase „Zlatý prsten Ruska“ .	74
6.1 Itinerář cesty.....	76
6.2 Kalkulace výletu do Ruska podle naplánované trasy.....	83
6.3 Porovnání navrženého výletu do Ruska po vlastní ose a zájezdu s podobnou trasou, nabízeného českou cestovní kanceláří.....	88
7. Závěr.....	92
8. Seznam použitých zdrojů.....	94
9. Přílohy.....	100

10.	Seznam obrázků.....	102
11.	Seznam tabulek a grafů	103
12.	Seznam použitých zkratk.....	104

1. Úvod

Od počátku existence civilizované společnosti člověk potřeboval odpočinek. S vývojem lidstva se, společně se vším ostatním, rozvíjel i cestovní ruch. V poslední době se jeho význam podstatně zvýšil a cestovní ruch se stal obrovským socioekonomickým fenoménem v mezinárodním měřítku. Jeho rychlý rozvoj usnadňuje rozšiřování politických, ekonomických, vědeckých a kulturních vazeb mezi státy a národy světa. Masivní rozvoj cestovního ruchu umožňuje milionům lidí prohloubit své znalosti o historii svého a dalších národů, seznámit se s památkami, kulturou a tradicemi ostatních zemí.

Cestování a cestovní ruch jsou dva neoddělitelně spojené pojmy, které popisují určitý způsob lidského života. Jedná se o rekreaci, pasivní nebo aktivní zábavu, sport, poznání okolního světa, obchodování, léčení atd. Vždy však existuje charakteristický rys, který zosobňuje tyto činnosti – dočasný přesun osoby do oblasti nebo země jiné než její obvyklé místo bydliště.

Z ekonomického hlediska je cestovní ruch určitým druhem spotřeby hmotných statků a služeb turisty, který vyniká jako samostatné odvětví ekonomiky a poskytuje turistovi vše potřebné: hromadná ubytovací a stravovací zařízení, dopravní prostředky, zábavní centra, lázeňská, zdravotnická a sportovní zařízení, průvodcovské a tlumočnické služby atd. V některých zemích je tedy cestovní ruch jedním z nejdůležitějších odvětví národního hospodářství.

Diplomová práce se zaměřuje na oblast cestovního ruchu Ruské federace. Rusko má velký potenciál, a to jak pro rozvoj domácího cestovního ruchu, tak pro přijímání zahraničních turistů. Až donedávna však byly tyto příležitosti využívány zcela nedostatečně. Hlavní důvody této situace určuje socioekonomická krize v zemi, ale i nedostatek příspěvku státu k rozvoji tohoto odvětví, malý počet skutečných investic do cestovního ruchu, nerozvinutá turistická infrastruktura, nízká úroveň ubytovacích služeb a nedostatečný počet hotelových pokojů či kvalifikovaného personálu v zemi.

V Ruské federaci se turistické podnikání rozvíjí hlavně s orientací na výjezdový cestovní ruch. Drtivá většina cestovních kanceláří dává přednost nasměrování ruských klientů do zahraničí a jen malá část z nich usiluje o přilákání turistů do Ruska. V posledních letech však došlo k trendu přeorientování se na příjezdový cestovní ruch. Bohužel, vzhledem

k nedostatečnému informování turistů a přetrvávajícími mýtu, že cesty do Ruska představují pro turisty vysoká rizika, Ruská federace zůstává i nadále oblastí, která pro cestování není výrazně vyhledávána.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je zhodnotit, popsat a charakterizovat cestovní ruch v Rusku a posoudit možnosti dalšího rozvoje turismu v této zemi.

Cílem praktické části bude vytvoření návrhu výletu do Ruska po vlastní ose pro zahraniční turisty, který bude zahrnovat návštěvu nejzajímavějších kulturních a historických památek ve zvolených městech, a to za účelem co nejvíce přiblížit a pochopit ruský národ i jeho historii. Dalším úkolem bude zjistit, zda cestování do Ruska po vlastní ose je výhodnější než při zakoupení hotového zájezdu od cestovní kanceláře.

K dosažení výše zmíněných cílů je nutné vyřešit následující podúkoly:

- Charakterizovat podstatu cestovního ruchu
- Vymežit typologie cestovního ruchu a jeho význam
- Definovat mezinárodní cestovní ruch a popsat jeho ekonomické dopady
- Provést ekonomickou a geografickou charakteristiku Ruska
- Posoudit současnou situaci na trhu cestovního ruchu v Ruské federaci
- Vytvořit itinerář výletu a spočítat náklady spojené s cestou po vlastní ose
- Porovnat navržený výlet s podobnou nabídkou cestovní kanceláře

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část práce bude založena na sběru, sjednocení a analýze dat zejména ze sekundárních zdrojů. Především se jedná o výběr a studium odborné knižní literatury, vztahující se k tématu této práce. Následně budou prostudovány i relevantní internetové zdroje pro úplný přehled a orientaci v této problematice. Dále budou v různé míře použity metody analýzy (např. analýza časových řad), klasifikace, syntézy a komparace.

Praktická část se bude věnovat mapování turistické trasy na území Ruské federace, zpracování podrobného itineráře cesty po vlastní ose a v neposlední řadě i kompletní kalkulaci výletu. Pro získání údajů, potřebných pro výpočet nákladů, budou využita data ze známých turistických portálů, zejména TripAdvisor a Booking.com a také z oficiálních webových stránek dopravních společností pro přehled nejaktuálnějších informací.

Geografické vymezení světových regionů vychází z metodiky UNWTO (Světová organizace cestovního ruchu), kdy Střední východ (Middle East) zahrnuje i dva africké státy, Egypt a Libyi. Naopak, Afrika je sledována bez těchto dvou zemí. V případě severní Afriky (North Africa) jsou zahrnuty pouze Maroko, Alžírsko, Tunisko a Súdán.

3. Charakteristika cestovního ruchu

3.1 Vymezení a význam základních pojmů

Cestovní ruch je velmi významnou složkou současné světové ekonomiky. Lidé mají přirozenou touhu cestovat po světě, poznávat nové země, místa, národy a jejich kulturu. Více a více organizací a jedinců se začínají zabývat touto problematikou. Existuje spousta definic cestovního ruchu, ale ve výsledku se všichni shodují na tom, že se jedná o přesun osob mimo místo obvyklého trvalého bydliště.

Podle Světové organizace cestovního ruchu (UNWTO – World Tourism Organization) je cestovní ruch společenský, kulturní a ekonomický fenomén, který zahrnuje pohyb lidí do zemí nebo na místa mimo jejich běžné prostředí po dobu kratší než jeden rok, a to za účelem služebních cest nebo trávení volného času (UNWTO, online, 2020a).

Palatková (s. 11, 2014) definuje cestovní ruch jako činnost osoby, která cestuje na dobu určitou (přechodnou) mimo její obvyklé životní prostředí, a to na období kratší než šest měsíců, pokud se jedná o domácí turismus, nebo do jednoho roku, pokud jde o mezinárodní turismus. Hlavním účelem cesty této osoby nesmí být výdělečná činnost v místě, které tato osoba navštěvuje.

Obě definice do určité míry charakterizují cestovní ruch jako specifický životní styl člověka, který je těsně spojen se zábavou, odpočinkem, poznáváním, sportovními aktivitami, léčbou atd.

Linderová (s. 20, 2015) řadí osoby (subjekty) zapojené do cestovního ruchu do následujících skupin:

- **Návštěvníci** – jedná se o účastníky cestovního ruchu, kteří podnikají cestu do jiné země, než ve které mají svůj trvalý pobyt, a to na dobu nepřesahující jeden rok a důvodem tohoto přesunu není výdělečná činnost v navštíveném místě.

Příklad: Česká rodina, která jela na týdenní pobyt k moři do Chorvatska vs. pan lékař Novák, cestující na tři dny na mezinárodní lékařský kongres do Itálie.

- **Rezidenti** – v domácím (mezinárodním) cestovním ruchu: jsou to stálí obyvatelé neboli osoby žijící minimálně šest po sobě jdoucích měsíců (rok) v jiném místě

předtím, než vyrazí na cestu do jiného místa, kde jejich pobyt nepřesáhne šest měsíců (rok).

Příklad: paní Dobešová, která má trvalé bydliště na Vysočině a bydlí zde již 25 let, ale z důvodu služební cesty musí odcestovat na měsíc do Brna vs. český občan, žijící a pracující přes 40 let v Olomouci a z důvodu stáže musí strávit 4 měsíce v Rakousku.

- **Výletníci** – jsou to jednodenní návštěvníci, kteří jak v domácím, tak i v mezinárodním hledisku cestují na místo (v dané zemi nebo do zahraničí) mimo jejich běžné trvalé bydliště a jejich pobyt v tomto místě nepřesáhne 24 hodin, nezahrnuje přenocování a důvodem cesty není výdělečná činnost.

Příklad: Mladý pár z Prahy, který se rozhodl v sobotu navštívit zámek Hluboká nad Vltavou a v odpoledních hodinách se vrátí domů vs. mladý Čech, který jede na nákup do německých Drážďan a navečer pojede zpátky domů.

- **Turisté** jsou osoby jak v domácím, tak i v mezinárodním cestovním ruchu, kteří cestují do jiného místa ve své zemi (nebo do jiné země, pokud se jedná o mezinárodní měřítko) odlišného od místa jejich běžného životního prostředí, a to na dobu kratší než šest měsíců (nebo jednoho roku v případě mezinárodního turismu) a jejich cesta zahrnuje alespoň jedno přenocování. Musí platit zásada, že hlavním účelem návštěvy tohoto místa není výdělečná činnost.

Příklad: Český turista, který vyrazil do Českého ráje za účelem poznávání a rekreaci a chce tam strávit nejméně čtyři dny vs. český občan, který si pořídil letenku do Londýna a chce navštívit největší atraktivity ve městě a potřebuje na to alespoň tři dny (Linderová, s. 20, 2015).

Objektem cestovního ruchu je pak všechno, co se může stát cílem pro změnu místa pobytu subjektu cestovního ruchu. Jinými slovy objekt je nositelem nabídky, kterou tvoří cílové místo, podniky a instituce cestovního ruchu. Subjekt má touhu cestovat do cílového místa jen v případě, že ta nabídka splňuje jeho očekávání a dokáže uspokojit potřebu cestovatele (Hesková, s. 13, 2011).

3.2 Faktory ovlivňující cestovní ruch

Cestovní ruch je složitým sociálně–ekonomickým systémem a je ovlivňován řadou faktorů, jejichž role se v každém okamžiku může lišit jak v síle, tak v délce dopadu na rozvoj cestovního ruchu. Proto je nutné brát v potaz tyto faktory pro organizaci efektivních turistických aktivit.

Faktory, které ovlivňují cestovní ruch, lze rozdělit do tří základních skupin: lokalizační, realizační a selektivní.

- *Lokalizační* faktory z větší části pomáhají určit jaký druh cestovního ruchu se pravděpodobně bude v daném místě rozvíjet. Lokalizačními faktory se rozumí společenské atraktivity a přírodní podmínky. Pokud by se hovořilo o přírodních podmínkách, tak zde obecně platí, že čím je příjemnější klima, tím lepší jsou předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. V případě společenských atraktivit se jedná o kulturní, historické a municipální atraktivity (památky, zvyky, události, gastronomie apod.)
- *Realizačními* faktory se rozumí způsob, kterým lze dosáhnout dané destinace a jak tuto destinaci využít. Jedná se o možnost účastníků cestovního ruchu dopravit se do zvolené destinace a užívat ji ke zvolenému účelu. Patří sem tedy nejenom možnost dopravy, ale také i kvalita a hustota dopravní sítě. Vedlejším faktorem je infrastruktura destinace, která zahrnuje zejména dopravní, stravovací a ubytovací služby v dané lokalitě.
- Pod *selektivními* faktory je možné si představit schopnost společnosti v dané lokalitě podílet se aktivně a pasivně na cestovním ruchu, to znamená respektovat příjezd účastníků cestovního ruchu a zároveň se těmi účastníky stávat. Selektivní faktory se dělí na objektivní (bezpečnostní a politická situace v lokalitě, životní a ekonomická úroveň obyvatelstva, úroveň životního prostředí, stav veřejné podpory destinace apod.) a subjektivní (konkurenceschopnost území, rodinné poměry, příslušnost k sociální skupině apod.) (Lochmannová, s. 16–17, 2015).

3.3 Klasifikace cestovního ruchu

Lochmannová (s. 12–14, 2015) ve své publikaci člení cestovní ruch podle následujících kritérií:

Tabulka 1: Členění cestovního ruchu

Kategorie členění	Popis
Podle geografického hlediska	<ul style="list-style-type: none"> • Domácí cestovní ruch je uskutečněn na území daného státu a nedochází k překročení státních hranic; • zahraniční cestovní ruch je zmiňován tehdy, pokud se cíl cesty naopak nachází mimo území daného státu a je nezbytné překročit hranice.
Podle motivu účasti na cestovním ruchu	<ul style="list-style-type: none"> • Volnočasový cestovní ruch; • dovolená a rekreace; • návštěvy příbuzných a přátel; • léčení, lázeňské pobyty; • náboženské účely; • obchodní a pracovní cesty apod.
Podle časového hlediska	<ul style="list-style-type: none"> • Krátkodobý cestovní ruch – pobyt nepřekročí 2 noci/3 dny; • dlouhodobý cestovní ruch – pobyt je delší než 3 dny, ale kratší než 6 měsíců v případě domácího cestovního ruchu nebo 1 rok, pokud by se jednalo o zahraniční cestovní ruch; • jednodenní pobyty bez přenocování.
Podle vlivu na platební bilanci státu	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivní cestovní ruch – jedná se o příjmy do platební bilance státu, které byly získané na základě spotřeby statků a služeb zahraničními návštěvníky v daném státě; • pasivní cestovní ruch – opačný případ, jedná se o odčerpávání devizových prostředků dané země.
Podle způsobu zabezpečení cesty a pobytu	<ul style="list-style-type: none"> • Organizovaný cestovní ruch – účast na cestovním ruchu je zajišťována prostřednictvím cestovních kanceláří/agentur nebo jiných zprostředkovatelů;

	<ul style="list-style-type: none"> • neorganizovaný cestovní ruch – účastník si zajišťuje účast samostatně.
Podle způsobu účasti a formy úhrady nákladů	<ul style="list-style-type: none"> • Volný cestovní ruch – hradí se z prostředků účastníků cestovního ruchu a účast není ničím podmíněna; • vázaný cestovní ruch – částečně se hradí z cizích zdrojů a účast je vázaná na splnění určitých podmínek (např. doporučení lékaře).
Podle počtu účastníků	<ul style="list-style-type: none"> • Individuální cestovní ruch – účastník cestuje sám nebo v doprovodu své rodiny; • skupinový cestovní ruch – jedná se o skupinu účastníků, cestujících společně (např. přátelé, kolegové apod.)
Podle dopadu na životní prostředí	<ul style="list-style-type: none"> • Měkký cestovní ruch – minimální dopad na životní prostředí v místě pobytu; • tvrdý cestovní ruch – způsobuje výrazné změny v životním prostředí v místě pobytu.
Podle věku účastníků	<p>Cestovní ruch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • děti; • mládeže; • rodin s dětmi; • „babyboomers“;¹ • seniorů.
Podle převažujícího prostředí pobytu	<ul style="list-style-type: none"> • Městský cestovní ruch; • venkovský cestovní ruch; • lázeňský cestovní ruch; • v horských střediscích; • v přímořských střediscích.

Zdroj: vlastní zpracování podle Lochmannová (s. 12–14, 2015)

¹ rok narození v rozmezí 1946–1964

3.4 Základní a specifické formy cestovního ruchu

Existuje celá řada kritérií, podle kterých je možné členit cestovní ruch. Pokud se jedná o formy cestovního ruchu, tak se člení na základní a specifické.

Mezi základní formy cestovního ruchu lze zařadit:

- **Rekreační** cestovní ruch přispívá k regeneraci fyzických a duševních sil člověka, většinou se koná ve vhodném prostředí, např. v prostředí hor a lesa, u vody apod.
- **Kulturně–poznávací** cestovní ruch je různorodý typ turismu, a především se jedná o poznávání a zkoumání historie, kultury, zvyků a tradic vlastního, ale také i ostatních národů.
- **Sportovně–turistický** cestovní ruch je zaměřen na aktivní dovolenou. Jedná se o krátkodobé a dlouhodobé pobyty, které zahrnují účast na sportovních činnostech, a to jak aktivní (např. účast na závodech) tak i pasivní (např. pozorování olympijských her).
- **Zdravotní a lázeňský** cestovní ruch jsou orientovány na zdraví účastníků cestovního ruchu. Pod pojmem zdravotní cestovní ruch je možné si představit např. lékařský zákrok mimo zemi trvalého bydliště účastníka a je primárním důvodem návštěvy daného místa. Lázeňský cestovní ruch je podmíněn činností lázeňských zařízení s využitím přírodních léčivých zdrojů za účelem léčení a regenerace (Lochmannová, s. 18–21, 2015).

Specifickými formami cestovního ruchu jsou například:

- **Kongresový** cestovní ruch je soubor činností, které jsou zaměřené na výměnu odborných a vědeckých poznatků a zkušeností. Jedná se o cestování a pobyt účastníků kongresu v kongresovém místě, ale také zahrnuje různé doprovodné programy v rámci kongresu s účelným využitím volného času v místě pobytu.
- **Venkovský** cestovní ruch je spojen s návštěvou míst s nízkou hustotou obyvatelstva, obvykle do deseti tisíc. Jde o formu cestovního ruchu spojenou s vícedenním pobytem a s rekreačními aktivitami na venkově.
- **Dobrodružný** cestovní ruch je úzce spjatý s cestováním za účelem účasti na dobrodružných a často adrenalinových aktivitách. Jedním z hlavních rysů této formy

turismu je určitá míra kontrolovaného rizika a nebezpečí. Typickou aktivitou je např. vysokohorská turistika.

- **Filmový** cestovní ruch je jednou z novějších forem cestovního ruchu, která je spojená s návštěvou míst, kde probíhalo natáčení určitého filmu/seriálu, popř. návštěvou míst, kde se konaly jiné události spojené s audiovizuálním dílem. Důvodem cestování za tímto účelem je touha lidí navštívit místo zobrazené ve filmu a porovnat ho s realitou.
- **Náboženský** cestovní ruch představuje takové aktivity, při nichž dochází k návštěvám poutních míst, návštěvám významných církevních představitelů věřícími nebo míst církevních slavností.
- **Gastronomický** cestovní ruch znamená přesun osob z místa jejich obvyklého trvalého bydliště za účelem ochutnání a konzumace vybraného (většinou lokálního) jídla a pití v navštěvované zemi. Tento druh turismu mimo jiné zahrnuje návštěvy známých či něčím zajímavých stravovacích zařízení, farmářských trhů, pivních slavností, degustace ve vinných sklepech apod.
- **Svatební** cestovní ruch je spojený nejenom s realizací uzavření sňatku a jeho přípravou, ale také zahrnuje svatební cesty (tzv. líbánky), posvatební aktivity, návštěvy svatebních veletrhů apod. Patří sem i takové události jako zasnuby, oslava výročí, rozlučky se svobodou atd. V poslední době jsou populární svatební balíčky, které zahrnují nejenom činnosti spojené s uzavřením sňatku, ale i vedlejší služby jako třeba ubytování, stravování, dekorace, výlety, nabídnutí svědků v zahraničí.
- **Temný** cestovní ruch je zvláštní forma turismu, která je zaměřená na návštěvu míst, spojených se smrtí nebo utrpením. Do této kategorie především patří cestování do míst, kde probíhaly významné bitvy, návštěvy koncentračních táborů, hromadných hrobů, hřbitovů a míst spojených s katastrofami všeho druhu (Lochmannová, s. 23–35, 2015).
- **LGBT** cestovní ruch je zkratkou, která znamená Lesby, Gaye, Bisexuály a Transgender osoby. Do této skupiny patří osoby s minoritní (menšinovou) sexuální orientací vůči majoritní (většinové) sexuální orientaci. Tato forma cestovního ruchu představuje aktivity, které jsou připraveny přímo pro LGBT trh nebo aktivity, které

tyto osoby osloví. Nejznámější událostí, za kterou cestují LGBT osoby, je „gay pride“ (městský festival lesbiček a gayů), který se každý rok koná v odlišném městě a ročně naláká tisíce LGBT turistů z celého světa (Kotíková, s. 178, 2013).

Je možné vyjmenovat ještě celou řadu specifických forem cestovního ruchu, jako například lovecký, dobrovolnický, vesmírný cestovní ruch atd. Rozdělení na všechny tyto skupiny je vymezeno na základě hlavního účelu, kvůli kterému se účastník cestovního ruchu přesouvá z místa svého obvyklého životního prostředí na jiné místo.

3.5 Služby cestovního ruchu

Když se hovoří o službách v cestovním ruchu, tak si pod tím lze představit ekonomický statek, jehož podstatou jsou činnosti, které ve výsledku přinášejí buď individuální nebo společenský užitek. Obecně, čím vyšší je životní úroveň účastníků cestovního ruchu, tím větší je podíl výdajů za cestovní služby. Služby cestovního ruchu jsou čerpány účastníky turismu, a to ve svém volném čase a mimo své obvyklé životní prostředí.

Podle stupně naléhavosti lze služby cestovního ruchu rozdělit do dvou skupin: základní a doplňkové.

Základní služby:

- **Ubytovací** – jedná se o služby, které umožňují účastníkům cestovního ruchu přenocování nebo strávení přechodného období mimo místo jejich obvyklého trvalého bydliště.

Typy ubytovacích zařízení: jednolůžkový pokoj, dvoulůžkový pokoj, vícelůžkový pokoj, rodinný pokoj, společná ložnice, suite, junior suite, apartmán, studio, spojené pokoje.

Typy ubytovacích zařízení v kombinaci se stravováním: bez snídaně, se snídaní, polopenze (snídaně + oběd/večeře), plná penze (snídaně + oběd + večeře), all inclusive (veškerá strava a určené nápoje jsou v ceně).

Druhy ubytovacích zařízení: hromadná a individuální (mimo hromadná ubytovací zařízení).

Podle způsobu výstavby jsou rozlišována pevná (hotely, motely, studentské koleje), částečně pevná (montované chaty), přenosná (stany) a pohyblivá (přívěsy, hotelbusy) ubytovací zařízení.

Podle doby provozu se dělí na jednosezónní, dvousezónní a celoroční.

Podle kategorií jsou vymezena tradiční (zejména se jedná o hotely, rezidence, penziony, motely, botely, hostince), doplňková (chaty, kempy, bungalovy, jiná sezonní zařízení) a ostatní (Lochmannová, s. 59–61, 2015).

Některá ubytovací zařízení (např. hotely) se následně zařazují i do tříd, a to podle úrovně poskytovaných služeb a převažujícího vybavení. Lze rozlišovat pět základních tříd: 1* – tourist, 2* – economy, 3* – standard, 4* – first class, 5* – luxury.

- **Stravovací** – jedná se o služby, které uspokojují základní potřeby výživy účastníků cestovního ruchu a jsou zajišťovány subjekty provozujícími společné stravování osob.

Výše zmíněné subjekty je možné rozdělit do dvou jednotlivých kategorií: *restaurace* (patří sem samotné restaurace, jídelní restaurační vozy, samoobslužná restaurace, bistro, kiosky, bufety apod.) a *bary* (noční klub, kavárna, vinárna, pivnice, hostinec apod.).

- **Dopravní** – jedná se o služby, které souvisí s přepravní stránkou účastníků cestovního ruchu. *Podle druhu dopravy* se rozlišují silniční (autokarová doprava a individuální mototuristika), železniční, letecká, vodní a ostatní druhy dopravy.

Dopravní služby zahrnují nejenom samotnou přepravu cestujících osob, ale i další činnosti jako například prodej cenin (jízdenky, letenky, zavazadlové lístky), odbavování pasažérů, poskytování občerstvení během cesty apod.

- **Průvodcovské** – jedná se o služby, které jsou typicky spojené s přepravou turistů do cílové destinace a zpátky v rámci zájezdu, prohlídkou zajímavých míst a historických památek s výkladem, pomocí v řešení mimořádných situací během pobytu mimo místo trvalého bydliště atd. Tyto služby vykonávají průvodci, kteří jsou ve většině případů prostředníky mezi účastníky cestovního ruchu a cestovní kanceláří.

- **Zájezd** je soubor alespoň dvou základních služeb cestovního ruchu (navíc může zahrnovat i doplňkové služby) pro účely téže cesty nebo pobytu, pokud soubor těchto služeb je nabízen jediným podnikatelem, popř. je sestaven na žádost zákazníka a je nabízený za celkovou cenu (MMR ČR, online, 2020).

Doplňkové služby: Sportovně–rekreační; společensko–kulturní; lázeňsko–léčebné; směnářské; obchodní; pojistné atd.

3.6 Mezinárodní cestovní ruch a jeho ekonomické dopady

Mezinárodní cestovní ruch zahrnuje cesty účastníků cestovního ruchu za hranice země jejich trvalého bydliště a je tvořen dvěma základními prvky, a to zahraniční příjezdový cestovní ruch a zahraniční výjezdový cestovní ruch. V posledních desetiletích se stal cestovní ruch významným ekonomickým odvětvím, který pozitivně ovlivňuje hospodářský rozvoj a zaměstnanost po celém světě. Důležitou stránkou cestovního ruchu obecně je, že jeho činnost je spojená s řadou jiných hospodářských odvětví, jako například ubytovací, stravovací, dopravní, vzdělávací a stavební sektory (Beránek, s. 261, 2013).

Tabulka 2: Mezinárodní příjezdy ve světě dle subregionů v letech 2017–2019

Období Subregion	v mil. osob			v %	změna v %	
	2017	2018	2019	2019	18/17	19/18
Svět (celkem)	1332,0	1407,0	1461,0	100	5,6	3,8
Celá Evropa	676,6	716,1	742,3	50,8	5,8	3,7
<i>z toho Evropská unie</i>	<i>540,5</i>	<i>562,4</i>	<i>577,2</i>	<i>39,5</i>	<i>4,1</i>	<i>2,6</i>
Asie a Tichomoří	324,1	347,7	363,6	24,9	7,3	4,6
Amerika	210,7	215,7	220,1	15,1	2,4	2,0
Afrika	63,0	68,4	71,2	4,9	8,5	4,2
Střední východ	57,7	59,4	63,9	4,4	3,0	7,6

Zdroj: vlastní zpracování podle UNWTO Barometer, online, 2020b

Podle UNWTO (online, 2020b) se mezinárodní cestovní ruch v roce 2017 týkal 1,332 mld. osob. V následujícím roce se počet zahraničních turistů zvýšil o 5,6 % na 1,407 mld. V roce 2019 bylo možné pozorovat mírnější nárůst zahraničních turistů, a to o 3,8 % oproti předchozímu roku 2018 a celkový počet turistů celosvětově činil 1,461 mld.

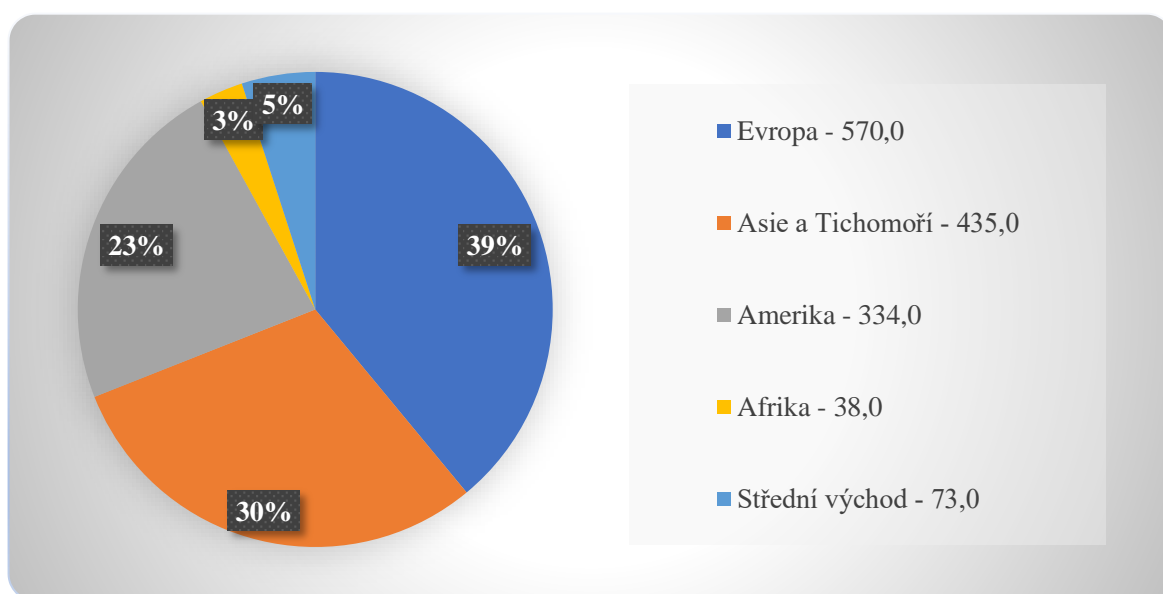
Lze jistě konstatovat, že s každým rokem se do cestování zapojuje více a více osob. Již delší dobu zůstává Evropa nejoblíbenější destinací pro návštěvu turisty z celého světa. Na druhém místě podle oblíbenosti je Asie a Pacifik, dále se v žebříčku umístily subregiony Amerika a Afrika a na posledním místě zůstává Střední východ.

Podle statistik za rok 2018, které zveřejnila UNWTO (online, 2019), v 56 % případů je hlavním účelem cestování odpočinková dovolená/rekreace, 27 % lidí pak cestují za

účelem návštěvy přátel nebo příbuzných a také ze zdravotních nebo náboženských důvodů, 13 % tvoří pracovní a služební cesty a 4 % zůstávají nedefinované.

Nejčastěji lidé cestují letadlem (57 %), na druhém místě je silniční doprava (37 %), pak vodní doprava (4 %) a železniční doprava (2 %) (UNWTO, online, 2019).

Graf 1: Příjmy z mezinárodního cestovního ruchu ve světových subregionech, (% a mld. USD), 2018

Zdroj: vlastní zpracování podle UNWTO Highlights, s. 6, online, 2019

Celkové příjmy z mezinárodního cestovního ruchu v roce 2018 činily cca 1450 mld. USD. Na prvním místě se zase umístila Evropa s celkovým podílem na příjmech 39 % nebo 570,0 mld. USD. Na druhém místě je možné pozorovat subregion Asie a Tichomoří s podílem 30 % nebo 435,0 mld. USD. Třetí místo obsadila Amerika s podílem 23 % a 334,0 mld. USD. Hned za Amerikou následuje Střední východ s 5 % a 73,0 mld. USD. Tento žebříček uzamyká Afrika, a to s 3% (38,0 mld. USD) podílem na všech světových příjmech z cestovního ruchu.

Následovně (při použití dat z předchozích dvou statistik lze získat jednoduchým výpočtem údaje, kolik v průměru činily příjmy na jeden příjezd ve zmíněných subregionech v roce 2018. Potřebnou částku se dá vypočítat na základě následujícího vzorce:

Obrázek 1: Příjmy na jeden příjezd

$$\frac{\text{Celkové příjmy z MCR}^2 \text{ ve zvoleném subregionu}}{\text{Celkové mezinárodní příjezdy do zvoleného subregionu}} = \text{příjmy na 1 příjezd}$$

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

- Amerika: 334,0 mld. USD / 215,7 mil. osob = 1548,45 USD
- Asie a Tichomoří: 435,0 mld. USD / 347,7 mil. osob = 1251,08 USD
- Střední východ: 73,0 mld. USD / 59,4 mil. osob = 1228,96 USD
- Evropa: 570,0 mld. USD / 716,1 mil. osob = 795,98 USD
- Afrika: 38,0 mld. USD / 68,4 mil. osob = 555,56 USD

Z těchto výpočtů například vyplývá, že Afrika má sice vyšší počet mezinárodních příjezdů než Střední východ, ale africké příjmy na jeden příjezd do subregionu jsou značně nižší než na východě. Znamená to, že Afrika má prostor pro zvýšení příjmů na jednoho turistu, ale musí tomu odpovídat nabídka a kvalita služeb v subregionu.

Tabulka 3: TOP–10 destinací pro rok 2018 podle příjezdů, příjmů a výdajů v mezinárodním cestovním ruchu

Příjezdy, (mil. osob)		Příjmy, (mld. USD)		Výdaje, (mld. USD)	
1.Francie	89,0	1.USA	214,0	1.Čína	277,0
2.Španelsko	83,0	2.Španelsko	74,0	2.USA	144,0
3.USA	80,0	3.Francie	67,0	3.Německo	94,0
4.Čína	63,0	4.Thajsko	63,0	4.Velká Británie	76,0
5.Itálie	62,0	5.Velká Británie	52,0	5.Francie	48,0
6.Turecko	46,0	6.Itálie	49,0	6.Austrálie	37,0
7.Mexiko	41,0	7.Austrálie	45,0	7.Rusko	35,0
8.Německo	39,0	8.Německo	43,0	8.Kanada	33,0
9.Thajsko	38,0	9.Japonsko	41,0	9.Korea	32,0
10. Velká Británie	36,0	10.Čína	40,0	10.Itálie	30,0

Zdroj: vlastní zpracování podle UNWTO Highlights, s. 9–15, online, 2019

² Mezinárodní cestovní ruch

V Tabulce 3 je znázorněno TOP–10 destinací v roce 2018, a to hned podle třech kritérií: země s nejvyšším počtem příjezdů zahraničních turistů, země s nejvyšším příjmem z mezinárodního cestovního ruchu a země s největší útratou v cestovním ruchu.

Je možné pozorovat (znázorněno podle barev), že šest z deseti TOP destinací (Francie, USA, Čína, Itálie, Německo a Velká Británie) jsou uvedené ve všech zmíněných žebříčcích.

Prvních deset destinací na levé straně Tabulky 3 tvoří dohromady 40 % celosvětových příjezdů, a prvních deset destinací z hlediska výdělků v oblasti cestovního ruchu tvoří téměř 50 % celkového celosvětového příjmu v oblasti turismu. Co se týče výdajů, Čína má největší světovou útratu, která tvoří pětinu všech výdajů na mezinárodní cestovní ruch, a je následovaná USA.

Světová rada pro cestovní ruch a turistiku (WTTC) sleduje, jaké ekonomické dopady má cestovní ruch ve světě a v jednotlivých regionech již od roku 1991. Tabulka 4 ukazuje nejnovější údaje o vlivu cestovního ruchu na HDP a zaměstnanost, zveřejněné WTTC v roce 2020.

**Tabulka 4: Podíl cestovního ruchu na světovém HDP i zaměstnanosti v subregionech
v roce 2019**

Ukazatele Subregiony	HDP cestovního ruchu, (mld. USD)	Podíl cestovního ruchu na HDP, (%)	Meziroční růst HDP cestovního ruchu, (%)	Pracovní místa v CR, (mil.)	Podíl pracovníků v CR na celkové zaměstna- nosti v regionu, (%)
Afrika					
Subsaharská Afrika	107,0	6,5	2,1	19,7	6,4
Severní Afrika	61,0	8,5	2,4	4,9	9,3
Amerika					
Severní Amerika	2 143,0	8,8	2,3	25,7	11,1
Latinská Amerika	299,0	8,1	1,6	16,9	7,9
Karibik	59,0	13,9	3,4	2,8	15,2
Asie a Tichomoří					
Severovýchodní Asie	2 146,0	9,8	6,4	88,3	10,0

Jihovýchodní Asie	380,0	12,1	4,6	42,3	13,3
Jižní Asie	234,0	6,6	4,5	47,7	7,4
Oceánie	197,0	11,7	1,2	2,5	12,6
Střední Asie	13,0	5,2	7,3	1,4	5,3
Evropa					
Celá Evropa	2 018,0	9,1	2,4	37,1	9,7
Evropská unie	1 471,0	9,5	2,3	22,6	11,2
Střední východ					
Střední východ	245,0	8,6	5,3	6,7	8,8

Zdroj: vlastní zpracování podle WTTC, s. 2, online, 2019

WTTC zpracovává reporty o dopadu cestovního ruchu na ekonomiku a zaměstnanost pro 185 zemí a 25 geografických nebo ekonomických regionů na světě. Tyto reporty jsou důležitým nástrojem, které pomáhají WTTC vybavit subjekty veřejného a soukromého sektoru důkazy o obrovské hodnotě, kterou cestovní ruch přináší světové ekonomice, aby následně politická a investiční rozhodnutí těchto subjektů podporovala sektor turismu (Goeldner, s. 21, 2014).

Z celkového světového HDP měl cestovní ruch v roce 2019 podíl 10,3 %. V posledních pěti letech každé čtvrté nově otevřené pracovní místo připadalo na činnost v oblasti cestovního ruchu, celkově tento sektor nabízí cca 330 mil. pracovních míst po celém světě, což znamená, že v turismu pracuje každý desátý zaměstnanec.

Rok 2019 byl dalším rokem silného růstu pro globální sektor cestovního ruchu a posílení jeho role jako hybné síly hospodářského růstu a vytváření pracovních míst (WTTC, online, 2020a).

3.7 Mezinárodní organizace cestovního ruchu

Organizace, které se zabývají cestovním ruchem, působí jak na národní, tak i na mezinárodní úrovni. Mezinárodní organizace hrají velkou roli v rozvoji mezinárodní spolupráce ve sféře cestovního ruchu a podle míry jejich vlivu lze rozlišovat *mezivládní* organizace (členy jsou vlády a státy; vznik na základě veřejného mezinárodního práva)

a *mimovládní* organizace (členy jsou fyzické a právnické osoby; vznik na základě mezinárodního soukromého práva) (Linderová, s. 127, 2015).

Tabulka 5: Mezivládní organizace cestovního ruchu

1. S agendou turismu jako hlavní a jedinou náplní	UNWTO (Světová organizace turismu)
	Vznik: r.1975; sídlo: Madrid. Jedná se o jedinou mezinárodní organizaci svého druhu. Slouží jako zdroj informací a know-how v oblasti cestovního ruchu. Hlavním cílem UNWTO je podpora rozvoje turismu a následných pozitivních ekonomických, kulturních a sociálních efektů, a to ve všech světových regionech, kde má organizace zastoupení.
	ETC (Evropská komise cestovního ruchu)
	Vznik: r.1948; sídlo: Brusel. Sdružuje národní organizace (úřady) cestovního ruchu či organizace podobného typu většiny zemí ležících v Evropě. Hlavním cílem je podpora Evropy, jako turistické destinace, a to zejména na mimoevropském trhu.
2. Řešící kromě agendy turismu i další sektory	OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj)
	Vznik: r.1961; sídlo: Paříž. Mezi cíle této organizace patří dosažení nejvyššího možného udržitelného růstu a zaměstnanosti, zvyšování životního standardu obyvatel členských zemí a podpora finanční stability. Tato organizace funguje na bázi výborů. Jedním z nich je <i>Výbor pro turismus</i> . Jeho hlavním cílem je podpora a propagace udržitelného turismu, zlepšení infrastruktury a image destinací a také podpora mezinárodní spolupráce v turismu.
	OSN (Organizace spojených národů)
	Vznik: r.1945; sídlo: New York. Důvodem jejího vzniku je podpora mezinárodní spolupráce a zachování mírových a bezpečnostních podmínek. Co se týče přínosů OSN pro mezinárodní turismus, tak se jedná především o udržení bezpečnostní situace a bezkonfliktních vztahů mezi státy, které jsou potřebné k realizaci mezinárodního turismu.

UNESCO (Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu)
<p>Vznik: r.1945; sídlo: Paříž.</p> <p>Úkolem UNESCO je usilování a udržování mezinárodního míru rozvíjením spolupráce v oblasti výchovy, vědy a kultury a také prosazování úcty k lidským právům a právnímu řádu.</p> <p><i>Seznam světového dědictví</i> se vytváří na základě Úmluvy. Jsou do něj zapisovány památky s mimořádnými univerzálními hodnotami. Tento seznam obsahuje vybrané kulturní památky a přírodní celky, které mají vynikající univerzální hodnotu (hodnota, která přesahuje národní hranice) (Kajzar, s. 63, 2018).</p>
WTO (Světová obchodní organizace)
<p>Vznik: r.1995; sídlo: Ženeva.</p> <p>Cílem WTO dohody je rostoucí životní úroveň, dosažení plné zaměstnanosti, zvýšení úrovně reálného důchodu, zvýšení efektivní poptávky a zvýšení výroby a obchodu se zbožím a službami.</p>
IMF (Mezinárodní měnový fond) a WB (Skupina Světové banky)
<p>IMF – vznik: r. 1946, sídlo: Washington, D.C.</p> <p>WB – vznik: r. 1944, sídlo: Washington, D.C.</p> <p>IMF provádí ekonomický a finanční „dohled“, technickou asistenci, trénink, výzkum, publikování statistických materiálů a prognóz a poskytování krátkodobých a střednědobých půjček.</p> <p>IMF pro mezinárodní turismus vytváří stabilní prostředí a finanční vztahy ve světové ekonomice, zajišťuje vnější ekonomické rovnováhy národních ekonomik a integruje zemi do světového obchodu se zbožím a službami.</p> <p>Skupina Světové banky cílí svoji pozornost na poskytování technické a finanční pomoci rozvojovým zemím. Jejím cílem je boj proti chudobě pomocí podpory hospodářského růstu a rozvoje.</p> <p>Mezi tuto skupinu se zařazuje: Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD), Mezinárodní finanční korporace (IFC), Mezinárodní asociace pro rozvoj (IDA), Multilaterální agentura pro investiční záruky (MIGA) a Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů (ICSID).</p>

Zdroj: vlastní zpracování podle Palatková, s. 115–125, 2011

Do druhé skupiny mezivládních organizací patří také například ILO (Mezinárodní organizace práce), UNCTAD (Konference o obchodu a rozvoji) a UNEP (Program OSN pro životní prostředí).

MIMOVLÁDNÍ ORGANIZACE

Seznam mimovládních organizací spojených se sektorem cestovního ruchu je velice dlouhý, proto budou vyjmenovány pouze ty organizace, jejichž činnost podle Palatkové (Palatková, s. 115–116, 2011) je přímo spojená s agendou cestovního ruchu.

Výše zmíněné organizace se dají rozdělit následovně:

1. Organizace, jejichž členskou základnu tvoří převážně profesní asociace
(*ETAG, UFTAA, HOTREC, ETOA, ECTAA*).
2. Organizace, jejichž členská základna je smíšená (základnu tvoří jednotlivé subjekty vč. fyzických osob, profesní asociace a také společnosti pro řízení destinace apod.).
 - a. univerzální působnost (*PATA, WTTC, AIAEST, FIJET*);
 - b. regionální působnost (*COTAL, CECTA*);
 - c. působnost v sektoru ubytování a stravování (*IYHF, IHRA*);
 - d. působnost v sektoru dopravy (*ICCL, IATA, ICAO*);
 - e. působnost v sektoru cestovních kanceláří a agentur (*IFTO, ASTA, ISTA, ETOA, WATA*);
 - f. působnost v ostatních sektorech (*FITEC, FICC, CIC, ICCA*) (Palatková, s. 115–116, 2011).

4. Charakteristika Ruska

4.1 Historie

Historie každé země může být rozdělena do osobitých, byť kulturou a částí území propojených období. V historii Ruska je sedm takových velkých období (cyklů).

4.1.1 Staroruský stát – Kyjevská Rus (862–1132)

Kyjevská Rus nebo Staroruský stát je východoslovanský středověký stát, který vznikl v 9. století v důsledku sjednocení řady východoslovanských a finskogruzských kmenů pod nadvládou knížat Rurické dynastie. Během období největší prosperity Kyjevská Rus zabírala země od poloostrova Taman na jihu po horní toky Severního Dvina na severu a od horních svahů Visly a Dněstra na západě po přítoky Volhy na východě.

Tradiční počátek ruských dějin je považován od doby, kdy se Varjagové stali vládnoucí vrstvou a následného vytvoření Staroruského státu princem Rurikem v roce 862 se sídlem v Novgorodě. V roce 882 jeho nástupce Oleg obsadil Kyjev a sjednotil jižní a severní země východních Slovanů na základě jediné vlády.

V roce 912 přechází moc na prince Igora (syna Rurika), který byl v roce 945 zabit. Další období v historii Ruska je období vlády Olgy (manželky Igora), která chtěla pomstít za vraždu svého manžela. Vládla až do roku 960. Potom se ujal moci její syn Svyatoslav. Po Svyatoslavovi přešla moc do rukou Vladimira, který vládl od roku 980 do 1015 (Dedurin, s. 10–27, 2018).

Kyjevská Rus přijala křesťanství od Byzantské říše v roce 988. S největší pravděpodobností se jedná o nejvýznamnější událost v období Staroruského státu. Zřízení oficiálního náboženství bylo ve větší míře nutné pro sjednocení Ruska pod jednou vírou, posílení knížecí moci a autority státu na mezinárodní scéně.

Po Vladimírovi nastalo období občanského sporu, ve kterém vyhrál Jaroslav, který dostal přezdívku Moudrý. Vládl od roku 1019 do roku 1054. Období jeho vlády se vyznačuje rozvinutější kulturou, uměním, architekturou a vědou. Pod Jaroslavem Moudrým se objevil první soubor zákonů, který se jmenoval „Ruská pravda“. Tak vznikla ruská legislativa.

V roce 1113 se k moci dostal Vladimír Monomach. Obecně období jeho panování znamenalo konec období Staroruského státu a vznik období feudální fragmentace Ruska, které začalo na začátku 12. století a skončilo na konci 15. století.

Období Staroruského státu položilo základ pro celou historii Ruska, založilo první centralizovaný stát na území Východoevropské roviny. Během tohoto období Rusko dostalo jednotné náboženství, které je dnes jedním z předních v současném Rusku. Toto náboženství mělo velký přínos pro rozvoj dalších sociálních vztahů ve státě a položilo základy pro legislativu a kulturu Ruska (Dedurin, s. 29–33, 2018).

Obrázek 2: Kyjevská Rus

Zdroj: Freemanpedia, online, 2020

4.1.2 Mongolská říše – Zlatá Horda (1240–1480)

Od počátku 13. století zničila obrovská armáda Čingischána Asii a Zakavkazsko. Poté, co dobyli a nařídili daň národům Kavkazu, se mongolská armáda poprvé objevila

v ruských dějinách a v roce 1223 porazila spojené síly slovanských knížat a Polovtsy na řece Kalka.

Na konci roku 1237 svaz mongolských kmenů zvaný Zlatá Horda pod vedením Bátú (vnuka Čingischánova) porazili spojené vladimirské vojsko u Kolomny, poté zničili Moskvu, dobyli Suzdal, a v únoru 1238 oblehli Vladimir, který byl brzy dobyt a jeho obyvatelstvo zmasakrováno. Mongolové se ocitli padesát kilometrů od Novgorodu – ale tu se náhle obrátili a vrátili se do stepi. Novgorod zůstal ušetřen (Vydra, s. 28, 2017).

Válečná kampaň však pokračovala s ještě větší silou v následujících rocích a Zlatá Horda dobyla i další bohatá města, včetně Kyjevu, který podlehl útoku v roce 1240.

Rus byla Mongoly dobytá, ale nikoli okupována. Vláda Zlaté Hordy se realizovala především dvěma způsoby – udělováním jarlyku a platbou daní. Jarlyk dostávali všichni vládcové podrobených zemí, včetně samotných členů Čingischánova rodu a daně platili Rusové stejně vysoké jako tatarská města (Vydra, s. 40, 2017).

V roce 1480 tehdejší kníže Ivan III. přestal vzdávat daň Hordě. Poté Chán Hordy Ahmed vyšel s velkou armádou proti Rusku k hranici moskevského knížectví k řece Ugra – přítoku Oky, a protože síly byly stejné, stáli na řece Ugra celé jaro, léto a podzim. Mongolové a Tataři se báli blížící se zimy a odešli do Hordy. To byl konec tatarsko-mongolského jha, protože Akhmedova porážka znamenala kolaps státu Bátú a získání nezávislosti Ruským státem. Závislost na Tatarsko-Mongolské říši trvala 240 let (Vydra, s. 42, 2017).

Obrázek 3: Mongolská říše

Zdroj: Encyclopædia Britannica, Inc., online, 2012a

4.1.3 Moskevské knížectví (1263–1547)

Moskevské knížectví byl historický státní útvar, který existoval mezi roky 1263 a 1547 na severovýchodní Rusi. Tento státní útvar vznikl vydělením údělu z Vladimírsko-suzdalského knížectví. Jeho centrem se stala Moskva a jeho území se postupně rozšiřovalo, což znamenalo i růst prestiže zdejších vládců, kteří od konce 14. století nosili titul velikých knížat moskevských. Veliký kníže Ivan III. dokončil „sobiranje ruskich zemel vokrug Moskvy“ (sbírání ruských zemí kolem Moskvy), integraci samostatných ruských knížectví pod moskevskou nadvládou, a položil tak základy budoucímu carskému Rusku (Vydra, s. 72, 2017).

Obrázek 4: Moskevské knížectví do poloviny 15. století (červené ohraničení)

Zdroj: Znanija, online, 2016

4.1.4 Ruské carství (1547–1721)

Po ukončení Tatarsko-mongolského jha v roce 1480 začala samotná Moskva expandovat na východ a trvalo to několik staletí. V 16. století se Moskevská Rus stala příliš velkou na to, aby měla status knížectví. Kromě toho všechna území připojená k ní nebyla tak nezávislá jako za dob Kyjevské Rusi, takže hrozba rozdělení státu byla mnohem menší. V důsledku toho se v 16. století Moskevské knížectví proměnilo v Ruské carství – ambice moskevských knížat byly velké, chtěli, aby se Moskva stala třetím Římem, což znamenalo, že byl titul kníže pro ruské vládcy nedostačující a byl vyměněn za carský. Ivan IV. Hrozný

přijal jako první ruský panovník roku 1547 carskou korunu, čímž bylo knížectví formálně nahrazeno carstvím (Dedurin, s. 53–59, 2018).

Jedním z nejvýznamnějších období této doby byl časový úsek v letech 1598–1613, kterému se říkalo Smuta (smutnoje vremja). Tento pojem označuje hlubokou vnitřní i vnější politickou a společenskou krizi moskevského státu v době od úmrtí posledního legitimního cara z rodu Rurikovců po zvolení prvního Romanovce do čela státu. Smuta ve své podstatě znamenala dlouholetou občanskou válku s častými změnami vládců, nelegitimními následníky trůnu, povstáními a okupováním země cizími vojsky (Vydra, s. 87, 2017).

4.1.5 Ruské impérium (1721–1917)

Car Petr I. provedl radikální reformy v domácí politice a změnil i zahraniční politiku země. Během Severní války (1700–1721) bylo poraženo Švédsko a v roce 1721 byly podle Nystadtské mírové smlouvy vráceny ruské země ztracené na konci 16. století. Tak Rusko získalo přístup k Baltskému moři, a navíc připojilo Estonskou gubernii, Livonsko a Ingrii.

Důležitou událostí tohoto období se nepochybně stala výstavba Petrohradu v roce 1703 na soutoku řeky Něvy s Baltským mořem jako nového hlavního města. Přes Petrohrad (resp. Baltské moře) Rusko získalo spoj se západní Evropou a později i možnost modernizovat se v důsledku působení revoluce.

Dopadem Perského tažení (1722–1723) bylo uzavření Petrohradské mírové smlouvy, podle níž byla do Ruska zahrnuta města Baku, Derbent a Rašt a provincie Mazandaran, Gilan, Shirvan a Astrabad. Po Severní válce byl car Petr I. prohlášen imperátorem vši Rusi a otcem vlasti a ruský stát se začal nazývat Ruskou říší či Ruským impériem.

Po Petru I. začíná éra palácových převratů, doba šlechtických spiknutí a časté svržení nežádoucích carů. Anna Ivanovna a Elizaveta Petrovna vládly déle než ostatní. Za Elizavety Petrovny byla založena Moskevská univerzita. Pod císařovnou Kateřinou Velikou začíná kolonizace Ameriky a Rusko dobývá od Turecka přístup k Černému moři.

V roce 1861, kdy vládnul ruský car Alexandr II., bylo zrušeno nevolnictví. Rovněž bylo provedeno několik liberálních reforem, které urychlily modernizaci země.

V roce 1914 vstoupilo Rusko do první světové války. Únorová revoluce v roce 1917 ukončila monarchii: car Mikuláš II. se vzdal trůnu, moc přechází na prozatímní vládu a v září 1917 bylo Ruské impérium přeměněno na Ruskou republiku (Dedurin, s. 87–92, 2018).

Obrázek 5: Ruské impérium

Zdroj: Encyclopedia Britannica, Inc., online, 2012b

4.1.6 Sovětský svaz (1917–1991)

Svaz sovětských socialistických republik je stát, který existoval od roku 1922 do roku 1991 na území východní Evropy, části střední a východní Asie a severní Asie. Ve 30. letech 20. století začala industrializace, kolektivizace a Stalinské represe. Během tohoto období se země účastnila druhé světové války a stala se v důsledku toho supervelmocí.

Po skončení války Sovětský svaz vstoupil do globální konfrontace se Spojenými státy, která dostala název Studená válka. Od poloviny 20. století SSSR³ aktivně budoval svou vojenskou, ekonomickou a vědeckou sílu a jako první vypustil člověka do vesmíru. V 80. letech 20. století byla země v ekonomice a politickém řízení v období dlouhodobé

³ Svaz sovětských socialistických republik

„stagnace“. Velké reformy iniciované Michaiilem Gorbačovem vedly ke svržení vládnoucí strany KSSS⁴ a rozpadu SSSR (Volobuev, s. 148–151, 2020).

Obrázek 6: Sovětský svaz

Zdroj: Encyclopedia Britannica, Inc., online, 2012c

4.1.7 Ruská federace (1991–dosud)

Kolaps Sovětského svazu narušil globální geopolitiku, byla to bezprecedentní událost, kvůli které jedna ze supervelmocí přestala existovat.

Vytvoření Ruska jako státu bylo zakotveno ve federální smlouvě 31. března 1992, jenž byla podepsána se všemi subjekty federace, s výjimkou Čečenska a Tatarstánu, které se držely myšlenky nezávislosti. Následně čečenský problém byl vyřešen silou, a s Tatarstánem se podařilo vše vyřešit diplomaticky, čímž se zabránilo krveprolití, pádu ekonomiky v regionu a nákladům na válku.

⁴ Komunistická strana Sovětského svazu

Novější historie Ruska je obvykle rozdělena do tří hlavních období:

1. Formální existence SSSR a staré ústavy, ozbrojené konflikty a útok na Bílý dům v Moskvě;
2. Jeľcinova vláda v letech 1993–1999, ekonomický úpadek země a začátek války v Čečensku.
3. Vlády Vladimíra Putina od roku 2000 do současnosti, která byla jednou přerušena D. Medveděvem. Během této doby se země zvedla z kolen, začala se rozvíjet ve všech odvětvích vč. ekonomického. Rusko posiluje své pozice na mezinárodní scéně (History of Russia, online, 2019).

Obrázek 7: Ruská federace 2020

Zdroj: Encyclopædia Britannica, Inc., online, 2020

4.2 Geografická charakteristika

- *Hlavní město:* Moskva
- *Rozloha:* 17 100 000 km² (zemědělská půda – 13 %, lesy – 51 %, povrchové vody včetně bažin – 13 %). Rusko je podle rozlohy největší zemí na světě a zabírá 1/8

zemského povrchu: téměř polovina Evropy a jedna třetina Asie. Oblast Ruské federace je přibližně stejná jako oblast celé Jižní Ameriky. Délka Ruské federace od jihu na sever je asi 4 000 km, od západu na východ přes 10 000 km (Krejčí, s. 5, 2017).

- *Krajní body:* Nejsevernějším bodem je mys Fligely na zemi Františka Josefa (Archangelská oblast), na pevnině je pak Čeljuskinův mys (Tajmyrský poloostrov), nejjižnějším bodem je nepojmenovaná hora v Dagestánu, na hranici s Ázerbájdžánem; nejzápadnější bod se nachází na Viselské kose v Kaliningradském zálivu; nejvýchodnější bod leží na ostrově Ratmanova v Beringově úžině, na pevnině pak Děžňovův mys v Čukotském autonomním okruhu. Nejvyšším bodem je hora Elbrus (5642 m n. m.), a nejnižším je hladina Kaspického moře (-28 m) (Solovjeva, s. 7, 2019).
- *Počet obyvatel:* 146 748 590 lidí z toho 109 562 470 lidí bydlí ve městech a 37 186 120 lidí jsou obyvatelé venkova (01.01.2020). Rusko je na 9. místě ve světě podle počtu obyvatel (tvoří 2,03 % světového počtu obyvatel) (Statdata, online, 2020).
- *Hustota obyvatelstva:* 8,57 lidí / km² (2020).
- *Národnostní složení:* Podle sčítání lidu v roce 2010 činilo obyvatelstvo Ruska 142 856 536 lidí, z toho 137 227 107 lidí nebo 96,06 % uvedlo svou národnost. V Ruské federaci je sedm skupin obyvatel s populací více než jeden milion lidí: Rusové (111 016 896 nebo 80,9 % z těch, kteří uvedli svou národnost), Tataři (5 310 649 nebo 3,87 %), Ukrajinci (1 927 988 nebo 1,41 %), Baškirové (1 584 554 nebo 1,16 %), Čuvaši (1 435 872 nebo 1,05 %), Čečenci (1 431 360 nebo 1,04 %) a Arméni (1 182 388 nebo 0,86 %) (Statdata, online, 2020).
- *Náboženství:* V zemi existuje více než 70 náboženských vyznání. Každá konfese svobodně vyznává své vlastní náboženství, věřící mohou bez omezení navštívit pravoslavné církve, katolické církve, mešity, synagogy, buddhistické chrámy apod. Většina věřících v Rusku vyznává pravoslavné křesťanství. Patří k nim také starověrci a Molokani. Islám je druhým nejrozšířenějším náboženstvím v Rusku.

Také mezi rozšířenými náboženstvími na území Ruska můžeme zmínit buddhismus, judaismus a protestantismus (Solovjeva, s. 45–49, 2019).

- *Státní hranice:* 60 932 km (z toho 22 125 pozemní) s 18 státy (z toho s dvěma jen mořské hranice). Rusko na severozápadě hraničí s Norskem (219,1 km) a Finskem (1325,8 km), na západě pak s Polskem (236,3 km), Estonskem (466,8 km), Litvou (288,4 km), Lotyšskem (270,5 km) a Běloruskem (1239,0 km). Na jihozápadě je jeho sousedem Ukrajina (2660,6 km), na jihu sdílí hranice s Gruzií (572,5 km), Abcházií (255,4 km) a Jižní Osetií (70,0 km)⁵, Ázerbájdžánem (350,0 km) a Kazachstánem (7598,6 km). Na jihovýchodě jsou hranice s Čínou (4209,3 km), Mongolskem (3485,0 km) a KLDŘ (39,4 km). Na východě je pak jen mořská hranice s USA (49,0 km) a Japonskem (194,3 km) (Solovjeva, s. 9, 2019).
- *Povrch:* Z hlediska geologické struktury a topografie lze území Ruska rozdělit na dvě hlavní části: východní a západní, jejichž hranice vede přibližně podél řeky Jenisej. Ve východní části dominují hory (ačkoliv je tu několik rozsáhlých nížin). Západní část je převážně rovinatá s nízkými kopci a vyvýšeninami. S ohledem na tyto topologické faktory lze na území Ruska rozlišit šest hlavních orografických částí: Fennoscandinávie, Uralské hory, Východoevropská rovina, Středosibiřská Vysočina, Záposibiřská rovina, hory na jihu a východě Ruska. Území Ruska je omýváno vodami 12 moří a jedním mořským jezerem. Tato moře patří k povodí tří oceánů – Atlantického (Baltské, Černé a Azovské moře), Severního ledového oceánu (Bílé, Barentsovo, Karské, Laptěvů, Čukotské a Východosibiřské moře) a Tichého oceánu (Beringovo, Ochotské a Japonské moře). Uvnitř je omýváno Kaspickým mořem (Solovjeva, s. 12–14, 2019).
- *Administrativně správní členění:* dle ruské ústavy tvoří Ruskou federaci 85 subjektů (včetně anektovaného Krymu a Sevastopolu, které ČR nadále považuje za součást Ukrajiny) – 46 oblastí, 22 republik, 9 krajů, 3 města federálního významu, 4 autonomní okruhy a 1 autonomní oblast. Všechny subjekty Ruské federace (regiony) jsou rozděleny do osmi federálních okruhů. Každý okruh má administrativní centrum. Pravomocným zástupcem prezidenta Ruské federace ve federálním okruhu je úředník jmenovaný ruským prezidentem. Federální okruhy

⁵ Abcházie a Jižní Osetie nemají mezinárodní uznání. Uznáno pouze Ruskem, Venezuelou, Nikaraguou, Naurou a Sýrií.

byly vymezeny na základě bývalého vojenského okružního členění Ruska a momentálně (podle Ruské ústavy) nejsou subjektem administrativního dělení Ruska. Celkově je v Rusku 1 117 měst, z toho 15 měst má více než 1 mil. obyvatel (Alexeev, s. 42, 2020).

- *Časová pásma:* Zeměpisně se Rusko nachází v 11 časových pásmech – od II. do XII. Administrativně se tento časový rozdíl na celém území Ruska rozdělen do deseti časových zón. Moskevský čas slouží jako referenční bod při určování místního času kdekoli v Rusku. Aby nedocházelo k nejasnostem na území Ruska, provádí se veškerá práce v říční, námořní, letecké a železniční dopravě podle moskevského času (Solovjeva, s.11, 2019).

Tabulka 6: Časová pásma Ruska

Časové pásmo	Moskevský čas	Město
UTC+2	MSK -1	Kaliningrad
UTC+3	MSK 0	Moskva
UTC+4	MSK +1	Samara
UTC+5	MSK +2	Jekatěrinburg
UTC+6	MSK +3	Omsk
UTC+7	MSK +4	Krasnojarsk
UTC+8	MSK +5	Irkutsk
UTC+9	MSK +6	Jakutsk
UTC+10	MSK +7	Vladivostok
UTC+11	MSK +8	Magadan
UTC+12	MSK +9	Kamčatka

Zdroj: vlastní zpracování podle Solovjeva, s. 11, 2019

- *Podnebí:* Klima celého Ruska se vyznačuje jasným rozdělením na teplá a chladná období. Ze severu na jih lze sledovat pokles teplotních rozdílů a oteplování klimatu. Východní část země je chladnější než západní. Důvodem je skutečnost, že západní část je nejvíce ovlivněna oceánem, který změkčuje klima (Alexeev, s. 81, 2020). Rozdělení klimatických zón je uvedeno níže v Tabulce 7.

Tabulka 7: Klimatické zóny Ruska

Klimatická zóna	Regiony Ruska	Průměrná teplota
Arktická	Pobřeží a ostrovy Severního ledového oceánu	Zima: -40 °C, léto: -10 °C
Subarktická	Polární kruh	Zima: -40 °C, léto: +12 °C
Mírná:		
<ul style="list-style-type: none"> • <i>pevninské podnebí</i> 	Západní Sibiř	Zima: -30 °C, léto: +30 °C
<ul style="list-style-type: none"> • <i>oceánické podnebí</i> 	Evropská část země	Zima: -10 °C, léto: +17 °C
<ul style="list-style-type: none"> • <i>podnebí západních břehů a pevnin</i> 	Východní Sibiř	Zima: -32 °C, léto: +22 °C
<ul style="list-style-type: none"> • <i>podnebí východních břehů a pevnin (monzunové)</i> 	Jižní část Dálného východu	Zima: -27 °C, léto: +14 °C
Subtropická	Pobřeží Černého moře, pohoří Kavkaz	Zima: +10 °C, léto: +30 °C

Zdroj: vlastní zpracování podle Alexeev, s. 81, 2020

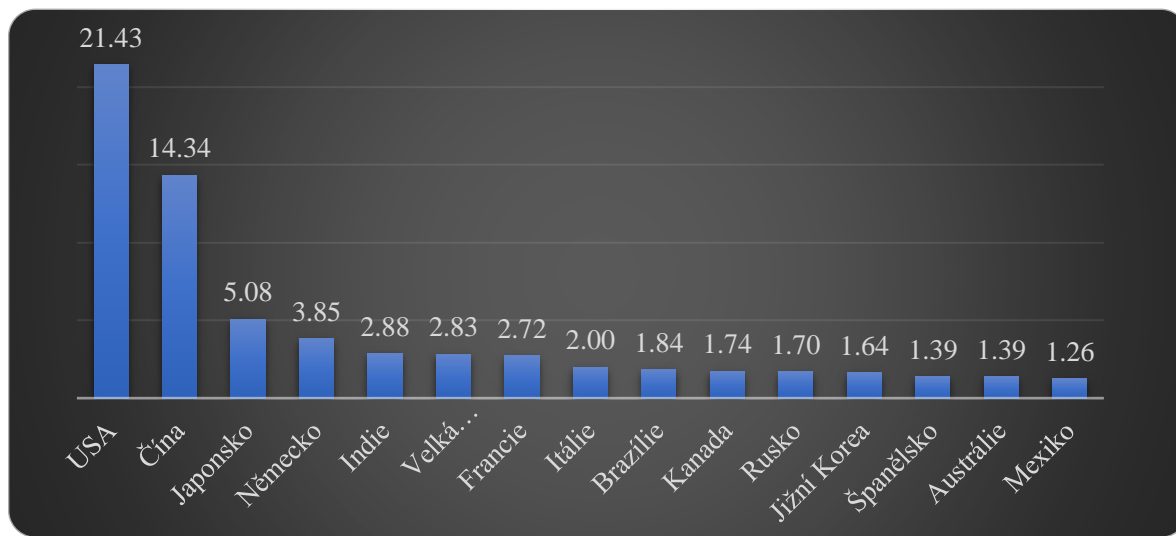
4.3 Ekonomická charakteristika

4.3.1 HDP

Hrubý domácí produkt (HDP) – je klíčový makroekonomický ukazatel, který se používá k měření celkové výkonnosti ekonomiky konkrétního státu a je vyjadřován v peněžních jednotkách. Jinými slovy, je to součet veškerého zboží a služeb nově vytvořených v daném období (obvykle jeden kalendářní rok) na území daného státu bez ohledu na statní příslušnost producentů (domácí či zahraniční).

V Grafu 2 níže je znázorněn seznam TOP–15 nejsilnějších ekonomik světa v roce 2019 seřazený podle jejich HDP. Ratingový graf obsahuje seznam zemí s potvrzeným odhadem velikosti jejich HDP v nominální (absolutní) hodnotě, vyjádřený v amerických dolarech v běžných cenách (bez úpravy inflace). Údaje jsou získané na základě analýzy statistiky Světové banky (The World Bank, online, 2019).

Graf 2: Největší světové ekonomiky podle nominálního HDP v roce 2019, (bil. USD)

Zdroj: vlastní zpracování podle The World Bank, online, 2019

USA si od roku 1871 udržují postavení přední světové ekonomiky. V roce 2019 činil její objem nominálně 21,43 bil. dolarů. Tato země je často nazývána ekonomickou supervelmocí, protože tvoří téměř ¼ světové ekonomiky, vyznačuje se rozvojem infrastruktury, technologií a množstvím přírodních zdrojů.

Hned za USA se umístila Čína s HDP ve výši 14,34 bil. dolarů. Jedná se o jednu z nejrychleji rostoucích ekonomik, která brzy může vytlačit USA z její vedoucí pozice v největších ekonomikách světa. Průmysl, zemědělství a technologie se v Číně aktivně rozšiřují. Její automobilový trh je větší než americký a japonský dohromady.

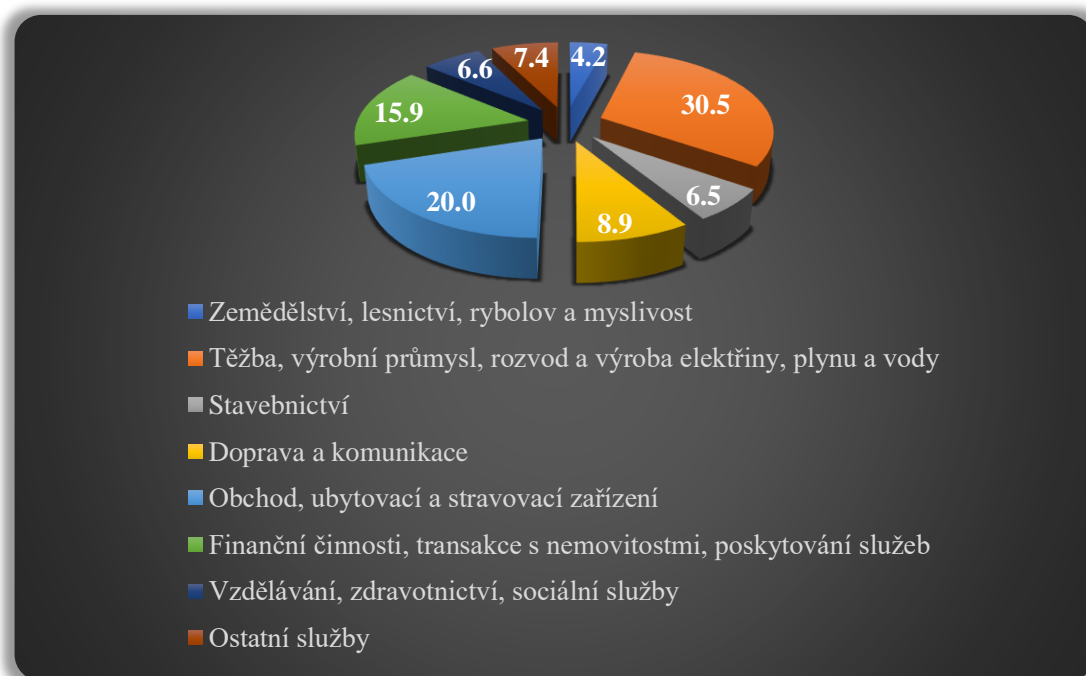
Na třetím místě žebříčku je Japonsko – malá země s vysokou disciplínou a pracovitostí občanů, kteří umožnili dosáhnout velkého úspěchu v oblasti technologií a výroby. Je zde zaznamenána vysoká životní úroveň a praktikuje se celoživotní zaměstnávání občanů. Také se věří, že čím déle člověk pracuje na jedné pracovní pozici, tím je prestižnější.

Na 4. – 10. místě najdeme Německo, Indii, Velkou Británii, Francii, Itálii, Brazílii a Kanadu.

Rusko je také jednou z nejsilnějších ekonomik na světě. Přestože je to největší stát, zabírá pouze 11. místo v žebříčku TOP–15 co se týče nominálního HDP. V roce 2019 činil objem HDP 1,70 bil. USD a toto číslo bylo vyšší než v Jižní Koreji, Španělsku, Austrálii nebo Mexiku (12.–15. místa). Důvodem tohoto postavení v seznamu jsou události posledních šesti let, kdy byl Krym připojen k Rusku a začaly bojové činnosti na východní Ukrajině, v důsledku čehož byly uvaleny sankce proti Rusku v Evropě a řadě dalších států, což zhoršilo jeho ekonomickou situaci.

Obecně ekonomiky států východní Evropy jsou ve srovnání s mnoha zeměmi Evropské unie na nízké úrovni. Důvodem je skutečnost, že většina těchto zemí byla součástí SSSR, což mělo významný vliv na jejich ekonomiky a vedlo k uzavření zemí, a po rozpadu SSSR musely budovat vztahy s ostatními zeměmi prakticky od nuly (Visasam.ru, online, 2019).

Graf 3: Podíl sektorů ekonomiky na HDP Ruska v roce 2019, (%)

Zdroj: vlastní zpracování podle Rosstat, online, 2019

Podle údajů zveřejněných Rosstatem z roku 2019 je největším přínosem pro růst ruského HDP těžební a zpracovatelský průmysl, který momentálně činí 30,5 % HDP Ruska,

dále příjmy z obchodu a ubytovacích a stravovacích služeb s podílem 20,0 % a v neposlední řadě finanční, realitní a další služby, které uzamykají trojku nejpřínosnějších sektorů ekonomiky Ruska s podílem 15,9 % (Rosstat, online, 2019).

HDP na obyvatele

HDP na obyvatele je parametr, který určuje hrubý domácí produkt vytvořený státem, děleno počtem obyvatel daného státu. Tento parametr se v kombinaci s ostatními používá pro srovnávací hodnocení úrovně prosperity zemí, dynamiky hospodářského rozvoje a do jisté míry i jeho bohatství. Tento parametr nezohledňuje velikost území, sezónní ani tržní výkyvy ekonomiky.

Tabulka 8: Žebříček zemí světa z hlediska výše HDP na obyvatele v roce 2019, (USD)

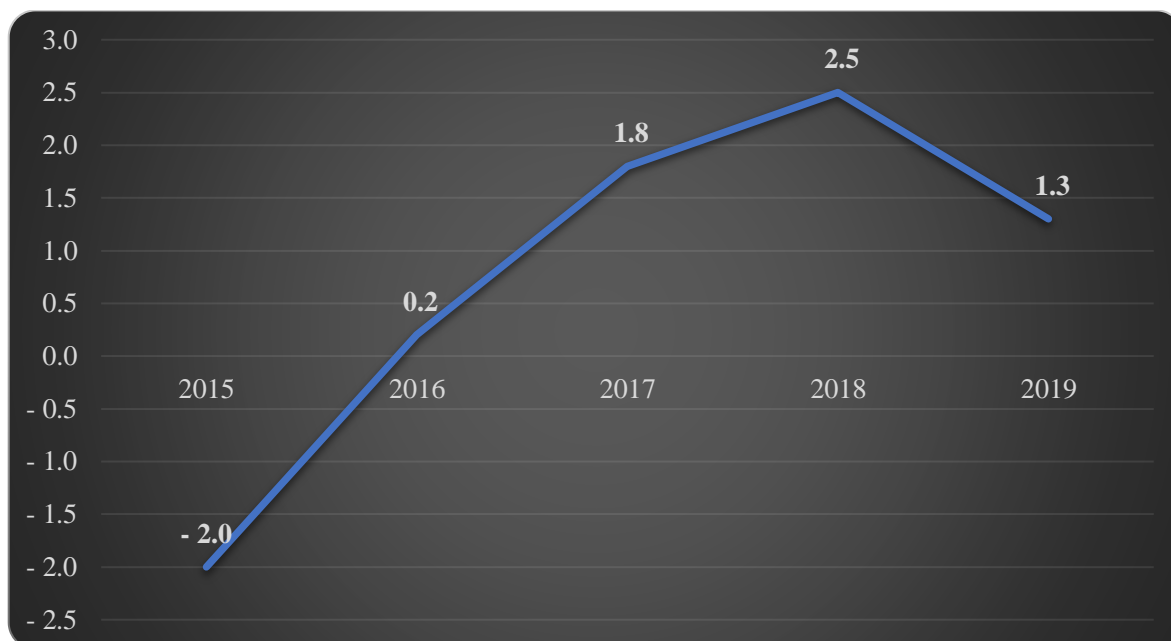
Stát	HDP na obyvatele, USD
1. Lucembursko	114 704,60
2. Macao, Čína	84 096,40
3. Švýcarsko	81 993,70
4. Irsko	78 661,00
5. Norsko	75 419,60
6. Island	66 944,80
7. USA	65 280,70
8. Singapur	65 233,30
9. Katar	64 781,70
...	...
61. Rusko	11 585,00

Zdroj: vlastní zpracování dle The World Bank, online, 2019

Na základě statistik Světové banky, Rusko v obecném seznamu zemí světa z hlediska HDP na obyvatele bylo v roce 2019 na 61. místě, což je o 12 řádků výše než v předchozím roce 2018, kdy bylo Rusko na 73. místě. Současně se HDP na obyvatele v roce 2019 zvýšilo o 214,2 USD oproti roku 2018 a tak činilo 11 585,0 USD. Mezera mezi předními vyspělými zeměmi a Ruskem ale stále zůstává významná (The World Bank, online, 2019).

Vývoj HDP

Graf 4: Meziroční změna reálného HDP Ruska v letech 2015–2019 (%)

Zdroj: vlastní zpracování podle Rosstat, online, 2020b

V roce 2015 došlo ke snížení reálného HDP Ruska o 2,0 %. V roce 2016 se zase zvýšilo o 0,2 %. V následujícím roce narůst činil 1,8 %. V roce 2018 HDP opět vzrostlo o 2,5 % a nakonec v roce 2019 HDP kleslo o 1,3 %. Tempo růstu ekonomiky Ruska se tak v roce 2019 stalo nejnižší od roku 2016 (Rosstat, online, 2020b).

4.3.2 Platební bilance

Platební bilance je statistický záznam, který zahrnuje všechny hospodářské transakce mezi rezidenty a nerezidenty, ke kterým došlo během vykazovaného období.

Struktura platební bilance státu se skládá z pěti souhrnných účtů:

1. běžný účet (bilance služeb, bilance výnosů, obchodní bilance, bilance běžných převodů);
2. kapitálový účet (bilance kapitálových převodů);
3. finanční účet (přímé zahraniční investice, portfoliové investice, ostatní investice);
4. účet chyb a opomenutí (odchyly způsobené neúplností informací o zahraničním obchodu)

5. a změna devizových rezerv (Finance v praxi, online, 2018).

V Tabulce 9 je uveden stav účtů platební bilance Ruska na základě údajů, které jsou pravidelně zveřejněny Ruskou centrální bankou (CBR).

Tabulka 9: Platební bilance Ruska v letech 2015–2019, (mil. USD)

Účet	2015	2016	2017	2018	2019
Běžný účet	67 777	24 469	32 179	115 680	65 337
Kapitálový účet	-309	-764	-192	-1 104	-684
Finanční účet	70 328	18 305	34 570	116 686	62 617
Účet chyb a opomenutí	2 859	-5 400	2 584	2 110	-2 036

Zdroj: vlastní zpracování podle CBR, online, 2020b

Z Tabulky 9 můžeme vypočítat, že v roce 2018 dosáhl přebytek běžného účtu rekordních 115,7 mld. USD oproti všem ostatním uvedeným obdobím. Jak zmiňuje Ruská centrální banka, jedná se vůbec o nejvyšší hodnotu za celé pozorovací období od roku 1992 do současnosti. Klíčovou roli hrál růst přebytku zahraničního obchodu; vývoz z hlediska hodnoty vzrostl v důsledku vyšších cen fosilních paliv, zatímco růst dovozu zboží se naopak zpomalil.

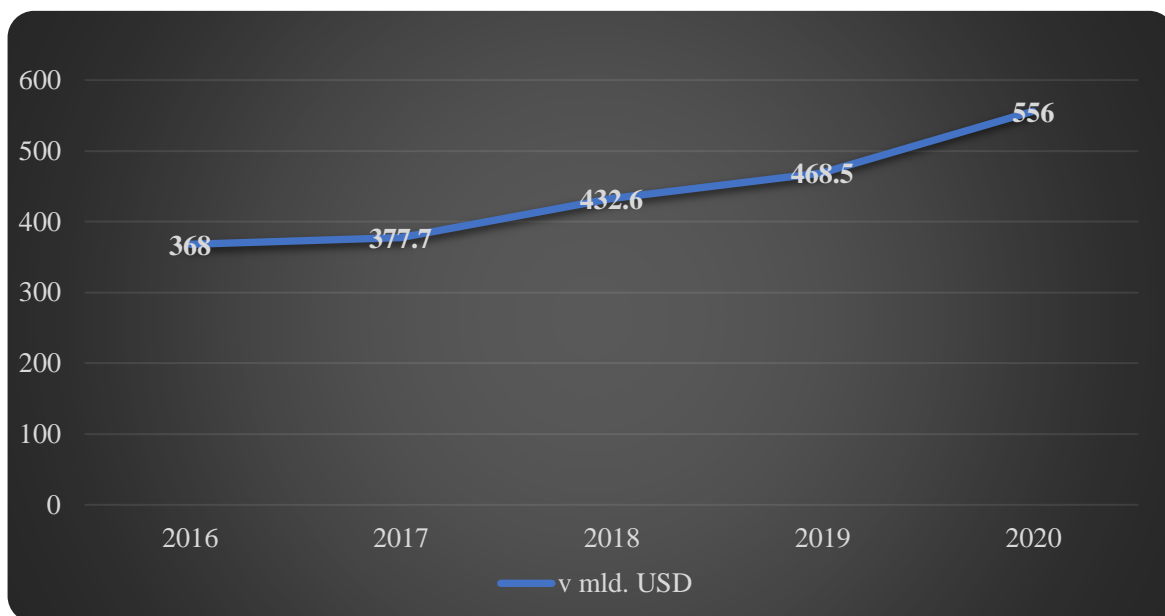
V roce 2019 činil přebytek běžného účtu platební bilance Ruska 65,3 mld. USD, což je o 43,6 % méně než v roce 2018. Výsledek roku 2019 byl ovlivněn jak snížením přebytku obchodní bilance v důsledku poklesu hodnoty vývozu paliv a energetických produktů způsobených zhoršujícím se globálním cenovým prostředím, tak zvýšením celkového schodku ostatních složek běžného účtu v důsledku zvýšení dovozu služeb a čistých plateb investičních výnosů ve prospěch nerezidentů (FinMarket, online, 2020).

Devizové rezervy

Devizové rezervy Ruska představují vysoce likvidní zahraniční aktiva v držení Ruské centrální banky a ruské vlády. Skládají se z devizových aktiv, měnového zlata, zvláštních práv čerpání, rezervních pozic IMF a dalších rezervních aktiv.

Používají se k financování deficitu platební bilance státu, ovlivňování směnného kurzu pomocí intervencí, plateb externích úvěrů, vypořádacích transakcí s jinými státy a vyplácení sociálních závazků.

Graf 5: Devizové rezervy Ruska v 2016–2020, (mld. USD)

Zdroj: vlastní zpracování podle CBR, online, 2020a

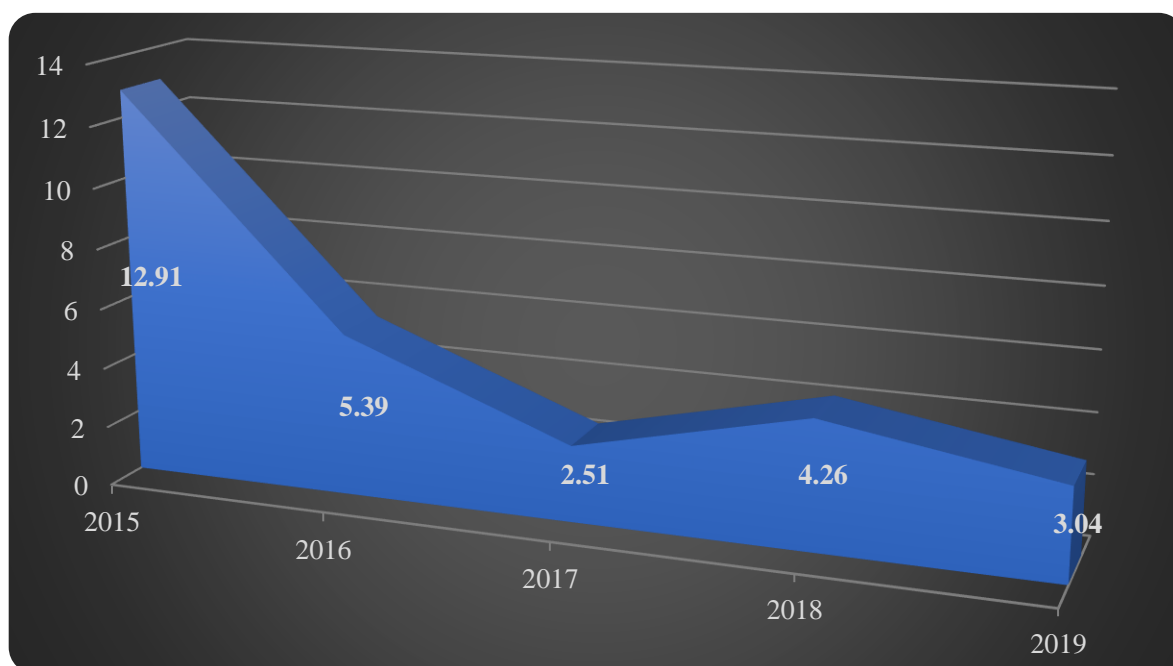
V posledních 5–ti letech můžeme sledovat stoupající tendenci devizových rezerv Ruska. Na počátku roku 2016 devizové rezervy činily 368,0 mld. USD. V roce 2017 se toto číslo zvýšilo o 9,7 mld. USD. O rok později tato hodnota odpovídala 432,6 mld. USD. Další rok se devizové rezervy zvýšily ještě o 35,9 mld. USD. Aktuální hodnota rezerv státu se v roce 2020 podle Ruské centrální banky pohybuje kolem 556,0 mld. USD (CBR, online, 2020a).

4.3.3 Inflace

Inflace je stálé zvyšování cenové hladiny zboží a služeb v ekonomice neboli snížení kupní ceny peněz.

Níže v Grafu 6 je zobrazena změna míry inflace v Rusku v letech 2015–2019 na základě údajů zveřejněných Rosstatem.

Graf 6: Míra inflace Ruska v letech 2015–2019, (%)

Zdroj: vlastní zpracování podle Rosstat, online, 2020b

Míra inflace 3,04 % v roce 2019 se stala druhou hodnotou v nové historii Ruska z hlediska minimálního růstu cen po roce 2017 (tenkrát ceny vzrostly pouze o 2,51 %). V roce 2018 činila inflace 4,26 % (nyní třetí hodnotou v celé historii), v roce 2016 - 5,39 a v roce 2015 byl růst cen na úrovni 12,91 %.

Podle údajů Rosstatu vzrostly ceny potravin v prosinci 2019 o 0,7 % a celkově v roce 2019 o 2,6 % (o 4,7 % v roce 2018). Růst cen nepotravinářských výrobků v prosinci činil 0,1 % a meziročně 3 % (4,1 % v roce 2018). Ceny služeb v prosinci 2019 se zvýšily v průměru o 0,2 %, v průběhu celého roku 2019 pak o 3,8 % (o 3,9 % v roce 2018).

4.3.4 Nezaměstnanost

Nezaměstnaná osoba je definována jako někdo, kdo je bez práce a obvykle práci aktivně hledá a je připraven nastoupit do pracovního poměru do 14 dnů. Nezaměstnanost v zemi se měří pomocí míry nezaměstnanosti, což je index vypočtený vydělením počtu pracujících osob celkovou pracovní silou v zemi, a poté vynásobením tohoto počtu 100 %. Pracovní síla je tvořena lidmi, kteří dosáhli produktivního věku (podle Rosstatu se jedná o osoby ve věku 15 let a více) a jsou dostatečně fyzicky připraveni k práci. Míra nezaměstnanosti je důležitým ekonomickým faktorem, ale ekonomové se ne vždy shodují

na tom, co přesně způsobuje nezaměstnanost. Souhlasí však s tím, že nezaměstnanost obvykle roste během špatných časů pro ekonomiku, tj. během recese.

Tabulka 10: Míra nezaměstnanosti v Rusku v letech 2015-2019, (tis. osob)

Kategorie \ Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let (do roku 2017: ve věku 15-72 let)	110 775	110 226	121 561	121 256	121 063
Pracovní síla	76 588	76 636	76 285	76 190	75 398
<i>Z toho:</i>	(69,1 %)	(69,5 %)	(62,8 %)	(62,8 %)	(62,3 %)
- Zaměstnaní	72 324 (65,3 %)	72 393 (65,7 %)	72 316 (59,0 %)	72 532 (59,8 %)	71 933 (59,4 %)
- Nezaměstnaní	4 264 (5,6 %)	4 243 (5,5 %)	3 969 (5,2 %)	3 658 (4,8 %)	3 465 (4,6 %)
Osoby, kteří nesplňují kritéria pro zařazení mezi pracovní sílu	34 187	33 590	45 276	45 066	45 665

Zdroj: vlastní zpracování dle Rosstat, online, 2020a

Podle moderních názorů ruských ekonomů je míra nezaměstnanosti ve výši 4–5 % považována za normu. Nízká nezaměstnanost (2–4 %) naznačuje období oživení hospodářské situace v zemi, vysoká (7 % a více) znamená pokles (Statista, online, 2019). S ohledem na stav nezaměstnanosti v Rusku v rozmezí posledních 5–ti let (2015–2019 včetně) lze konstatovat, že míra nezaměstnanosti v zemi má přijatelnou hodnotu a momentálně nepřekračuje teoretickou normu ve výši 4–5 %.

Podle údajů uvedených v Tabulce 10 lze s jistotou říct, že míra nezaměstnanosti v Rusku má klesající tendenci, kde během zkoumaného období se její hodnota snížila z 5,6 % na 4,6 %. Zároveň ale klesla v roce 2019 i pracovní síla, a to o 599 tis. v porovnání s předchozím obdobím.

4.4 Mezinárodní spolupráce

4.4.1 Členství v mezinárodních organizacích

Rusko je členem většiny mezinárodních organizací a ekonomických odborů. Tyto mezinárodní organizace a odbory formulují pravidla hospodářské činnosti, která jsou závazná pro všechny jejich účastníky. Jejich pravidla jsou přijímána a chápána po celém světě a propagují aktivity zahraničních investorů.

Tak se Rusko účastní více než 300 mezinárodních organizací, které jsou tradičně rozděleny do tří skupin:

- Organizace systému OSN;
- Specializované hospodářské, vědecké a technické organizace;
- Organizace Brettonwoodského systému (mnohostranné měnové a obchodní instituce).

Účelem všech těchto organizací není dosáhnout zisku, jsou financovány z rozpočtu složeného z příspěvků členských zemí a mimorozpočtových dobrovolných fondů. Jejich cílem není přímo uskutečňovat zahraniční ekonomické vztahy, ale zároveň lze jen těžko přecenit jejich roli pro ruskou a světovou ekonomiku.

V následující Tabulce 11 jsou chronologicky sepsány nejhlavnější členství Ruska v mezinárodních organizacích:

Tabulka 11: Členství Ruska v mezinárodních organizacích

Členství od:	Název organizace	Sídlo
1911	Mezinárodní olympijský výbor (MOV)	Lausanne, Švýcarsko
1945	Organizace spojených národů (OSN)	New York, USA; Vídeň, Rakousko; Ženeva, Švýcarsko
1946	Rada bezpečnosti OSN	New York, USA
1947	Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO)	Ženeva, Švýcarsko
1973	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)	Vídeň, Rakousko
1991	Společenství nezávislých států (SNS)	Minsk, Bělorusko

1992	Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti (OSKB)	Moskva, Rusko
1992	Organizace černo mořské ekonomické spolupráce	Istanbul, Turecko
1992	Mezinárodní měnový fond (IMF)	Washington, D.C., USA
1996	Svazový stát Ruska a Běloruska	–
1996	Rada Evropy (RE)	Štrasburk, Francie
1996	Šanghajská organizace pro spolupráci (ŠOS)	Peking, Čína
1998	Asijsko-pacifické hospodářské společenství (APEC)	Singapur
1999	G20 (Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors)	–
2004	Mezinárodní elektrotechnická komise (IEC)	Ženeva, Švýcarsko
2006	BRICS (Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jižní Afrika)	–
2012	Světová obchodní organizace (WTO)	Ženeva, Švýcarsko
2015	Eurasijská ekonomická unie (EAEU)	Moskva, Rusko; Minsk, Bělorusko; Almaty, Kazachstán
Status pozorovatele		
1992	Mezinárodní organizace pro migraci (OIM)	Ženeva, Švýcarsko
1992	Organizace amerických států (OAS)	Washington, D.C., USA
2005	Organizace islámské spolupráce (OIC)	Džidda, Saúdská Arábie

Zdroj: vlastní zpracování podle Spravochnik, online, 2019

Důležitou informací je, že Rusko není jenom členem těchto organizací, ale aktivně se podílí na jejich činnosti. Nyní se Ruská federace aktivně zapojuje do činností OSN, jejichž hlavními oblastmi jsou: udržování míru, snižování počtu zbraní hromadného ničení, vývoj a provádění mírových operací OSN, a také i udržování zdraví obyvatelstva, vysoká úroveň demografie a vzdělávání, péče o životní prostředí, hospodářský rozvoj apod.

Vstup Ruska do WTO v roce 2012 znamenal pro stát následující: zaprvé, ruští podnikatelé dostali příznivé podmínky pro rozvoj svých aktivit v členských zemích WTO; zadruhé, členství by mělo podporovat rozvoj hospodářské soutěže a snižovat náklady na dovážené zboží, což se má u ruského spotřebitele ukázat jako prospěšné.

Role Ruska v Šanghajske organizaci pro spolupráci je velika. Spolu s Čínou je Rusko velmi silnou velmoci a největším dodavatelem energetických zdrojů do zemí ŠOS. Rusko navrhlo myšlenku vytvoření energetického klubu ŠOS, který podpořily všechny členské země organizace. Kromě toho má Rusko velký podíl na jaderné energetice a vyvíjí opatření k předcházení mezinárodních konfliktů a jejich mírovému urovnání.

Pro Rusko je důležitá účast ve Společenství nezávislých států (SNS). Na území zemí SNS mimo Ruskou federaci žije téměř 20 mil. ruských a rusky mluvících lidí. Rusko má větší vliv na ekonomiku společenství než všechny ostatní členské země, protože má nejobjavnější trh. Jeho role je také důležitá při řešení konfliktů v postsovětském prostoru.

Významná je také role Ruska v EAEU. Země se stala hlavní organizátorkou a dokázala spojit tři historicky a geograficky blízké země, včetně Běloruska a Kazachstánu. Organizace představuje formu obchodní a hospodářské integrace, která zajišťuje jednotné celní území. Hospodářská omezení a cla se na tomto území neuplatňují.

Rusko je také členem OSKB. Tato organizace je vojensko-politickou unií, která zahrnuje: Rusko, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán a Arménii. Účelem této organizace je chránit územní prostor zúčastněných zemí před vojenskou agresí, teroristy a přírodními katastrofami (Spravochnik, online, 2019).

4.4.2 Vztahy Ruska s Organizací Severoatlantické smlouvy (NATO)

Vztahy mezi Ruskem a NATO se začaly rozvíjet po skončení studené války, kdy se Rusko připojilo k Severoatlantické radě pro spolupráci v roce 1991. Praktická spolupráce začala poté, co se Rusko připojilo k programu „Partnerství pro mír“ v roce 1994 a na konci 90. let 20. století rozmístila mírové síly na podporu mírových operací vedených NATO na západním Balkáně. Zakládající akt NATO–Rusko, podepsaný v roce 1997, se stal oficiálním základem dvoustranných vztahů. Spolupráce se posílila vytvořením Rady NATO–Rusko (NRC) v roce 2002.

Po nepřiměřené vojenské akci Ruska v Gruzii v srpnu roku 2008 byla formální zasedání NRC a spolupráce v některých oblastech pozastavena až do jara 2009. Země NATO nadále vyzývají Rusko, aby přehodnotilo své rozhodnutí uznat regiony Gruzie (Abcházie a Jižní Osetie) jako nezávislé státy.

Veškerá praktická civilní a vojenská spolupráce s Ruskem v rámci NRC byla od dubna 2014 pozastavena v reakci na ruský vojenský zásah a agresivní akce na Ukrajině, jakožto i na ruské nezákonné okupace a anexi Krymu, které země NATO důrazně odsuzují. Politické a vojenské kanály však zůstávají otevřené pro výměnu informací o problémech, omezování nedorozumění a zvyšování předvídatelnosti.

Dne 1. února 2019 vydala Severoatlantická rada prohlášení na podporu rozhodnutí Spojených států pozastavit své závazky vyplývající ze Smlouvy o likvidaci raket středního a krátkého doletu (INF), přijaté v reakci na podstatné porušení Smlouvy Ruskem. Rusko nadále popírá své porušení Smlouvy o INF, odmítá poskytnout přesvědčivou odpověď a nepřijímá žádné zjevné kroky k návratu k plnému a ověřitelnému dodržování dohody.

V reakci na změnu bezpečnostního prostředí NATO posílilo své obranné schopnosti, ale zůstalo otevřeno dialogu s Ruskem. Jak ujišťuje Aliance, NATO neusiluje o konfrontaci a nepředstavuje pro Rusko hrozbu (NATO, online, 2019).

4.4.3 Vztahy Ruska s Evropskou unií (EU)

Právním základem pro vztahy mezi Ruskem a EU je dohoda o partnerství a spolupráci (PCA), která byla podepsána v červnu 1994. Rusko a EU se vzájemně uznávají jako klíčoví partneři na mezinárodní scéně a spolupracují v otázkách společného zájmu (obchod, ekonomika, energetika, změna klimatu, vzdělávání, bezpečnost apod.).

Nezákonná anexe Krymu (podle názoru EU) a konflikt na východě Ukrajiny v roce 2014 měly zásadní dopad na dvoustranné vztahy mezi Ruskem a EU. Výsledkem je, že některé mechanismy spolupráce jsou nyní dočasně zmrazeny a byly přijaty hospodářské sankce, jejichž cílem je povzbudit Rusko, aby přehodnotilo své kroky na Ukrajině.

Za sankce uvalené EU a západními zeměmi (včetně USA, Kanady a Austrálie) podniká Rusko od srpna 2014 odvetné akce – s odkazem na údajné porušování norem bezpečnosti potravin uvalilo protisankce na zemědělské zboží, suroviny a potraviny. Tím se posílila jeho politika nahrazování dovozu v zemědělském odvětví. Rusko rovněž uplatňuje tzv. seznam nežádoucích osob, na který umisťuje občany EU a Spojených států, kteří se kriticky vyjádřili k jeho krokům, a brání jim ve vstupu na ruské území (Evropský parlament, online, 2020).

Zároveň však Rusko zůstává územním partnerem EU a strategicky důležitým hráčem přispívajícím k řešení místních a globálních problémů.

Rusko je největším sousedem EU, což se vždy projevovalo v rozsáhlé spolupráci a obchodu během 25 let před současnou krizí. Rusko je vlivným členem Rady bezpečnosti OSN a vzhledem k historickým faktorům, zeměpisné blízkosti a kulturním vazbám je jedním z klíčových hráčů v evropské politice sousedství. Rusko je také hlavním dodavatelem energetických zdrojů do zemí EU a zároveň je velkým a dynamickým trhem pro evropské zboží a služby, který vykazuje významné ukazatele hospodářského růstu.

EU a Rusko mají bohatou historii spolupráce ve dvoustranných a mezinárodních otázkách, včetně změny klimatu, obchodování s drogami a lidmi, organizovaného zločinu, boje proti terorismu, mírového procesu na Blízkém východě a ochrany lidských práv.

Rusko je 4. největším a klíčovým obchodním partnerem EU – podíl Ruska na celkovém obchodu EU je 6,4 %. Rusko je také 4. největším dovozcem zboží z EU (85,3 mld. EUR v roce 2018). Zároveň je 3. klíčovým dodavatelem zboží do EU (168,3 mld. EUR v roce 2018). Dovoz zboží z Ruska do EU se mezi lety 2017 a 2018 zvýšil o 16,7 %. Nárůst byl způsoben růstem dovozu energetických produktů do EU, které představují asi 70 % celkového dovozu zboží z Ruska do EU. V první polovině roku 2019 zůstal obchod mezi EU a Ruskem na stejné úrovni jako v první polovině roku 2018. Totéž lze říct o vývozu zboží z EU do Ruska (EEAS, online, 2020).

5. Cestovní ruch v Rusku

5.1 Příjezdový a výjezdový cestovní ruch v Rusku

Rusko má velký potenciál jak pro rozvoj domácího cestovního ruchu, tak i pro přijímání zahraničních cestujících. Tato země má vše, co turisté vyhledávají, tj. obrovské území s rozmanitou krajinou, bohaté historické a kulturní dědictví a v některých regionech nedotčenou divokou přírodu. V zemi je zároveň 29 míst, která patří na seznam světového dědictví UNESCO.

Podle ročenky za rok 2019 vydané WTTC cestovní ruch v Rusku v tomto roce představoval přibližně 5 % HDP (84,0 mld. USD) z celkové ekonomiky země. V turismu v Rusku pracuje 4 037,8 mil. lidí, což tvoří 5,6 % z celkového počtu zaměstnaných osob (WTTC, online, 2020b).

Podle výroční zprávy Světového ekonomického fóra „*The Travel & Tourism Competitiveness Report*“ v roce 2019 dosáhl index konkurenceschopnosti Ruska v oblasti cestovního ruchu 4,3 bodů ze sedmi možných nebo 39. místo ze 140 světových ekonomik (World Economic Forum, online, 2019).

Mezi nejvíce navštěvovaná ruská města v roce 2019 lze zařadit Moskvu (25 mil. turistů), Petrohrad (10,4 mil. turistů), Soči (6,5 mil. turistů), Kazaň (3,5 mil. turistů) a Vladivostok (více než 3 mil. turistů). Do Top-5 ruských turisty oblíbených regionů v roce 2019 patří Moskevská oblast (22 mil. turistů), Krasnodarská oblast (17 mil. turistů), Krymská republika (7,5 mil. turistů), Leningradská oblast a Přímořské území (každý z těchto regionů navštívilo přes 5 mil. turistů). Údaje o návštěvnosti zahrnují příjezdy domácích a zahraničních turistů jako celku (TurStat, online, 2019).

V Tabulce 12 jsou uvedeny počty příjezdů zahraničních turistů v letech 2017–2019. V roce 2017 počet příjezdů odpovídal 24,39 mil., další rok Rusko navštívilo o 161 tis. turistů více – 24,55 mil. V následujícím roce (2019) opět lze zaznamenat pokles návštěvnosti o 132 tis. oproti předchozímu roku 2018. Důvodem pro růst návštěvnosti v roce 2018 je beze sporu oslabení rublu a pořádání mistrovství světa ve fotbale, které probíhalo právě v Rusku. Poprvé ve své historii se Rusko stalo hostitelskou zemí mistrovství světa ve fotbale, navíc se tato událost poprvé konala ve východní Evropě.

Mistrovství světa ve fotbale je jedním ze dvou hlavních sportovních turnajů po celém světě spolu s olympijskými hrami (ty se konaly v ruském městě Soči ve dnech 7. – 23. února 2014). Zápasy mistrovství světa probíhaly na 12 stadionech postavených nebo zrekonstruovaných v 11 městech Ruska. Nejprostornějším stadionem byly Lužniki v hlavním městě (80 tis. diváků). Nejdražším se stal stadion v Petrohradě, jehož výstavba stála přibližně 43 mld. rublů. Zápasy se také konaly v Jekatěrinburgu, Volgogradu, Samaře, Nižním Novgorodu, Rostově na Donu, Kaliningradu, Soči, Kazani a Saransku.

Tabulka 12: Mezinárodní příjezdový cestovní ruch v Rusku v 2017-2019, tis.

Rok	2019		2018		2017	
Počet příjezdů celkem	24 419 (100 %)		24 551 (100 %)		24 390 (100 %)	
TOP-10 destinací, odkud nejvíce přijíždějí turisté do Ruska v 2017-2019						
1.	Ukrajina	7 760	Ukrajina	8 202	Ukrajina	8 723
2.	Kazachstán	3 564	Kazachstán	3 510	Kazachstán	3 485
3.	Čína	1 883	Čína	1 690	Čína	1 478
4.	Ázerbájdžán	911	Finsko	950	Finsko	1 017
5.	Finsko	896	Ázerbájdžán	893	Ázerbájdžán	876
6.	Německo	690	Polsko	682	Polsko	714
7.	Polsko	641	Německo	645	Arménie	584
8.	Abcházie	596	Arménie	566	Německo	580
9.	Arménie	551	Abcházie	488	Moldova	519
10.	Estonsko	523	Estonsko	478	Abcházie	432
TOP-10 celkem	18 015 (73,8 %)		18 104 (73,7 %)		18 408 (75,5 %)	

Zdroj: vlastní zpracování podle Rosstat, online, 2020c

Dle Tabulky 12 je zřejmé, že hlavní příliv cizinců do Ruska stále připadá na země post-sovětského prostoru. Posledních několik let na vrcholu žebříčku TOP destinací, odkud nejvíce přijíždějí turisté do Ruska, zůstává Ukrajina a hned po ní následuje Kazachstán. V TOP–10 jsou i další země bývalého Sovětského Svazu, jako například Ázerbájdžán, Arménie, Moldova a Estonsko. Cizinci z TOP-10 zemí nejčastěji přicházejí za prací, nakupováním a návštěvou příbuzných a jejich příjezdy tvoří více než 70 % z celkového ročního počtu mezinárodních příjezdů do Ruska.

Podle Světové Banky (The World Bank, online, 2020) v roce 2018 bylo Rusko na 16. místě z 264. podle počtů mezinárodních příjezdů do zemí, avšak jak již bylo zmíněno, většinu návštěvníků tvoří občané z post-sovětského prostoru, cestující do Ruska za rodinou

nebo prací. Pro občany jiných zemí Rusko není natolik atraktivní destinací a raději si zvolí za svůj cíl cesty zemi jinou. Níže jsou uvedeny důvody, proč Rusko stále má nejistou pozici ve světě z hlediska cestovního ruchu.

Problémy rozvoje mezinárodního příjezdového cestovního ruchu

- ✓ Nedostatek pozitivních informací o Rusku v zahraničí:
 - v největším světovém turistickém průvodci „World Travel Guide“, který vychází v Londýně, je Rusko označeno jako země nepříznivá pro cestovní ruch; zahraniční, a dokonce i domácí média také hrají roli při podpoře obrazu Ruska jako země nepříznivé pro cestovní ruch (World Travel Guide, online, 2020).
- ✓ Nízká úroveň reklamní kampaně v ruském cestovním ruchu.
- ✓ Nedostatečná rozvinutost turistické infrastruktury:
 - kromě problémů špatných silnic a nedostatku pohodlných turistických vozidel sem patří nízká kvalita ubytovacích zařízení podle světových standardů (pouze 22 % ruských hotelů splňuje nároky na ubytování zahraničních turistů); nedostatečný rozvoj „zábavního průmyslu“ se projevuje nedostatkem velkých moderních masových objektů pro volnočasové aktivity (akvaparky, tematické parky atd.); nerozvinutý potravinářský průmysl, tzn. malý počet kaváren, restaurací, barů, snack barů a dalších zařízení veřejného stravování, které by splňovaly požadavky na obsluhu cizinců.
- ✓ Investiční problém:
 - nedostatek zkušeností s vytvářením atraktivních a příznivých investičních podmínek pro rozvoj ubytovacích zařízení a turistické infrastruktury v regionech.
- ✓ Nepříznivý vízový režim pro turistické návštěvy země:
 - zvýšené náklady na víza, dlouhá doba jejich vydávání a další konzulární pravidla komplikující zahraničním turistům návštěvu Ruska.
- ✓ Nízká úroveň služeb:
 - kromě rozporu mezi cenou turistických služeb a jejich kvalitou (zejména pokud jde o ubytovací, stravovací a dopravní podmínky) a problémy v oblasti obchodu se zbožím a suvenýry pro turisty se nízká úroveň služeb projevuje také v podobě nedostatku informačních zdrojů pro zahraniční turisty v cizích jazycích, někdy nevhodného chování policistů, celních orgánů vůči cizím občanům, nepohodlné otevírací doby potřebných objektů apod. (Čudnovskiy, s. 221–228, 2016).

Co se týče výjezdového cestovního ruchu, lze v Tabulce 13 pozorovat jistou rostoucí tendenci cestování Rusů v posledních letech do zahraničí. Pokud by se cesty nedělily na turistické a určené pro jiné účely, vede v odchozím toku z Ruska v roce 2019 následujících deset zemí: Turecko, Abcházie, Finsko, Kazachstán, Ukrajina, Čína, Estonsko, Německo, Itálie a Thajsko. Tento žebříček TOP-10 tvoří téměř 64 % všech cest (všechny účely cestování, nejen turistické) uskutečněných ruskými občany v roce 2019.

Nicméně, jak již bylo naznačeno, tento seznam zemí není příliš důležitý pro charakterizování toku turistů: v odchozím toku do postsovětských zemí, Finska, pobaltských zemí a Číny převažují přeshraniční pohyby pro soukromé účely (zejména osobní nákupy, soukromé návštěvy příbuzných a drobný obchod), nikoli turistické cesty.

Tabulka 13: Výjezdový cestovní ruch v Rusku v 2017–2019, tis.

Rok	2019		2018		2017	
Počet výjezdů celkem	45 330 (100 %)		41 964 (100 %)		39 629 (100 %)	
TOP-10 destinací, kam nejvíce cestovali Rusové v 2017-2019						
1.	Turecko	6 756	Turecko	5 719	Turecko	4 520
2.	Abcházie	4 787	Abcházie	4 496	Abcházie	4 344
3.	Finsko	3 653	Finsko	3 361	Finsko	3 333
4.	Kazachstán	3 163	Kazachstán	2 955	Kazachstán	2 978
5.	Ukrajina	2 527	Ukrajina	2 290	Ukrajina	2 283
6.	Čína	2 334	Čína	2 018	Čína	2 003
7.	Estonsko	1 808	Estonsko	1 798	Estonsko	1 728
8.	Německo	1 318	Německo	1 297	Polsko	1 230
9.	Itálie	1 277	Gruzie	1 233	Německo	1 229
10.	Thajsko	1 180	Thajsko	1 173	Thajsko	1 094
TOP-10 celkem	28 803 (63,5 %)		26 340 (62,8 %)		24 742 (62,4 %)	

Zdroj: vlastní zpracování podle Rosstat, online, 2020c

Strukturu výjezdového cestovního ruchu v Rusku v roce 2019 lze objektivně rozdělit na následující segmenty:

- cestování do zemí postsovětského prostoru (převažují návštěvy pro soukromé účely, včetně cest občanů Ruské federace z příslušných národních diaspor, jakož i přeshraniční pohyby za účelem nakupování a obchodu) – **30,6 %**;

- cestování do zemí sousedících s Ruskem (cesty sem jsou většinou prováděny za účelem osobního nákupu a mají charakter krátkodobých přeshraničních pohybů); patří sem Finsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Čína a Mongolsko – **22,9 %**
- a cestování do zemí „dalekého zahraničí“, kde v odchozím toku převažují návštěvy pro turistické účely nebo mají významný podíl; tato skupina zemí představuje téměř polovinu všech cest ruských občanů do zahraničí – **46,5 %** (ATOR, online, 2020).

5.2 Ubytovací služby

Odborníci WTO vyvinuli obecnou klasifikaci ubytovacích zařízení, která je rozděluje na hromadná a individuální.

Individuální ubytovací zařízení jsou obydlí vlastníků (byty, vily, chaty, apartmány, pokoje pronajaté od jednotlivců nebo agentur a bydlení poskytované bezplatně příbuznými nebo přáteli).

Hromadným ubytovacím zařízením je jakákoli organizace, která poskytuje turistům místo k přenocování v místnosti přizpůsobené pro tento účel, jejíž charakteristickou vlastností je počet pokojů stanovený individuálně podle standardů každé země. Je třeba poznamenat, že v Rusku musí mít ubytovací zařízení minimálně deset pokojů, aby se počítalo jako „hromadné“.

V Tabulce 14 je poznamenán počet hromadných ubytovacích zařízení v Rusku celkem v letech 2015–2019. Do statistiky se počítají pouze takové ubytovací jednotky, které jsou oficiálně registrovány (Hotelier.Pro, online, 2017).

Tabulka 14: Klíčové ukazatele výkonnosti hromadných ubytovacích zařízení v Rusku v letech 2015–2019

Ukazatel \ Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Ubytovací zařízení celkem	20 135	20 534	25 292	28 074	28 302
Počet pokojů celkem	770 353	794 777	884 279	975 645	992 601
Počet lůžek celkem	1 762 631	1 848 146	2 167 890	2 415 282	2 495 687

Počet přenocování	212 195 339	216 837 584	253 022 699	274 584 735	283 191 006
Počet ubytovaných osob celkem	49 284 209	54 430 931	61 563 204	71 538 081	76 041 739
Z toho:					
▪ Občané Ruska	43 656 898	48 338 704	53 534 365	60 921 280	65 185 770
▪ Cizinci	5 627 311	6 092 227	8 028 839	10 616 801	10 855 969
Průměrná délka pobytu	4,3 noci	4,0 noci	4,1 noci	3,8 noci	3,7 noci

Zdroj: vlastní zpracování podle EMISS, online, 2020

Z Tabulky 14 lze konstatovat, že počet hromadných ubytovacích zařízení v Rusku se s každým rokem zvyšuje. V časové řadě mezi rokem 2015 a 2019 je největší nárůst pozorován v roce 2017, kdy se oproti předchozímu roku 2016 počet ubytovacích zařízení zvětšil o 4 758 jednotek (+ 23,2 %). Mezi rokem 2017 a 2018 byl výkyv také poměrně významný: + 2 782 jednotek (+ 11 %). S nárůstem ubytovacích jednotek se přímo úměrně zvýšil i počet pokojů a lůžek v těchto pokojích. Tato zvýšená poptávka po výstavbě ubytovacích zařízení v posledních letech byla spojena hlavně s pořádáním akcí globálního měřítko v Rusku. Poslední tři vlny byly věnovány významným sportovním událostem. V roce 2013 se konala světová univerziáda v Kazani, v roce 2014 zimní olympijské hry v Soči a v roce 2018 mistrovství světa ve fotbale. Pro každou z těchto světových událostí byla vytvořena odpovídající infrastruktura, která zahrnovala i výstavbu hromadných ubytovacích zařízení. Většina hotelů byla postavena na Krasnodarském území a v Soči – v pobřežních a horských klastrech.

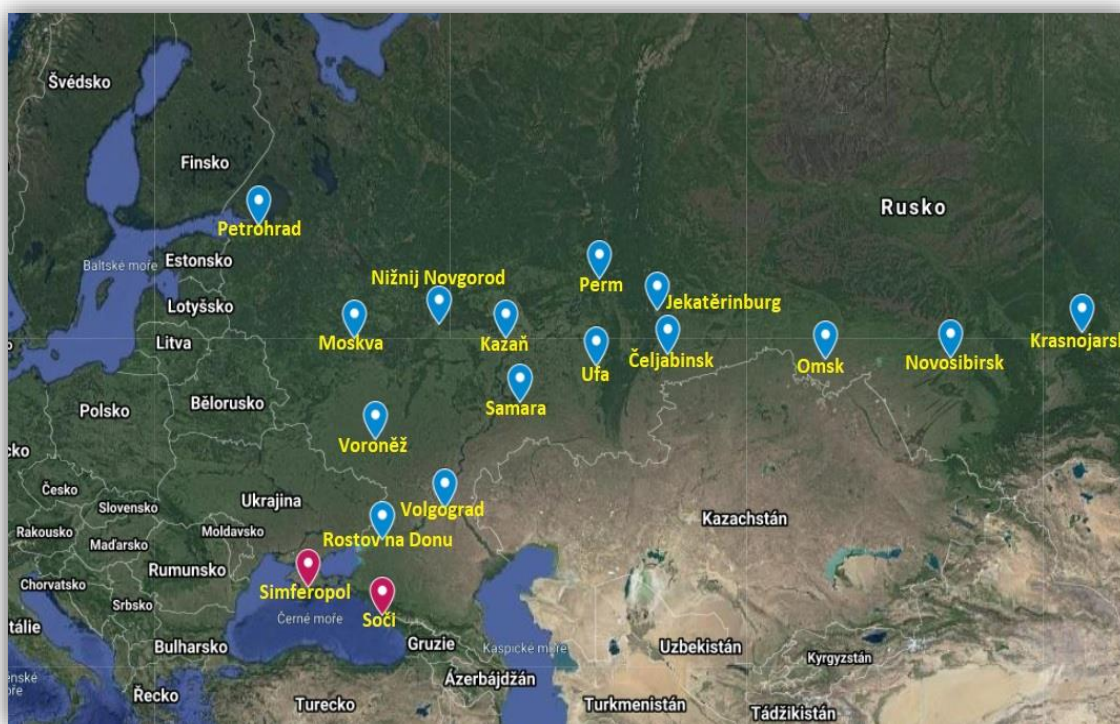
Ruská hromadná ubytovací zařízení ale stále ubytovávají více občanů Ruska než cizinců, kteří cestují zejména pracovně nebo volí pro svou dovolenou domácí trh cestovního ruchu, a to především z finančních nebo politických důvodů. Průměrná délka pobytu v posledních letech klesá, ale stále zůstává na úrovni ± 4 přenocování.

Podle studie společnosti BoldData v roce 2019 bylo po celém světě 1 073 500 ubytování, z toho 402 933 jsou hotely s hvězdičkami. Tato consultingová firma oznámila, že v Rusku v tomto roce bylo 4 661 oficiálně hvězdičkových hotelů, z toho 5 * – bylo 158 hotelů, 4 * – 960 hotelů, 3 * – 2 485 hotelů, 2 * – 838 hotelů a 1 * – 220 hotelů (ATOR, online, 2019).

Hotelnictví v Rusku má velký potenciál pro rozvoj. Nyní zde existují hotely nejrůznějších úrovní. Většina z nich není o nic horší než ty nejlepší hotely světové úrovně, ale pouze 16,5 % ruských hromadných ubytovacích zařízení má certifikaci a svou „hvězdičku“. Hotelnictví se obecně v Rusku dosud plně nerozvinulo.

Pro informativní přehled dostupnosti a cen ubytovacích zařízení různých kategorií bylo vybráno všech 15 ruských měst, která mají nad jeden milion obyvatel a dvě známá ruská letoviska, kam nejčastěji cestují Rusové v rámci domácího cestovního ruchu – Simferopol (Krym) a Soči. Poloha na mapě těchto velkoměst je znázorněna na Obrázku 8.

Obrázek 8: Mapa ruských měst, která mají nad jeden mil. obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Pro vytvoření následující Tabulky 15 byla zvolena jedna z nejznámějších agentur pro on-line rezervaci ubytování – Booking.com. V Tabulce 15 je v každém řádku pod názvem města uveden celkový počet ubytovacích zařízení, který byl dostupný k rezervaci v konkrétní den a čas.

Vyhledávání nabídek probíhalo dne 20.9.2020 a zvolený datum případné cesty byl nastavený na víkend 26.9.2020–27.9.2020, tedy „last minute“ nabídku. Uvedená cena ubytovacích zařízení různých kategorií je určena pro jednu osobu na jednu noc pobytu. V závorce pod cenou je poznamenán přesný počet ubytovacích zařízení odpovídající kategorii v daném městě a v určeném termínu pobytu. Uvedené ceny jsou nejlevnější možnou variantou.

Tabulka 15: Ceny ubytovacích zařízení v ruských velkoměstech v termínu 26.9.2020-27.9.2020 nabízené prostřednictvím Booking.com

Kategorie ubytovacího zařízení⁶	5*	4*	3*	2*	1*	Nejnižší cena (hostel)
Město						
1.Moskva <i>Celkem: 2 455</i>	1 190 Kč (38)	656 Kč (192)	218 Kč (956)	149 Kč (99)	92 Kč (33)	54 Kč
2.Petrohrad <i>Celkem: 2 056</i>	1 332 Kč (23)	448 Kč (140)	376 Kč (879)	90 Kč (64)	149 Kč (5)	59 Kč
3.Novosibirsk <i>Celkem: 377</i>	2 069 Kč (1)	633 Kč (15)	537 Kč (163)	194 Kč (6)	-	90 Kč
4.Jekatěrinburg <i>Celkem: 490</i>	1 302 Kč (5)	746 Kč (22)	328 Kč (213)	194 Kč (19)	113 Kč (2)	75 Kč
5.Nižnij Novgorod <i>Celkem: 273</i>	1 688 Kč (2)	499 Kč (16)	333 Kč (109)	212 Kč (12)	118 Kč (1)	118 Kč
6.Kazaň <i>Celkem: 385</i>	1 498 Kč (3)	953 Kč (24)	517 Kč (123)	151 Kč (12)	218 Kč (4)	91 Kč
7.Čeljabinsk <i>Celkem: 254</i>	2 012 Kč (1)	694 Kč (21)	531 Kč (118)	454 Kč (1)	125 Kč (3)	91 Kč
8.Omsk <i>Celkem: 326</i>	-	1 164 Kč (2)	496 Kč (60)	403 Kč (1)	363 Kč (1)	90 Kč

⁶ Každá kategorie ubytovacích zařízení 1* až 5* zahrnuje: certifikovaná ubytovací zařízení, která oficiálně obdržela „hvězdičku“; ubytování v soukromí (apartmány, chalupy, domy apod.), kterým byla přidělena „hvězdička“ společnosti Booking.com na základě úrovně kvality, a která vychází z faktorů jako jsou zařízení, velikost, lokalita a služby; ubytovací zařízení, jejichž klasifikace vychází z uvážení samotného ubytování a je založena na tom, jak ubytování odpovídá standardům cestovního průmyslu týkajícím se ceny, zařízení a nabízených služeb.

9.Samara <i>Celkem: 294</i>	1 150 Kč (2)	393 Kč (9)	151 Kč (107)	257 Kč (11)	386 Kč (4)	61 Kč
10.Rostov na Donu <i>Celkem: 476</i>	1 513 Kč (3)	605 Kč (31)	469 Kč (210)	408 Kč (16)	635 Kč (3)	85 Kč
11.Ufa <i>Celkem: 318</i>	1 175 Kč (1)	944 Kč (15)	501 Kč (150)	746 Kč (2)	-	95 Kč
12.Krasnojarsk <i>Celkem: 245</i>	-	363 Kč (12)	666 Kč (97)	666 Kč (1)	-	98 Kč
13.Perm <i>Celkem: 179</i>	1 021 Kč (2)	605 Kč (7)	575 Kč (50)	604 Kč (3)	-	91 Kč
14.Voroněž <i>Celkem: 330</i>	1 204 Kč (3)	666 Kč (14)	303 Kč (163)	411 Kč (5)	-	76 Kč
15.Volgograd <i>Celkem: 253</i>	1 179 Kč (1)	418 Kč (11)	358 Kč (107)	179 Kč (10)	-	75 Kč
Soči <i>Celkem: 412</i>	9 488 Kč (3)	1 164 Kč (28)	567 Kč (132)	686 Kč (7)	746 Kč (2)	85 Kč
Simferopol (Krym) <i>Celkem: 76</i>	-	1 164 Kč (5)	7166 Kč (28)	522 Kč (4)	-	119 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Booking.com, 2020

Zajímavostí je, že byl Booking.com se sídlem v Amsterdamu nucen se připojit k sankcím proti Rusku kvůli anexi Krymu a znemožnil turistům rezervovat krymské hotely a vypnul všechny komentáře a hodnocení těchto ubytovacích zařízení na své webové stránce. Společnost se domnívá, že by ji jinak bylo možné obvinít z propagace cestovního ruchu na Krymu. Nyní, pokud by si někdo přál rezervovat ubytování na poloostrově, musí zaškrtnout políčko „Cestuji pracovně“.

Z analýzy ubytovacích zařízení v ruských velkoměstech vyplývá, že nejširší nabídku ubytování nabízí nejznámější hlavní města – Moskva (současné) a Petrohrad (bývalé). Z důvodu větší konkurence v těchto městech lze téměř nejlevněji rezervovat 5* hotely a zároveň i nejlevnější hostely, na rozdíl od ostatních měst, kde je nabídka výrazně chudší.

V ostatních městech je pozorována velmi malá nabídka 5* hotelů. Každé z uvedených měst (s výjimkou Moskvy a Petrohradu) nabízí pouze jednu až pět luxusních jednotek, a v Omsku, Krasnojarsku a Simferopolu 5* hotely v nabídce úplně chybí. Ve všech

městech je možnost ubytování v hostelu pro méně náročné turisty, ve kterém návštěvníci zaplatí většinou do 100 Kč za jednu noc svého pobytu.

V každém ze zkoumaných měst převládá nabídka 3* hotelů, ale zároveň je velký nedostatek 1*-2* ubytovacích zařízení, který neposkytuje příležitost přijímat hosty s omezenými finančními zdroji.

Očekávaně jedny z nejvyšších cen za ubytování (a to téměř ve všech kategoriích) jsou v letovisku Soči, kde hlavní cestovatelská sezona trvá až do poloviny října.

5.3 Stravovací služby

V cestovním ruchu je jídlo považováno za důležitý prvek zábavy a poznávání místní kultury. Národní kuchyně je součástí kultury lidí a má jasné charakteristické rysy. Jídlo různých národů, a dokonce i lokalit, je často velmi neobvyklé a zvláštní, proto je atraktivní pro turisty. Navíc je obecně uvítání hosta tradicí téměř všech národů.

Stravování je nedílnou součástí odvětví cestovního ruchu. Systém veřejného stravování v Rusku podle nejhlavnějších typů podniku lze rozdělit na:

- *restaurace* – podnik veřejného stravování se širokou škálou složitějších pokrmů, včetně zakázkových; v nabídce mohou být alkohol, tabák a cukrovinky; vyšší úroveň služeb v kombinaci s organizací rekreace;
- *bar* – podnik veřejného stravování s barovým pultem, kde se prodávají míchané, silné alkoholické, nízkoalkoholické a nealkoholické nápoje, občerstvení, dezerty, moučné cukrovinky a občas i pekařské výrobky;
- *kavárna* – podnik v jehož sortimentu jsou zejména nápoje, z nichž nutně je nabízeno několik druhů kávy; dále alkoholické nápoje, jako je rum, likér, koňak, které se přidávají i do kávy; nabídka zahrnuje teplé a studené nápoje, moučné a cukrářské výrobky, teplá jídla;
- *jídelna (rusky „Stolovaja“)* – podnik veřejného stravování nebo podnik zajišťující stravování sloužící určité skupině spotřebitelů, vyrábějící a prodávající pokrmy podle jídelního lístku, který se mění každý den v týdnu; tento druh podniku je nejpopulárnější mezi samotnými Rusy z důvodu přijatelnějších cen
- *a bistro* – podnik veřejného stravování s omezeným sortimentem pokrmů jednoduché přípravy z určitého druhu suroviny a určených pro rychlou obsluhu spotřebitelů.

V Tabulce 16 je poznamenán počet stravovacích zařízení a počet míst k sezení v těchto stravovacích zařízeních celkem v Rusku v rozmezí let 2015 a 2019. Tato čísla zveřejnil Rosstat, který se zabývá touto statistikou v Rusku. Za těchto pět let se počet stravovacích zařízení zvýšil téměř o 12 % (+ 9 390 jednotek) a počet míst k sezení – o necelých 6 % (tj. + 254 300 míst).

Obrat veřejného stravování s každým rokem také roste. V tomto ohledu se obrat ve zkoumaném 5-ti letém období zvýšil o více než 27 % (+ 357 287,0 mil. rublů).

Tabulka 16: Ukazatele stravovacích zařízení⁷ v Rusku v letech 2015-2019

Rok	Počet stravovacích zařízení	Počet míst k sezení celkem	Obrat veřejného stravování, mil. rublů
2015	78 661	4 306 200	1 308 127,40
2016	80 601	4 360 400	1 348 686,50
2017	82 429	4 388 000	1 434 589,10
2018	85 408	4 534 100	1 527 746,80
2019	88 051	4 560 500	1 665 414,40

Zdroj: vlastní zpracování podle Rosstat, online, 2020c

Údaje zveřejněné v Tabulce 16 jsou předloženy orgány místní samosprávy federálních okruhů Ruska. Informace jsou uvedeny bez údajů pro Petrohrad (údaje nejsou k dispozici kvůli zvláštnostem organizace místní samosprávy) a bez údajů pro město Sevastopol (údaje nejsou k dispozici kvůli nedokončenému procesu vytváření orgánů místní samosprávy).

Nejznámější ruské jídlo: 10 pokrmů, které by měl ochutnat každý turista.

Populární ruské jídlo zahrnuje tradiční ruské recepty a pokrmy z jiných slovanských států. Např. boršč je typický pro ukrajinskou kuchyni, ale je v nabídce v každé ruské restauraci. Níže v Tabulce 17 je zobrazeno 10 nejchutnějších pokrmů, které by měl ochutnat každý návštěvník Ruska s jejich průměrnou cenou za jednu porci v Moskvě na základě analýzy cen podle informačního portálu Zoon.ru.

⁷ Zahrnuje pouze restaurace, kavárny a bary

Tabulka 17: Nejznámější ruská jídla

<p>1. Boršč (rusky „борщ“) - druh polévky z červené řepy, která dodává boršči charakteristickou červenou barvu. Tradičně je boršč z hovězího nebo vepřového masa. <i>Průměrná cena: 290 rublů</i></p>	<p>Obrázek 9: Boršč</p> <p>Zdroj: Russia in translation, online, 2017</p>
<p>2. Pelmeni (rusky „пельмени“) – představuje směs hovězího, jehněčího a kuřecího mletého masa zabalenou v „obálce“ z nekvašeného těsta. Husté těsto se hněte s vejci, moukou a vodou. <i>Průměrná cena: 320 rublů</i></p>	<p>Obrázek 10: Pelmeni</p> <p>Zdroj: 1000.menu, online, 2020a</p>
<p>3. Choloděc (rusky „холодец“) – sulc, pokrm z zahuštěného ochlazením masového nebo rybího vývaru s kousky masa nebo ryby. <i>Průměrná cena: 280 rublů</i></p>	<p>Obrázek 11: Choloděc</p> <p>Zdroj: 1000.menu, online, 2020b</p>
<p>4. Sled' pod kožichem (rusky „селёдка под шубой“) – salát, jehož hlavní složkou je kořeněná slaná sled' , na kterou je ve vrstvách rozložena různá zelenina: cibule, brambory, mrkev a řepa. <i>Průměrná cena: 280 rublů</i></p>	<p>Obrázek 12: Sled' pod kožichem</p> <p>Zdroj: Chefmarket, online, 2019</p>

<p>5. Syrniki (rusky „сырники“) – tvarohové placky, smažené na pánvi na rozpáleném oleji. <i>Průměrná cena: 250 rublů</i></p>	<p style="text-align: center;">Obrázek 13: Syrniki</p> <p style="text-align: center;">Zdroj: Gastronom, online, 2020</p>
<p>6. Soljanka (rusky „солянка“) – polévka, připravena z masového, houbového nebo rybího vývaru. Do vývaru je třeba přidat kyselé-slané potraviny: okurky nebo houby, olivy, citron, lák. <i>Průměrná cena: 290 rublů</i></p>	<p style="text-align: center;">Obrázek 14: Soljanka</p> <p style="text-align: center;">Zdroj: Smachno, online, 2020</p>
<p>7. Okroška (rusky „окрошка“) - jedná se o studenou polévku z jemně nakrájené zeleniny, slaných zavařenin, masa nebo ryby. Před podáváním se zalije kvasem a přidá se lžice zakysané smetany. <i>Průměrná cena: 270 rublů</i></p>	<p style="text-align: center;">Obrázek 15: Okroška</p> <p style="text-align: center;">Zdroj: DeloVcusa, online, 2020</p>
<p>8. Pirohy (rusky „пирог“) - ruská kuchyně je nemyslitelná bez koláčů. Vatušky, kulebjaki, rasstegai, kurniki, sočniki – koláče a pirohy s různými náplněmi, otevřené i uzavřené, sladké, masové, rybí. <i>Průměrná cena: 70 rublů</i></p>	<p style="text-align: center;">Obrázek 16: Pirohy</p> <p style="text-align: center;">Zdroj: TripAdrisor, online, 2020</p>

<p>9. Hovězí Stroganov (rusky „Бефстроганов“) – připravuje se z jemně nasekaných kousků hovězího masa (tenké proužky) zalitých omáčkou z horké zakysané smetany. <i>Průměrná cena: 580 rublů</i></p>	<p>Obrázek 17: Hovězí Stroganov</p> <p>Zdroj: Gotovim, online, 2020</p>
<p>10. Šaslik (rusky „шашлык“) - kousky masa, zejména ze svíčkové nebo bederní části, nasazené na špízy a smažené nad ohněm nebo uhlím po dobu 10-15 minut. <i>Průměrná cena: 440 rublů</i></p>	<p>Obrázek 18: Šaslik</p> <p>Zdroj: Pinterest, online, 2020</p>

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

5.4 Dopravní služby

Letecká doprava

Letecká doprava v Rusku je jedním z hlavních typů přepravy osob, která hraje zvláště důležitou roli v dálkové osobní přepravě cestujících. V roce 2019 činil přepravní výkon v osobní letecké dopravě v Rusku 323 mld. osobokilometrů, což bylo skoro o 13 % více než v roce 2018 (286 mld. osobokilometrů). Celkově v roce 2019 ruské letecké společnosti přepravily 127 621 127 cestujících. Oproti předchozímu roku 2018 (kdy bylo přepraveno 115 239 353 osob) toto číslo vzrostlo o necelých 11 % (FAVT, online, 2020a).

K 1. srpnu 2020 je ve státním rejstříku letišť Ruské federace zaregistrováno 241 certifikovaných letišť, z toho 78 federálních a mezinárodních letišť. Počet cestujících obsluhovaných na ruských letištích v roce 2019 přesáhl 220 mil. lidí, což překročilo stejný ukazatel předchozího roku o téměř 14 mil. (v roce 2018 – 206,5 mil. cestujících) (FAVT, online, 2020b).

Největší ruská letiště z hlediska počtu odbavených cestujících v roce 2019 byla:

- Šeremetěvo (Moskva, 49,933 mil. osob);
- Domodědovo (Moskva, 28,300 mil. osob);
- Vnukovo (Moskva, 24,000 mil. osob);
- Pulkovo (Petrohrad, 19,600 mil. osob);
- Soči (Soči, 6,772 mil. osob);
- Tolmachevo (Novosibirsk, 6,747 mil. osob);
- Koltsovo (Jekatěrinburg, 6,363 mil. osob);
- Simferopol (Simferopol, 5,140 mil. osob) (FAVT, online, 2020b).

V roce 2019 bylo registrováno 109 komerčních leteckých společností v Rusku, ale pouze 35 z nich reálně působilo na trhu. Zároveň téměř 65 % z celkového počtu cestujících v roce 2019 přepravilo pět předních leteckých společností (Aeroflot, Sibir, Rossiya, Pobeda, Ural Airlines) a pouze 15 leteckých dopravců zajistilo celých 93% přepravených cestujících.

Objem letecké přepravy osob v roce 2019 u největších ruských leteckých společností:

- Aeroflot: 37,2 mil. cestujících (+ 4,1 % oproti 2018 – 35,8 mil. osob);
- Sibir (působí pod značkou S7): 14,0 mil. cestujících (+21,1 % oproti 2018 – 11,6 mil. osob);
- Rossiya⁸: 11,6 mil. cestujících (+ 3,7 % oproti 2018 – 11,1 mil. osob);
- Pobeda: 10,3 mil. cestujících (+ 43,2 % oproti 2018 – 7,2 mil. osob);
- Ural Airlines: 9,6 mil. cestujících (+ 6,8 % oproti 2018 – 9,0 mil. osob) (FAVT, online, 2020a).

Silniční doprava

V souladu se zákonem „O silnicích ...“⁹ (CNTD, online, 2020) jsou silnice podle významu a vlastnictví rozděleny v Rusku do následujících kategorií:

- federální silnice – seznam těchto silnic je schválen ruskou vládou, jsou ve vlastnictví Ruské federace;
- regionální a meziměstské silnice – kritéria pro zařazení silnic do této kategorie schvaluje subjekt Ruska (republiky, kraje, oblasti apod), jsou ve vlastnictví subjektů Ruska;

⁸ Aeroflot, Rossiya Airlines a Pobeda Airlines patří do skupiny Aeroflot Group

⁹ Tento federální zákon upravuje vztahy vznikající v souvislosti s užíváním silnic, a to i placeným způsobem. Zákon se vztahuje na všechny silnice v Ruské federaci bez ohledu na jejich formy vlastnictví a význam (CNTD, online, 2020).

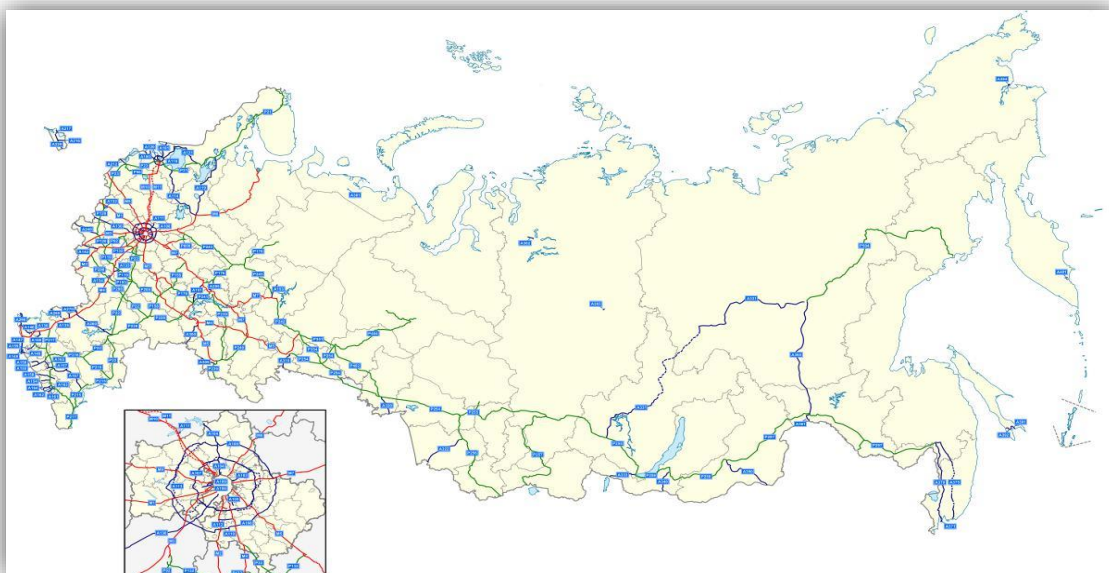
- místní silnice – silnice na hranicích osídlení (městské části), které nespádají do jiných kategorií, jsou ve vlastnictví měst;
- soukromé silnice – silnice ve vlastnictví fyzických a právnických osob.

Většina silnic v Rusku tvoří uzavřenou federální síť. Hustota sítě je v evropské části Ruska vyšší a klesá směrem na sever a východ. Hustota silnic v sibiřských a dalekovýchodních federálních okruzích je nejnižší. Mnoho silnic zde umístěných není připojeno k federální síti. Asi 10 % populace Ruska žije v regionech, kde není přístup k síti celoročně udržovaných silnic.

Konfigurace silniční sítě v evropské části země má tvar hvězdy: všechny hlavní silnice se od Moskvy rozcházejí paprsky (viz. Obrázek 19). Tato topologie sítě je výsledkem slabých horizontálních spojení mezi městy a regiony Ruska.

Celková délka ruské sítě veřejných silnic federálního, regionálního a místního významu odhaduje Rosavtodor na 1,53 mil. km (z toho tvoří dálnice 1 442 km), díky čemuž je Rusko na 5. místě mezi ostatními zeměmi světa podle délky veřejných silnic¹⁰. Podle Rosavtodora je délka federálních silnic 57,3 tis. km (Rosavtodor, online, 2020).

Obrázek 19: Mapa federálních silnic Ruska

Zdroj: Maps Russia, online, 2020

¹⁰ 1. USA – 64 285 009 km, 2. Indie – 5 603 293 km, 3. Čína – 4 859 500 km, 4. Brazílie – 1 751 868 km

Železniční doprava

Železniční doprava je jedním ze tří nejhlavnějších typů dopravy v Rusku, která hraje obzvláště důležitou roli v dálkové nákladní a osobní dopravě. Celá železniční síť v zemi je provozována státním monopolním podnikem „Russkie Železnye Dorigi“ (RŽD).

Celková délka ruských železnic činila v roce 2018 asi 86 613,4 km. Ruské železnice zauímají první místo na světě v délce elektrifikovaných tratí – kolem 44 tisíc km. Železniční doprava zaměstnává přibližně 1,3 mil. lidí, což jsou téměř 2 % z celkové populace Ruska v produktivním věku. Na konci roku 2016 přepravila ruská železniční doprava 1,325 mld. tun nákladu (o čtyři mil. tun méně než v roce předešlém). Osobní doprava se v roce 2016 zvýšila z 1,26 mld. lidí na 1,40 mld. lidí. Na trati Moskva – Petrohrad (délka trati – 645 km) byl také zaveden pravidelný vysokorychlostní provoz (nad 200 km/h) (TASS, online, 2017).

Legendární železnici, která láká více a více turistů, je *Transsibiřská magistrála*, která protíná celé Rusko od západu na východ. Jejím výchozím bodem je Moskva a konečným bodem je Vladivostok na Dálném východě, odkud není daleko do Číny, Koreje a Japonska. Transsibiřská magistrála je nejdelší železnicí na světě. Její délka z Moskvy do Vladivostoku činí 9 288,2 km. Vlak ujede tuto vzdálenost v závislosti na počtu zastávek od šesti do sedmi dnů a během této doby se na cestě změní sedm časových pásem.

Transsibiřská magistrála prochází nejzajímavějšími místy v Rusku. Na její cestě leží 87 měst, z nichž nejatraktivnější pro turisty, kromě Moskvy a Vladivostoku jsou: Jaroslavl, Jekatěrinburg, Novosibirsk a Irkutsk. Ceny jízdného se dost liší v závislosti na úrovni a komfortu vlaku a místa ve vlaku. Nejlevnější jízdenku lze pořídit již od 100 EUR, nejdražší pak vyjde i na šestinásobek (Russia.com, online, 2020).

Obrázek 20: Transsibiřská magistrála

Zdroj: Planisware Orchestra, online, 2017

5.5 Turistická informační centra

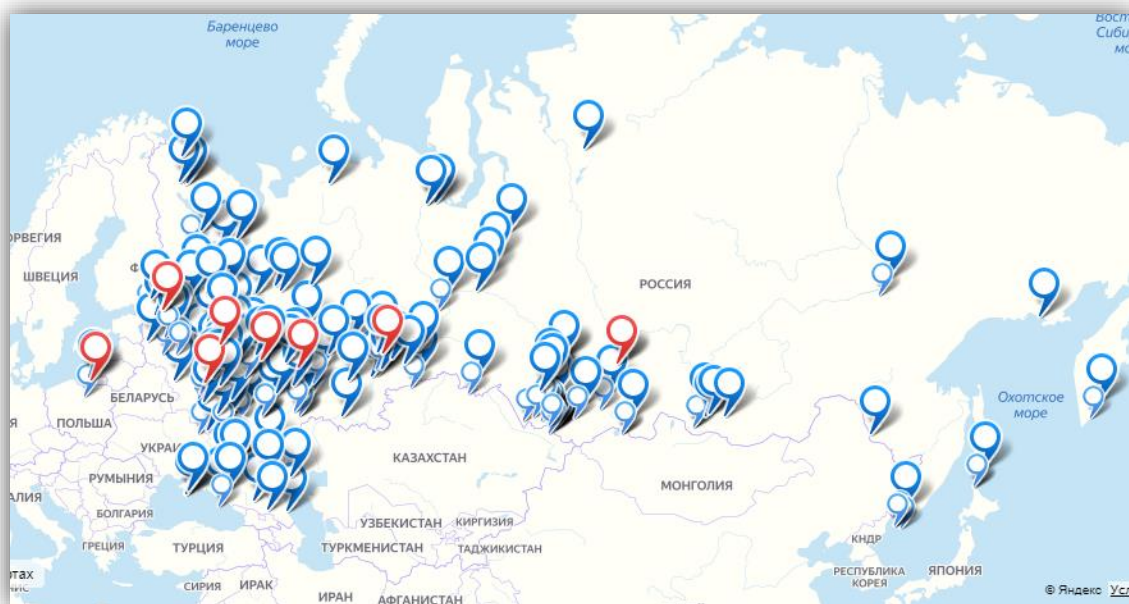
Síť turistických informačních center (TIC) v Ruské federaci se začala intenzivně rozvíjet v prvních letech 21. století. V roce 2007 se koncept turistického informačního centra poprvé promítl do federální legislativy jako důležitá součást odvětví cestovního ruchu. Tento systém je vyvíjen s podporou regionálních správ cestovního ruchu a v několika subjektech Ruské federace i s podporou zahraničních fondů.

V dubnu roku 2000 bylo v Petrohradě otevřeno první Turistické informační centrum jako jednotný informační a servisní systém pro turisty a obyvatele města.

K přilákání turistů přispívá také práce největšího turistického informačního centra v Moskvě s internetovým portálem v ruštině a angličtině. Podle dohod koordinační rady „Regiony Ruska – Moskevská dohoda“ se moskevský TIC stal reklamní, informační a poradenskou platformou pro propagaci různých turistických nabídek v 70 regionech Ruska.

Odborníci poznamenávají, že v posledních letech se informační podpora pro odvětví cestovního ruchu stala důležitou součástí produktu cestovního ruchu. Nyní po celém Rusku funguje více než sto turistických informačních center (viz. Obrázek 21). Rovněž byl vytvořen jednotný registr Turistických informačních center Ruska (Studme, online, 2020).

Образек 21: Мапа Туристических информаčních center Руска в роце 2020

Zdroj: NBCRS, online, 2020

6. Návrh výletu do Ruska po vlastní ose a turistické trase „Zlatý prsten Ruska“

„Zlatý prsten Ruska“ je pojem představující skupinu starodávných měst severovýchodního Ruska, kde se zachovaly jedinečné památky historie a kultury Ruska. Autorem tohoto termínu je novinář a spisovatel Jurij Bychkov, který v novinách „Sovětská kultura“ v roce 1967 publikoval sérii esejů o starodávných ruských městech pod hlavičkou „Zlatý prsten“.

Hlavními městy „Zlatého prstenu Ruska“ jsou města patřící do Moskevské, Jaroslavské, Tverské, Kostromské, Ivanovské a Vladimírské oblastí. Podle vžitých informačních zdrojů se jejich seznam skládá z osmi měst: *Vladimir, Suzdal, Ivanovo, Kostroma, Jaroslavl, Rostov Veliký, Pereslavl–Zalessky a Sergiev Posad*. Existují však i další zdroje, podle nichž „Zlatý prsten“ zahrnuje 12 měst – k výše uvedeným se přidávají města *Alexandrov, Yuryev-Polsky, Pljos a Uglič*. Tento seznam však lze označit za kontroverzní.

Dále bude navrhnout výlet do Ruska po vlastní ose a turistické trase, zahrnující návštěvu hlavních měst „Zlatého prstenu Ruska“. Tento výlet bude sestaven tak, aby co nejvíce seznámil turisty s historií Ruska, ale zároveň minimalizoval zbytečné náklady spojené například se službami zprostředkovatelů zájezdů. Úkolem bude vyvrátit tvrzení, že návštěva Ruska je náročná z hlediska nezbytných zařízení před cestou, samostatného plánování cesty, ale i z hlediska finančního.

Turistická trasa bude určena především cestovatelům dobrodružné povahy, kteří se nebojí vyrazit do Ruska po vlastní ose. Nabídka bude zaměřena zejména na osoby ve věku cca 20–50 let, kterým by nevadily častější přesuny z jednoho místa na druhé. Bude se jednat spíše o intenzivnější výlet – za menší počet dnů bude navštíveno poměrně dost ruských měst. Tento výlet by vyhovoval někomu, kdo nemá možnost zůstat v Rusku na delší dobu a důkladně ho procestovat, ale přesto by rád viděl ta nejzajímavější místa, která zosobňují Rusko. Cestující by měla zajímat především ruská historie a národní umění, protože itinerář bude zahrnovat návštěvy ruských kulturních památek pro lepší poznání a pochopení ruského národu. Ovládání ruštiny nebo angličtiny na komunikativní úrovni je v tomto případě nezbytností.

Předpokládaný termín cesty je: **17.6.2021 (čt) – 28.6.2021 (po)**. Konečná cena výletu zahrnující veškeré náklady spojené s cestou bude vypočítaná na konci itineráře pro skupinu čtyřech lidí (rodina nebo přátelé) a následně rozpočítána pro jednoho cestujícího. Ceny budou uvedeny v ruských rublech a přepočítány na české koruny (bude použit měnový kurz ze dne 30.9.2020: 1 CZK = 3,36 RUB).

Nezbytné doklady, které jsou potřeba obstarat před cestou do Ruska:

- Turistické vízum

Občané České republiky mohou požádat o ruské vízum na velvyslanectvích nebo konzulátech Ruské federace, které se nacházejí například v Praze, Brně nebo Karlových Varech. Vízum se vydává pro každou cestující osobu samostatně (s výjimkou dětí zapsaných v pasech rodičů) a platí pro návštěvu konkrétních měst a regionů po určitou dobu na základě pozvání nebo potvrzení o přijetí zahraničních turistů. Od 1. června 2007 je stanovena lhůta pro vydávání ruských víz pro občany EU – 10 kalendářních dnů. Konzulární poplatek za vízum je 1 020 Kč.¹¹ Žádost o vízum lze podat nejdříve tři měsíce před plánovanou cestou (MZV RF, online, 2020).

- Cestovní pojištění

Cestovní pojištění je nezbytnou součástí všech cest do Ruska. Bez této položky není možné získat vízum a ani do Ruska odcestovat. Na dnešním trhu je spousta nabídek cestovního pojištění s rozmanitým rozsahem pojistného plnění. Pro srovnání nabídek cestovního pojištění byl zvolen internetový portál epojisteni.cz, který nabízí velké množství variant pojistného.

Jako neoptimálnější varianta pro plánovaný zájezd bylo vybráno pojištění od AXA pojišťovny – *baliček Excellent*, který zahrnuje pojistné plnění léčebných výloh do 500 mil. Kč, pojištění odpovědnosti – 25 mil. Kč, úrazové pojištění – 1 mil. Kč a pojištění zavazadel – 40 tis. Kč, kdy cena pro skupinu čtyřech lidí vychází na 1 640 Kč.

¹¹ Rovněž je možné požádat o express vízum, které bude připraveno do třech pracovních dnů. Konzulární poplatek za zrychlené zpracování je 2 030 Kč.

6.1 Itinerář cesty

17.6.2021 (čt) – 1. den

12:50 – 16:35¹² – letadlo – přepravce Aeroflot / Praha – Moskva (Šeremetěvo);
17:15 – 18:08 – vlak Aero Express/ Šeremetěvo – Belorusskyj vokzal (vlakové nádraží);
18:15 – 18:23 – metro¹³/ hnědá linka „Kolcevaja“/ stanice „Belorusskaya“ – stanice „Kurskaya“;
18:30 – 18:40 – check-in v „Nice Hostel Kurskaya“;
18:50 – 22:00 – večeře v restauraci „Rogalik“, večerní procházka v okolí ubytování.

18.6.2021 (pá) – 2. den

08:00 – 09:10 – snídaně v restauraci ubytování „Nice Hostel Kurskaya“, check-out;
09:33 – 11:10 – elektrický vlak 728Г „Lastočka“/ Kurskyj vokzal (vlakové nádraží) – **Vladimir**;
11:15 – 11:27 – městský autobus č. 1/ zastávka Hotel Vladimir – zastávka Sobornaya – cesta do města;
11:30 – 13:00 – návštěva parku Kultury a Odpočinku „Lipki“, Chrámu svatého Dmitrije ze Soluně a Vladimiro–Suzdalského Muzea;
13:05 – 13:50 – návštěva Chrámu Zesnutí přesvaté Bohorodice a pomníku Knyazyu Vladimiru i Svyatitelyu Fedoru;
14:00 – 15:00 – oběd v restauraci „Panorama“;
15:00 – 16:00 – návštěva Zlaté brány (rusky Золотые Ворота);
16:15 – 17:15 – městský autobus č. 152/ zastávka Spasskaya – zastávka **Bogolyubovo**;
17:20 – 18:20 – návštěva Bogoljubského kláštera;
18:30 – 19:30 – návštěva Chrámu Pokrovu na Něrli;
19:40 – 20:00 – městský autobus 3S/18S/ zastávka Bogolyubovo – zastávka Sungir – cesta zpátky do Vladimiru a na ubytování;
20:10 – 20:20 – check-in v „Hotel Dobroye“;
20:30 – 21:30 – večeře v hotelové restauraci „Dobroye kafě“.

¹² Moskevský čas příletu

¹³ Intervaly metra v Moskvě jsou cca 90 vteřin

19.6.2021 (so) – 3. den

07:30 – 08:30 – snídaně v hotelové restauraci „Dobroye kafé“, check-out v hotelu;

08:30 – 09:20 – městský autobus č.152/ zastávka Sungir – zastávka Sportškola, cesta na autobusové nádraží Vladimira;

09:30 – 10:20 – meziměstský autobus/ autobusové nádraží Vladimir – autobusové nádraží

Suzdal;

11:00 – 11:40 – návštěva Spaso-Jevfimijůvo a Pokrovského klášteru;

12:10 – 13:00 – návštěva Muzea „Derevyannogo Zodchestva I Krest'yanskogo Byta“;

13:10 – 13:50 – návštěva Suzdalského Kremlu;

14:00 – 15:00 – oběd v restauraci „Russkaya Restoratsiya“;

15:30 – 16:30 – meziměstský autobus/ autobusové nádraží Suzdal – autobusové nádraží

Ivanovo;

16:30 – 19:00 – prohlídka centra města (dům – loď, hudební divadlo, Červený kostel, stan „Shchudrovskaya“ apod.);

19:00 – 19:20 – taxi/ centrum města Ivanovo – ubytování Traktir "Nizhegorodskyy";

19:20 – 19:30 – check-in v apartmánech: Traktir "Nizhegorodskyy";

19:40 – 20:40 – večere v restauraci ubytování Traktir "Nizhegorodskyy".

20.6.2020 (ne) – 4. den

07:15 – 08:15 – snídaně v restauraci ubytování „Traktir "Nizhegorodskyy", check-out;

08:15 – 08:30 – taxi/ ubytování Traktir "Nizhegorodskyy“ – autobusové nádraží Ivanovo;

09:05 – 11:40 – meziměstský autobus/ autobusové nádraží Ivanovo – autobusové nádraží

Kostroma;

11:50 – 12:28 – městský autobus č. 49/ zástavka „Avtovokzal“ – zastávka „ploschad' Mira“ – cesta z autobusového nádraží do centra města;

12:40 – 14:00 – návštěva Kostromského státního historického, architektonického a uměleckého muzea;

14:20 – 15:20 – oběd v restauraci „Syrovar“;

15:30 – 17:30 – procházka po starém městě (náměstí „Susaninskaya“, Muzeum přírody regionu Kostroma, budova regionálního loutkového divadla, Kostromský Kreml atd.);

17:30 – 18:04 – městský autobus č. 4/ zástavka „náměstí Susaninskaya“ – zástavka „Ipat'evskaya Sloboda“;

18:10 – 19:30 – prohlídka Ipatieva kláštera svaté Trojice za úsvitu a Kostromského architektonického, etnografického a krajinného muzea "Kostromská Sloboda";
19:30 – 20:00 – městský autobus č. 38/ zástavka „Ipat'evskaya Sloboda“ – zástavka „Yunykhtekhnikov“ – cesta na ubytování;
20:00 – 20:10 – check-in v „Business Hotel Kostroma“;
20:30 – 21:30 – pozdní večeře v restauraci „Staraya Pristan“.

21.6.2020 (po) – 5. den

08:00 – 09:00 – snídaně v restauraci ubytování „Business Hotel Kostroma“, check-out;
09:25 – 10:00 – městský autobus č. 38/ zástavka „BKLM“ – zástavka „Poliklinika“ – cesta na autobusové nádraží;
10:10 – 11:45 – meziměstský autobus/ autobusové nádraží Kostroma – autobusové nádraží **Jaroslavl**;
11:50 – 12:17 – městský autobus č. 5/ zastávka „Avtovokzal“ – zastávka „náměstí Bogoyavleniya“ – cesta do centra města;
12:30 – 14:00 – prohlídka Spaso–preobraženského kláštera;
14:00 – 15:00 – oběd v restauraci „Roga i Kopyta“;
15:30 – 17:30 – procházka po historickém centru města Jaroslavl, které je zapsáno do památek světového dědictví UNESCO stejně jako většina měst „Zlatého prstenu Ruska“ a nachází se zde „nulový kilometr Zlatého prstenu“;
17:30 – 18:00 – prohlídka „Soborné mešity Jaroslavl“;
18:00 – 18:35 – městský autobus č. 67/ zastávka „Mashpribor Závod“ – zastávka „Škola #50“ – cesta na ubytování;
18:40 – 18:50 – check-in v „Tveritsy Guest House“;
19:10 – 20:30 – večeře v kavárně „Babushkiny Pirozhki“.

22.6.2020 (út) – 6. den – odpočinkový

08:00 – 09:00 – snídaně v restauraci ubytování „Tveritsy Guest House“;
09:20 – 12:30 – odpočinek na rozsáhlé pláži v blízkosti ubytování;
13:00 – 13:40 – městský autobus č. 84/ zastávka „Kujbyševa“ – zastávka „náměstí Volkova“ – cesta do centra;
13:40 – 20:00 – volný program s přestávkami na oběd a večeři:

- oběd v restauraci „Kyvshin“;
- večeře v restauraci „Baget Pashtet i Zholty Pled“;

20:00 – 20:40 – městský autobus č. 84/ zastávka „náměstí Volkova“ – zastávka „Kujbyševa“
– cesta zpátky na ubytování.

23.6.2020 (st) – 7. den

06:45 – 07:45 – snídaně v restauraci ubytování „Tveritsy Guest House“, check-out;

07:45 – 08:30 – městský autobus č. 98/ zastávka „Škola #50“ – zastávka „Avtovokzal“ –
cesta na autobusové nádraží;

08:40 – 09:30 – meziměstský autobus/ autobusové nádraží Jaroslavl – autobusové nádraží
Rostov;

09:50 – 12:30 – komplexní prohlídka Rostovského Kremlu;

12:35 – 13:35 – oběd v restauraci „Alyosha Popovich“;

14:05 – 16:10 – meziměstský autobus/ autobusové nádraží Rostov – autobusové nádraží
Uglič (jezdí pouze jedenkrát denně);

16:20 – 19:00 – procházka v centru města, návštěva Ugličského Kremlu, Alekseevského
kláštera, Muzea vodní energie;

19:15 – 20:15 – večeře v restauraci „Brunch“;

20:35 – 20:45 – check-in v apartmánech „Terem Guest House“.

24.6.2020 (čt) – 8. den

06:30 – 07:10 – rychlá snídaně v restauraci ubytování „Terem Guest House“, check-out;

07:20 – 09:24 – meziměstský autobus/ autobusové nádraží Uglič – autobusové nádraží
Rostov (jezdí pouze jedenkrát denně);

09:50 – 14:00 – prohlídka turistických památek Rostova v centru města (např. Spaso-
Jakovlevský klášter, Muzeum rostovských obchodníků atd.);

14:10 – 15:10 – oběd v restauraci „Cafe Appetit“;

16:00 – 18:00 – návštěva Trinity-Sergius Varnického kláštera, procházka v okolí;

19:00 – 20:00 – večeře v restauraci „Shhuchiy Dvor“;

20:15 – 20:25 – check-in v ubytování „Tsarevna Lyagushka Hotel“.

25.6.2020 (pá) – 9. den

08:00 – 09:00 – snídaně v restauraci ubytování „Tsarevna Lyagushka Hotel“, check-out;

09:35 – 10:45 – meziměstský autobus/ autobusové nádraží Rostov – autobusové nádraží
Pereslavl-Zalesskyj;

10:50 – 11:00 – taxi/ autobusové nádraží Pereslavl-Zalesskyj – Muzeum „loď Petra I.“;

11:00 – 13:00 – prohlídka Muzea „lod' Petra I.“ a pomníku Petra I.;

13:00 – 13:10 – taxi/ Muzeum „lod' Petra I.“ – Fedorovský dámský klášter;

13:10 – 17:00 – procházka po městě: návštěva Fedovorského ženského a Spaso-preobraženského kláštera a Danilova mužského kláštera Nejsvětější Trojice se zastávkou na oběd v „Monpasie Cafe“;

17:00 – 17:15 – taxi/ centrum města Pereslavl – „Modrý kamen“;

17:15 – 19:00 – procházka na břehu Pleščejeva jezera: návštěvou známého „modrého kamene“ – po dešti se barva kamene mění ze šedé na modrou;

19:00 – 19:08 – taxi/ „Modrý kamen“ – hotel „Oskar“ – cesta na ubytování;

19:10 – 19:20 – check-in v hotelu „Oskar“;

19:30 – 20:30 – večeře v restauraci „Prima Pizzeria“.

26.6.2020 (so) – 10. den

09:00 – 10:00 – snídaně v restauraci ubytování „Oskar“, check-out;

10:00 – 12:00 – procházka po městě směrem k autobusovému nádraží;

12:15 – 13:23 – meziměstský autobus/ autobusové nádraží Pereslavl – Zalesskyj – autobusové nádraží *Sergiev Posad*;

13:30 – 14:00 – návštěva vyhlídky „Blinnaya Gora“ po cestě do centra města;

14:10 – 15:00 – prohlídka Trojicko-sergijevské lávry a okolí;

15:00 – 16:00 – pozdní oběd v restauraci „Pirosmani Cafe“;

16:00 – 19:00 – procházka po centru města: návštěva věže „Utočnaja“, muzejní rezervaci Sergieva Posada, muzejního komplexu „Konnyj dvor“ a další;

19:10 – 19:20 – check-in v ubytování „Center Hotel“;

19:30 – 20:30 – večeře v restauraci „Varenichnaya № 9“.

27.6.2020 (ne) – 11. den

09:00 – 10:00 – snídaně v restauraci ubytování „Center Hotel“, check-out;

10:00 – 10:10 – taxi/ ubytování „Center Hotel“ – Černigovská poustevna;

10:10 – 13:00 – návštěva Černigovské poustevny a okolí;

13:00 – 13:10 – taxi/ Černigovská poustevna – centrum města Sergiev Posad;

13:15 – 14:15 – oběd v restauraci „Baikal“;

14:38 – 16:11 – elektrický vlak/ vlakové nádraží Sergiev Posad – Jaroslavské vlakové nádraží Moskva;

16:15 – 16:22 – metro/ červená linka „1“/ stanice „Komsomolskaya“ – stanice „Ochotnyj rjad“;

16:30 – 22:00 – procházka po hlavním turistickém centru města: Rudé náměstí, Chrám Vasila Blaženého, Moskevský Kreml, Velké divadlo, Treťjakovská galerie atd. s večerí v restauraci „Cabinet“;

22:00 – 22:18 – metro/ červená linka „1“/ stanice „Ochotnyj riad“ – stanice „Bulvar Rokossovskogo“;

22:25 – 22:35 – check-in v ubytování „Formula za rulem“.

28.6.2020 (po) – 12. den

07:30 – 08:30 – snídaně v restauraci ubytování „Formula za rulem“, check-out;

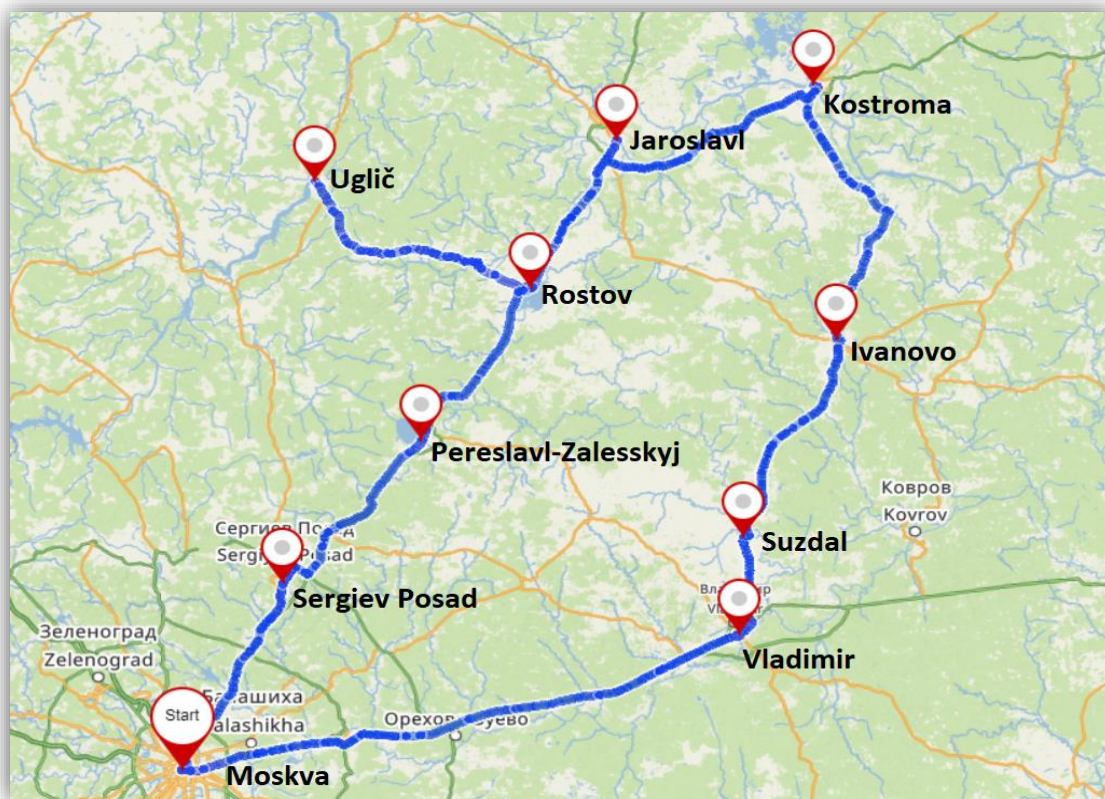
08:30 – 09:16 – metro/ červená linka „1“/ stanice „Bulvar Rokossovskogo“ – stanice „Biblioteka imeni Lenina“, přestup na metro/ modrá linka „4“/ stanice „Aleksandrovskij sad“ – stanice „Vystavočnaja“;

09:20 – 15:50 – pěší procházka po trase: „Moskva-City“ – Triumfální brána – „Poklonnaya“ hora – Novoděvičí klášter – stadion Lužniki – (jízda lanovkou „Lužniki“ – „Kosygina“) – Vrabčí hory – Lomonosovova univerzita (MGU) – cca 15 km s přestávkou na oběd v restauraci „Stolovaya Spekr“;

15:50 – 17:34 – metro/ červená linka „1“/ stanice „Universitet“ – stanice „Lubyanka“, přestup na metro/ fialová linka „7“/ stanice „Kuznetskij most“ – stanice „Planernaya“, přestup na autobus č. 948/ stanice „Planernaya“ – stanice „letišť Šeremetěvo“ – cesta na letiště;

19:15 – 21:05 – letadlo – přepravce Aeroflot / Moskva (Šeremetěvo) – Praha.

Obrázek 22: Zobrazení navržené trasy na mapě

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Na Obrázku 22 je zobrazena mapa, na které jsou označena hlavní města „Zlatého prstenu Ruska“, která jsou součástí navržené cesty. Modře označená linie spojuje tato starodávní ruská města, která graficky opravdu vytváří kruh (prsten).

Co se týče samotného itineráře, jak již bylo zmíněno, jedná se o intenzivnější trasu. Během 12 dnů by bylo navštíveno 11 ruských měst, což zhruba znamená návštěvu jednoho města denně.

Na ruské poměry se jedná o menší města (s výjimkou Moskvy), která mají umístěna nejhlavnější atrakce v širších centrech měst a památky jsou od sebe v docházkové vzdálenosti. Z tohoto důvodu by přesuny po městech byly převážně pešky nebo s použitím městské autobusové dopravy, příp. taxi. Přeprava mezi městy by téměř ve všech případech byla uskutečněna pomocí meziměstské autobusové dopravy.

6.2 Kalkulace výletu do Ruska podle naplánované trasy

Tabulka 18: Kalkulace výletu do Ruska (Moskva + Zlatý prsten Ruska)

Doprava				
<i>Druh dopravy</i>	<i>Den výletu</i>	<i>Úsek</i>	<i>Cena za skupinu (4 osoby)</i>	<i>Cena za 1 osobu</i>
letadlo Aeroflot	1.; 12.	Praha – Moskva – Praha	24 624 Kč	6 156 Kč
vlak Aero Express	1.	Šeremetěvo – Belorusskyj vokzal	356 Kč	89 Kč
moskevské metro	1.	Belorusskaya – Kurskaya	68 Kč	17 Kč
elektrický vlak	2.	Moskva – Vladimir	400 Kč	100 Kč
městský autobus č.1	2.	Hotel Vladimir – Sobornaya	28 Kč	7 Kč
městský autobus č.152	2.	Spasskaya – Bogolyubovo	28 Kč	7 Kč
městský autobus č.3S	2.	Bogolyubovo – Sungir	28 Kč	7 Kč
městský autobus č.152	3.	Sungir – Sportškola	28 Kč	7 Kč
meziměstský autobus	3.	Vladimir – Suzdal	136 Kč	34 Kč
meziměstský autobus	3.	Suzdal – Ivanovo	272 Kč	68 Kč
taxi	3.	Centrum Ivanovo – „Traktir“	36 Kč	9 Kč
taxi	4.	„Traktir“ – aut. nádraží Ivanovo	36 Kč	9 Kč
Meziměstský autobus	4.	Ivanovo – Kostroma	356 Kč	89 Kč
městský autobus č.49	4.	Avtovokzal – ploschad' Míra	24 Kč	6 Kč
městský autobus č.4	4.	Susaninskaya – Ipat'evskaya Sloboda	24 Kč	6 Kč
městský autobus č.38	4.	Ipat'evskaya Sl. – Yunykh tekhnikov	24 Kč	6 Kč
městský autobus č.38	5.	BKLM – Poliklinika	24 Kč	6 Kč
meziměstský autobus	5.	Kostroma – Jaroslavl	344 Kč	86 Kč
městský autobus č.5	5.	Avtovokzal – nám. Bogoyavleniya	32 Kč	8 Kč
městský autobus č.67	5.	Mashpribor Závod – Škola #50	32 Kč	8 Kč
městský autobus č.84	6.	Kujbyševa – náměstí Volkova	32 Kč	8 Kč
městský autobus č.84	6.	Náměstí Volkova – Kujbyševa	32 Kč	8 Kč
městský autobus č.98	7.	Škola #50 - Avtovokzal	32 Kč	8 Kč
meziměstský autobus	7.	Jaroslavl – Rostov	252 Kč	63 Kč

meziměstský autobus	7.	Rostov – Uglič	320 Kč	80 Kč	
meziměstský autobus	8.	Uglič – Rostov	320 Kč	80 Kč	
meziměstský autobus	9.	Rostov – Pereslavl-Zalesskyj	232 Kč	58 Kč	
taxi	9.	aut. nádraží – muzeum „loď Petra I“	32 Kč	8 Kč	
taxi	9.	muzeum „loď Petra I“ – Fedorov. klášter	32 Kč	8 Kč	
taxi	9.	centrum – „Modrý kameň“	44 Kč	11 Kč	
taxi	9.	„Modrý kameň“ – hotel „Oskar“	30 Kč	7,5 Kč	
meziměstský autobus	10.	Pereslavl-Zalesskyj – Sergiev Posad	336 Kč	84 Kč	
taxi	11.	„Center Hotel“ – Černigovská poustevna	36 Kč	9 Kč	
taxi	11.	Černigovská poustevna – centrum	48 Kč	12 Kč	
elektrický vlak	11.	Sergiev Posad – Moskva	228 Kč	57 Kč	
moskevské metro	11.	Komsomolskaya – Ochotnyj rjad	68 Kč	17 Kč	
moskevské metro	11.	Ochotnyj rjad – Bulvar Rokossovskogo	68 Kč	17 Kč	
moskevské metro	12.	Bulvar Rokossovskogo – Vystavočnaja	68 Kč	17 Kč	
lanovka	12.	Lužniki – Kosygina	596 Kč	149 Kč	
moskevské metro	12.	Universitet – Planernaya	68 Kč	17 Kč	
městský autobus č.948	12.	Planernaya – letiště Šeremetěvo	68 Kč	17 Kč	
Celkem za dopravu:			29 842 Kč	7 460,5 Kč	
Ubytování¹⁴					
<i>Název ubytovacího zařízení</i>	<i>Den výletu</i>	<i>Adresa ubytování</i>	<i>Typ pokoje</i>	<i>Cena za skupinu (4 osoby)</i>	<i>Cena za 1 osobu</i>
Nice Hostel Kurskaya	1.	ul. Zemlyanoi Val 38, 105064 Moskva	1x čtyřlůžkový pokoj	940 Kč	235 Kč
Hotel Dobroye	2.	ul. Dobroselskaya 217, 600032 Vladimir	1x čtyřlůžkový pokoj	881 Kč	220,25 Kč

¹⁴ Všechna zvolená ubytování mají snídaně v ceně

Traktir „Nizhegorodskyy“	3.	ul. Smirnova 105, 153034 Ivanovo	Celý apartmán	896 Kč	224 Kč
Business Hotel Kostroma	4.	ul. 1.Maya 24 A, 156961 Kostroma	1x dvoulůžkový pokoj Standard; 1x třílůžkový pokoj Comfort	1 639 Kč	409,75 Kč
Tveritsy Guest House	5.,6.	ul. Aviatorov 32, 150007 Jaroslavl	1x čtyřlůžkový pokoj	2 026 Kč	506,5 Kč
Terem Guest House	7.	ul. Graždanskaya 9, 152615 Uglič	1x soukromý apartmán	1 207 Kč	301,75 Kč
Tsarevna Lyagushka Hotel	8.	ul. Leninskaya 20, 152155 Rostov	1x rodinný pokoj	906 Kč	226,5 Kč
Hotel Oskar	9.	ul. Mayakovskogo 6, 152025 Pereslavl- Zal.	1x rodinný pokoj	1 087 Kč	271,75 Kč
Center Hotel	10.	ul. Krasn. Armii 158, 141310 Sergiev Posad	2x dvoulůžkový pokoj Economy	1 479 Kč	369,75 Kč
Formula za rulem	11.	ul. Podbelskogo 4 A, 107150 Moskva	1x čtyřlůžkový pokoj	697 Kč	174,25 Kč
Celkem za ubytování:				11 758 Kč	2 939,5 Kč
Stravování¹⁵					
<i>Název stravovacího zařízení</i>	<i>Den výletu</i>	<i>Adresa stravovacího zařízení</i>		<i>Cena za skupinu (4 osoby)</i>	<i>Cena za 1 osobu</i>

¹⁵ Průměrná cena obědů nebo večeře ve zvoleném podniku; vždy zahrnuje cenu za polévku + hlavní jídlo + nápoj

<i>Obědy</i>				
Panorama	2.	ul. Moskovskaya 44 B, 600000 Vladimir	1 400 Kč	350 Kč
Russkaya Restoratsiya	3.	ul. Kremlyovskaya 10 V, 601293 Suzdal	892 Kč	223 Kč
Syrovar	4.	ul. Sovetskaya 10, 156000 Kostroma	840 Kč	210 Kč
Roga i Kopyta	5.	ul. Pervomayskaya 59, 150000 Jaroslavl	832 Kč	208 Kč
Kyvshin	6.	ul. Pervomayskaya 53, 150000 Jaroslavl	412 Kč	103 Kč
Alyosha Popovich	7.	ul. Karla Marksa 1, 152151 Rostov	536 Kč	134 Kč
Cafe Appetit	8.	ul. Sobornaya 2, 152151 Rostov	452 Kč	113 Kč
Monpasie Cafe	9.	ul. Sovetskaya 10, 152020 Pereslavl-Zal.	588 Kč	147 Kč
Pirosmani Cafe	10.	ul. Kr.Armi 138/2, 141310 Sergiev Posad	404 Kč	101 Kč
Baikal	11.	ul. Rybnaya 18 A, 141300 Sergiev Posad	436 Kč	109 Kč
Stolovaya Spektr	12.	ul. Usacheva 35/4, 119048 Moskva	412 Kč	103 Kč
<i>Večere</i>				
Rogalik	1.	ul. Zemlyanoi Val 38-40, 105064 Moskva	468 Kč	117 Kč
Dobroye kafé	2.	ul. Dobroselskaya 217, 600032 Vladimir	560 Kč	140 Kč
Traktir Nizhegorodsky	3.	ul. Smirnova 105, 153034 Ivanovo	600 Kč	150 Kč
Staraya Pristan	4.	ul. 1. Maya 5, 156000 Kostroma	1 012 Kč	253 Kč
Babushkiny Pirozhki	5.	ul. Dachnaya 7, 150036 Jaroslavl	356 Kč	89 Kč
Baget Pashtet	6.	ul. Sobinova 41 B, 150000 Jaroslavl	740 Kč	185 Kč
Brunch	7.	ul. Yaroslavskaya 60/2, 152610 Uglič	712 Kč	178 Kč
Shhuchiy Dvor	8.	ul. Dostoevskogo 39, 152155 Rostov	572 Kč	143 Kč

Prima Pizzeria	9.	ul. Mayakovskogo 6, 152020 Pereslavl-Z.	548 Kč	137 Kč
Varenichnaya № 9	10.	ul. Karla Marksa 7, 141315 Sergiev Posad	612 Kč	153 Kč
Cabinet	11.	ul. Bol.Dmitrovka 2, 103009 Moskva	1 148 Kč	287 Kč
Celkem za stravování:			14 532 Kč	3 633 Kč
Vstupné¹⁶				
<i>Město návštěvy</i>	<i>Den výletu</i>	<i>Název atrakce</i>	<i>Cena za skupinu (4 osoby)</i>	<i>Cena za 1 osobu</i>
Vladimir	1.	Zlatá brána	180 Kč	45 Kč
Suzdal	2.	Spaso – Jevfimijůvo a Pokrovského klášter	476 Kč	119 Kč
Suzdal	2.	Muzeum „Derevyannogo Zodchestva I Krest'yanskogo Byta“	296 Kč	74 Kč
Suzdal	2.	Suzdalský Kreml	476 Kč	119 Kč
Kostroma	3.	Kostromský státní historické a umělecké muzeum	416 Kč	104 Kč
Kostroma	3.	Ipatiev klášter svaté Trojice a „Kostromská Sloboda“	120 Kč	30 Kč
Jaroslavl	4.	Spaso – preobraženský klášter	60 Kč	15 Kč
Rostov	5.	Rostovský Kreml	892 Kč	223 Kč
Uglič	5.	Ugličský Kreml	416 Kč	104 Kč
Pereslavl – Zalesskyj	7.	Muzeum „lod' Petra I“	240 Kč	60 Kč
Sergiev Posad	8.	Muzejní rezervace Sergieva Posada	180 Kč	45 Kč
Sergiev Posad	8.	Muzejní komplex „Konnyj dvor“	120 Kč	30 Kč
Moskva	9.	Treťjakovská galerie	596 Kč	149 Kč
Celkem za vstupné:			4 468 Kč	1 117 Kč
Ostatní náklady				
<i>Druh nákladu</i>			<i>Cena za skupinu (4 osoby)</i>	<i>Cena za 1 osobu</i>

¹⁶ Cena vstupného je vždy za dospělou osobu (tzn. celé vstupné, nikoli zvýhodněné)

Ruské vízum	4 080 Kč	1 020 Kč
Cestovní pojištění	1 640 Kč	410 Kč
Celkem za ostatní náklady:	5 720 Kč	1 430 Kč
Celkem za výlet:	66320 Kč	16580 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

V Tabulce 18 byla provedena kalkulace celého výletu rozepsaného v kapitole 5.1. Za 12 dnů by bylo uskutečněno 42 přesunů ve městech i mezi nimi s využitím různých dopravních prostředků, 11 přenocování v odlišných ubytovacích zařízeních, 22 stravování ve veřejných podnicích a 13 návštěv známých turistických atrakcí.

Vyhledávání ubytovacích zařízení v konkrétním termínu pro skupinu čtyřech lidí v určitých destinacích bylo provedeno prostřednictvím internetového portálu Booking.com. Všechna zvolená ubytování zahrnovala snídaně, jejichž cena byla započítána do celkových nákladů za jednu noc pobytu. Pro vyhledávání atraktivních památek a stravovacích zařízení ve městech byl využit turistický portál Tripadvisor.com. Na tomto portálu bylo možné dohledat menu s cenami konkrétních podniků a také i výši vstupného do zvolených památek. Cena za obědy a večere vždy zahrnuje polévku, hlavní jídlo a nápoj. Cena vstupného se uvádí za jednu dospělou osobu bez věkového rozlišení a zvýhodnění. Ceny jízdného v dopravních prostředcích byly dohledány pomocí Google.com a následně ověřeny na webových stránkách konkrétních dopravních společností.

Celkové náklady za navržený výlet vychází na 16 580 Kč pro jednu dospělou osobu, z toho největší výdaj tvoří doprava – 7 460,5 Kč, na druhém místě je stravování – 3 633 Kč, dále ubytování – 2 939,5 Kč, vízum + pojištění – 1 430 Kč a vstupné – 1 117 Kč.

6.3 Porovnání navrženého výletu do Ruska po vlastní ose a zájezdu s podobnou trasou, nabízeného českou cestovní kanceláří

Pro objektivní posouzení, zda je výhodnější letět do Ruska po vlastní ose nebo využít služeb cestovních kanceláří, je v následující Tabulce 19 porovnán navržený výlet se zájezdem od české cestovní kanceláře.

První je cesta po vlastní ose do Ruska vytvořená na základě navrženého itineráře v této diplomové práci a druhý je zájezd do Moskvy a „Zlatého prstenu Ruska“ od české CK Mayer, jehož program je nejvíce podobný navrženému itineráři. Na internetu lze dohledat

více nabídek od různých cestovních kanceláří, které pořádají zájezdy do této destinace, nejsou však aktuální, a proto nemohou být použity pro srovnání. Jedinou aktuální nabídkou je právě zájezd od CK Mayer s předpokládaným letním termínem 19.7.2021 – 25.7.2021 (viz. příloha č.1).

Tabulka 19: Porovnání navrženého výletu a zájezdu od české CK

Kritéria pro porovnání:	Navržený výlet po vlastní ose	Zájezd od CK Mayer
Počet dnů	12	7
Cena/os	16 580 Kč	25 490 Kč (nebo 31 820 Kč vč. všech příplatků)
Počet navštívených měst	11	5 ¹⁷
Zahrnuje:		
Zpáteční letenka	✓	✓
Transfery mezi městy	✓	✓
Ubytování	11 nocí	6 nocí
Stravování:		
Snídaně	✓	✓
Obědy	✓	✗
Večeře	✓	✗ (za příplatek 2 040 Kč)
Průvodce	✗	✓
Vstupné do památek „Zlatého prstenu“	✓	✓
Pojištění	✓	✗ (za příplatek 200 Kč)
Vízum	✓	✗ (za příplatek 1 990 Kč)

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

¹⁷ Moskva, Sergiev Posad, Jaroslavl, Suzdal, Vladimir

Prvním a důležitým rozdílem mezi těmito dvěma porovnávanými cestami je počet dnů strávených v Rusku. V navržené cestě po vlastní ose se tento počet dnů rovná 12 a při cestování s CK Mayer by se v cílové destinaci účastníci zdrželi o pět dnů méně. Také se liší i počet měst, který je v plánu navštívit: v prvním případě je 11 měst a ve druhém je to pouze pět. CK Mayer nabízí v ceně pouze snídaně, a v ceně navrženého vlastního výletu jsou započítané navíc obědy a večeře. Jediný rozdíl, v čem je navržená cesta znevýhodněna oproti zájezdu od CK Mayer, je absence průvodce.

Základní cena, za kterou CK Mayer nabízí svůj zájezd k zakoupení, je 25 490 Kč pro jednu dospělou osobu. Uvedená cena nezahrnuje pojištění, ruské vízum ani obědy a večeře. Tyto položky lze pořídit za příplatek. V případě dokoupení zmíněných položek se cena zájezdu od CK Mayer bude rovnat 29 720 Kč (nebo 31 820 Kč v případě dokoupení vstupného do Moskevského Kremlu, které ale není zahrnuté ani v navrženém itineráři, proto tato položka není předmětem porovnání), což je téměř o dvojnásobek vyšší než cena výletu při cestování po vlastní ose (16 580 Kč).

Je nutné podotknout, že cena navržené cesty pro jednu osobu není finální a jsou zde možnosti, jak ještě více ušetřit. Běžná cena zpátečních letenek, která byla použita pro kalkulaci, tvoří více než třetinu ceny celého výletu. Často letecké společnosti provádí akce a výprodeje svých letenek, většinou se jedná o „first minute“ nebo „last minute“ nabídky, kdy lze koupit zvýhodněné letenky s předstihem nebo naopak – na poslední chvíli. Další možností, jak ušetřit je využít jiné místo odletu (např. zpáteční letenka Vídeň – Moskva ve stejném termínu přímým letem s Austrian airlines je za 4 287 Kč, nebo přímým letem z Bratislavy do Moskvy a zpátky lze cestovat za 2 100 Kč s Pobeda Airlines) nebo zvolit let s přestupem, kde je možnost nakombinovat letenky za výhodnější ceny, ale prodlouží se tak celková doba letu. Nejlevnější možnosti v termínu 17.6.2021 – 28.6.2021 jsou letenky od letecké společnosti Lufthansa s odletem z Prahy, příletem do Moskvy a přestupem v německém Mnichově (2,5 h). Cena těchto letenek je 3 256 Kč, která je skoro o polovinu levnější než zvolený přímý let s Aeroflotem.

Další oblastí, kde lze minimalizovat náklady, je stravování. Při plánování výletu téměř ve všech případech byla zvolena stravovací zařízení nacházející se většinou v turistických centrech měst. Pokud by účastníci zájezdu volili stravovací zařízení mimo

centrum města nebo si připravovali vlastní jídlo s sebou z potravin zakoupených v supermarketech, pravděpodobně by výdaje na stravování taktéž klesly.

Poslední položkou, kterou je možné ovlivnit celkové výdaje na navrženou cestu, je vstupné do památek. Do kalkulace výletu byla zahrnuta návštěva veškerých možných památek a atrakcí v navštívených městech, ale ne každý turista potřebuje navštěvovat interiéry všech památek, mnozí chtějí vidět památky pouze zvenku. Proto tato složka kalkulací výletu po vlastní ose je velice variabilní a je založena na individuální potřebě cestujícího.

Z provedené analýzy lze konstatovat, že cestování do Ruska (konkrétně do Moskvy a „Zlatého prstenu Ruska“) je výhodnější po vlastní ose, nikoli při zakoupení hotového zájezdu od cestovní kanceláře. Při samostatném vycestování podle navržené trasy lze nejenom ušetřit zhruba polovinu nákladů, ale i například zdržet se déle na nějakém místě nebo upravit svůj plán podle vlastní potřeby. Jedinou nevýhodou oproti zájezdu od cestovní kanceláře je již zmíněná absence českého průvodce, což lze vyřešit zakoupením prohlídky zvolené památky s průvodcem v nabízených jazycích na místě.

7. Závěr

V současnosti je cestovní ruch jedním z nejvíce se rozvíjejících odvětví světové ekonomiky. Ve většině zemí je mezinárodní turismus nejdůležitějším zdrojem pro tvorbu hrubého domácího produktu, vytváření a zajišťování nových pracovních míst, a je základem devizových příjmů do státního rozpočtu.

Podle Světové organizace cestovního ruchu se mezinárodní turismus v roce 2019 týkal 1,461 mld. osob. Z analýzy časových řád, provedené v této práci, vyplývá, že se s každým rokem zájem o cestovní ruch zvyšuje a do cestování se zapojuje více osob. Na celkovém světovém HDP cestovní ruch v roce 2019 tvořil podíl 10,3 % a momentálně vytváří zhruba desetinu pracovních míst na světě (330 mil.).

Ruská federace, která má obrovské turistické a rekreační příležitosti, dnes hraje na světovém trhu turistických služeb ne příliš významnou roli, ačkoli stávající potenciál umožňuje přijímat velké množství zahraničních turistů. Podle ročenky za rok 2019, vydané WTTC, cestovní ruch v Rusku představuje 5 % HDP z celkové ekonomiky země a v turismu zde pracuje 5,6 % všech zaměstnaných osob (4 037,8 mil.). Mezi nejvíce navštěvovaná ruská města dlouhodobě patří Moskva, Petrohrad a Soči, ale nejčastěji do Ruska přizdí cizinci ze zemí bývalého postsovětského prostoru, zejména za účelem hledání práce nebo návštěvy příbuzných.

Táto práce umožnila získat celkový přehled o současném stavu cestovního ruchu v Rusku a také potřebnou informaci pro identifikaci problémů turistického odvětví v zemi. Turistický tok do země se v posledních letech příliš nezvýšil. Přesto, že byl zaznamenán mírný nárůst ubytovacích zařízení mezi lety 2015 a 2019, průměrný počet přenocování neustále klesá. Drtivá většina turistů používajících pro svůj nocleh ruská hromadná ubytovací zařízení jsou občané Ruska. V regionech chybí ubytovací zařízení vyšší kvality a kvalifikovaný personál. Nej hustší silniční a železniční síť převládá v západní (evropské) části Ruska. Pro stát není prioritou investovat do odvětví cestovního ruchu, a přesně z tohoto důvodu je rozvoj turismu v zemi pomalejší.

V posledních letech se většina lidí snaží cestovat po vlastní ose bez využití služeb zprostředkovatelů. Bohužel však volí za cíl své cesty často atraktivnější destinace než Rusko. Stává se to z toho důvodu, že je Ruská federace dlouhodobě považována ve světě jako

nebezpečná destinace pro cestování. V neposlední řadě zde hraje roli nedostatek informací o Rusku jako o turistické destinace a obtížnější získání víza.

Mezi hlavní doporučení ke zlepšení situace na trhu cestovního ruchu v Rusku patří:

- zavádění reklamních kampaní z důvodu zvýšení informovanosti zahraničních turistů o Ruské federaci;
- zlepšení celkové turistické infrastruktury v zemi (budování moderních zábavních center, ubytovacích a stravovacích zařízení apod.);
- školení osob pracujících v turismu pro zajištění kvalifikovaného personálu a zlepšení kvality služeb;
- získání potřebných investic do odvětví cestovního ruchu ze strany státu a soukromých investorů;
- zjednodušení vízového režimu pro zahraniční turisty.

Pro zlepšení celkového dojmu o Ruské federaci a zvýšení informovanosti o zemi byl v této práci navrhnout výlet do Ruska po vlastní ose, který by mohl zaujmout více cestovatelů a takto přispět k rozvoji cestovního ruchu v zemi. Účelem tohoto návrhu bylo vyvrátit tvrzení, že cestování do Ruska po vlastní ose je mnohem složitější a finančně náročnější než při použití služeb cestovních kanceláří, čehož se podařilo docílit. Navrhovaná trasa obsahuje návštěvu menších, ale přesto kulturně zajímavých a historicky důležitých měst, která v plné míře zosobňují Rusko.

8. Seznam použitých zdrojů

ALEXEEV, Alexandr, 2020. *Zeměpis Ruska: Příroda a obyvatelstvo*. Moskva: Drofa. ISBN 978-5-358-09586-1.

ATOR: Asociace cestovních kanceláří a agentur Ruska [online]. 2020 [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <https://www.atorus.ru/news/press-centre/new/50475.html>

ATOR: Asociace cestovních kanceláří a agentur Ruska [online]. 2019 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.atorus.ru/news/press-centre/new/46755.html>

BERÁNEK, Jaromír, 2013. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: Mag Consulting. ISBN 978-80-86724-46-1.

CBR: BANK OF RUSSIA. *Devizové rezervy Ruska* [online]. 2020a [cit. 2020-08-12]. Dostupné z: https://www.cbr.ru/hd_base/mrrf/mrrf_7d/?UniDbQuery.Posted=True&UniDbQuery.From=01.2015&UniDbQuery.To=01.2020

CBR: BANK OF RUSSIA. *External Sector Statistics* [online]. 2020b [cit. 2020-08-10]. Dostupné z: https://www.cbr.ru/eng/statistics/macro_itm/svs/

CNTD: Ruský elektronický zákoník. Zákon o silnicích v Ruské federaci [online]. 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <http://docs.cntd.ru/document/902070582>

ČUDNOVSKIY, Alexey, 2016. *Aktuální problémy rozvoje cestovního ruchu v Rusku*. Moskva: Knorus. ISBN 978-5-406-03978-6.

DEDURIN, Gennadyj, 2018. *Dějiny: Celý školní kurz*. Moskva: Eksmo. ISBN 978-5-04-091121-9.

EEAS. *Delegation of the European Union to Russia* [online]. 2020 [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/delegations/russia_en

EMISS: Státní statistická služba. Klíčové ukazatele výkonnosti hromadných ubytovacích zařízení [online]. 2020 [cit. 2020-09-17]. Dostupné z: <https://fedstat.ru/indicator/31579>

ENCYCLOPEDIA BRITANNICA, Inc. *Russia* [online]. 2020 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Russia>

ENCYCLOPEDIA BRITANNICA, Inc. *Mongol empire* [online]. 2012a [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Mongol-empire>

- ENCYCLOPEDIA BRITANNICA, Inc.** *Russian Empire* [online]. 2012b [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Russian-Empire>
- ENCYCLOPEDIA BRITANNICA, Inc.** *Soviet Union* [online]. 2012c [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Soviet-Union>
- EVROPSKÝ PARLAMENT.** *EU – Rusko* [online]. 2020 [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/177/rusia>
- FAVT:** Federální agentura pro leteckou dopravu. *Přeprava cestujících* [online]. 2020a [cit. 2020-09-24]. Dostupné z: <https://favt.ru/dejatelnost-vozdushnye-perevozki-perevozki-passazhirov/>
- FAVT:** Federální agentura pro leteckou dopravu. *Objemy přepravy ruskými letišti* [online]. 2020b [cit. 2020-09-24]. Dostupné z: <https://favt.ru/dejatelnost-ajeroporty-i-ajerodromy-osnovnie-proizvodstvennie-pokazateli-aeroportov-obyom-perevoz/>
- FINANCE V PRAXI.** *Platební bilance a její struktura* [online]. 2018 [cit. 2020-08-10]. Dostupné z: <https://www.financevpraxi.cz/makroekonomie-platebni-bilance>
- FINMARKET.** *Stav běžného účtu Ruska v roce 2019* [online]. 2020 [cit. 2020-08-10]. Dostupné z: <http://www.finmarket.ru/news/5152980>
- FREEMANPEDIA.** *Kievan Rus* [online]. 2020 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: <https://www.freeman-pedia.com/kievanrus>
- GOELDNER, Charles R. a J. R. Brent RITCHIE,** 2014. *Cestovní ruch: principy, příklady, trendy*. Brno: BizBooks. ISBN 978-80-251-2595-3.
- HESKOVÁ, Marie,** 2011. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 2., upr. vyd. Praha: Fortuna. ISBN 978-80-7373-107-6.
- HISTORY OF RUSSIA.** *Nové časy – Ruská federace* [online]. 2019 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://history.com.ru/istoriya-rossii-kratko#i-5>
- HOTELIER.PRO.** *Rosstat: ubytovací zařízení v roce 2016*. [online]. 2017 [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <https://hotelier.pro/tourizm/item/2944-rosstat/>
- KAJZAR, Patrik,** 2018. *Mezinárodní cestovní ruch: distanční studijní text*. Karviná: Slezská univerzita, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné. ISBN 978-80-7510-299-7.

- KOTÍKOVÁ, Halina**, 2013. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4603-6.
- KREJČÍ, Oskar**, 2017. *Geopolitika Ruska*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-906594-9-0.
- LINDEROVÁ, Ivica**, 2015. *Cestovní ruch: teoretická a právní východiska*. V Praze: Idea servis. ISBN 978-80-85970-86-9.
- LOCHMANNOVÁ, Alena**, 2015. *Cestovní ruch*. Prostějov: Computer Media. ISBN 978-80-7402-216-6.
- MAPS RUSSIA**. *Russian highway map* [online]. 2020 [cit. 2020-09-29]. Dostupné z: <https://maps-russia.com/russian-highway-map>
- MMR ČR: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR**. *Co je považováno za zájezd?* [online]. 2020 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/caste-dotazy/cestovni-ruch/co-je-povazovano-za-zajezd>
- MZV RF: Velvyslanectví Ruské federace v České republice**. *Vízum do Ruska* [online]. 2020 [cit. 2020-10-16]. Dostupné z: <https://czech.mid.ru/informacia-po-vizovym-voprosam>
- NATO**. *Vztahy s Ruskem* [online]. 2019 [cit. 2020-08-23]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/ru/natolive/topics_50090.htm
- NBCRS**. *Registr turistických informačních center Ruské federace* [online]. 2020 [cit. 2020-10-01]. Dostupné z: <http://www.nbcrs.org/tic/list/>
- PALATKOVÁ, Monika**, 2014. *Mezinárodní turismus: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, změny mezinárodního turismu v důsledku globálních změn, evropská integrace a mezinárodní turismus*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4862-7.
- PALATKOVÁ, Monika**, 2011. *Mezinárodní cestovní ruch: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, význam turismu v mezinárodních ekonomických vztazích, evropská integrace a mezinárodní turismus*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3750-8.
- PLANISWARE ORCHESTRA**. *Project management inspiration from the Trans Siberian railway* [online]. 2017 [cit. 2020-09-29]. Dostupné z: <https://www.orchestra-ppm.com/en/2017/09/21/project-management-inspiration-from-the-trans-siberian-railway/>

- ROSAVTODOR:** Federální silniční agentura. *Délka federálních veřejných silnic* [online]. 2020 [cit. 2020-09-29]. Dostupné z: <https://rosavtodor.gov.ru/opendata/7717509757-dlinafeddor/view>
- ROSSTAT:** Federal State Statistic Service. *Unemployment in Russia* [online]. 2020a [cit. 2020-08-19]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/folder/210/document/13211>
- ROSSTAT:** Federal State Statistic Service. *Národní účty Ruska* [online]. 2020b [cit. 2020-08-10]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/accounts>
- ROSSTAT:** Federal State Statistic Service. *Maloobchod, veřejné služby, cestovní ruch* [online]. 2020c [cit. 2020-09-17]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/folder/23457>
- ROSSTAT:** Federal State Statistic Service. *Struktura HDP Ruska* [online]. 2019 [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: https://rosstat.gov.ru/bgd/regl/b12_39/isswww.exe/stg/04-04.htm
- RUSSIA.COM.** *Transsibiřská magistrála* [online]. 2020 [cit. 2020-09-29]. Dostupné z: <http://russia.com/ru/activity/транссибирская-магистраль/>
- SOLOVJEVA, Julia,** 2019. *Geografie Ruska. 1.* Moskva: AST. ISBN 978-5-17-116133-0.
- SPRAVOCHNIK.** *Rusko a mezinárodní organizace* [online]. 2019 [cit. 2020-08-21]. Dostupné z: https://spravochnik.ru/pravo_i_yurisprudenciya/mezhdunarodnoe_pravo/uchastie_rossiyskoy_federacii_v_mezhdunarodnyh_organizacijah/
- STATDATA.** *Obyvatelstvo Ruska* [online]. 2020 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <http://www.statdata.ru/russia>
- STATISTA.** *Unemployment in Russia* [online]. 2019 [cit. 2020-08-19]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/263712/unemployment-in-russia/>
- STUDME.ORG.** *Historie cestovního ruchu a pohostinství* [online]. 2020 [cit. 2020-10-01]. Dostupné z: https://studme.org/335398/turizm/turistsko_informatsionnye_tsentry_komponent_turistskoy_struktury_rossiyskoy_federatsii
- TASS:** Ruská státní zpravodajská agentura. *Historie ruských železnic. Dokumentace* [online]. 2017 [cit. 2020-09-30]. Dostupné z: <https://tass.ru/info/4718956>

- THE WORLD BANK.** *DataBank: World Development Indicators* [online]. 2020 [cit. 2020-11-17]. Dostupné z: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=ST.INT.ARVL&country=>
- THE WORLD BANK.** *DataBank: World Development Indicators* [online]. 2019 [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://databank.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD/1ff4a498/Popular-Indicators>
- TURSTAT.** *Nejnavštěvovanější města v Rusku 2019* [online]. 2019 [cit. 2020-09-11]. Dostupné z: <http://turstat.com/toptravelrussiacity2019>
- UNWTO.** *Glossary of Tourism terms* [online]. 2020a [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>
- UNWTO.** *World Tourism Barometer* [online]. 2020b, 5 [cit. 2020-02-08]. Dostupné z: https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-01/UNWTO_Barom20_01_January_excerpt_0.pdf
- UNWTO.** *International Tourism Highlights* [online]. 2019, 6 [cit. 2020-02-08]. ISSN 978-92-844-2115-2. Dostupné z: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152>
- VISASAM.RU.** *Hospodářství rozvojových zemí světa* [online]. 2019 [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <https://visasam.ru/emigration/vybor/ekonomika-stran-mira-2.html#i-2>
- VOLOBUEV, Oleg,** Varerij KLOKOV a Alexandr MOROZOV, 2020. *Ruská historie: Začátek XX – začátek XXI století.* Moskva: Drofa. ISBN 978-5-358-22685-2.
- VYDRA, Zbyněk a kol.,** 2017. *Dějiny Ruska.* Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-324-2.
- WORLD ECONOMIC FORUM,** 2019. *The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019: Travel and Tourism at a Tipping Point* [online]. [cit. 2020-09-11]. ISBN 978-2-940631-01-8. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2019.pdf
- WORLD TRAVEL GUIDE.** *Russia Travel Guide: About Russia* [online]. 2020 [cit. 2020-11-22]. Dostupné z: <https://www.worldtravelguide.net/guides/europe/russia/>
- WTTC:** The World Travel & Tourism Council. *Economic Impact Reports* [online]. 2020a [cit. 2020-02-10]. Dostupné z: <https://wtcc.org/Research/Economic-Impact>

WTTC: The World Travel & Tourism Council. *Russian Federation* [online]. 2020b [cit. 2020-09-11]. Dostupné z:

file:///C:/Users/an075677/Downloads/RussianFederation2020_.pdf

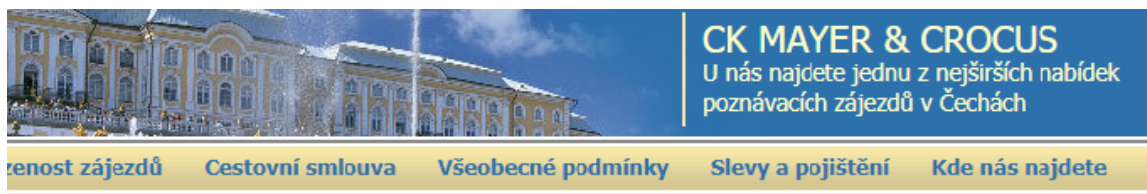
WTTC: The World Travel & Tourism Council. *The importance of Travel & Tourism* [online]. 2019 [cit. 2020-02-10]. Dostupné z:

file:///C:/Users/an075677/Downloads/EIR_2020_Importance_of_Travel_and_Tourism_Infographic.pdf

ZNANIJA. *Moskevské knížectví* [online]. 2016 [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <https://znanija.com/task/17433804>

9. Přílohy

Příloha 1. Zájezd „Moskva a zlatý prsten Ruska“ od CK Mayer dostupný na <https://www.ckmayer.cz/zajezdy/489403-moskva-a-zlaty-prsten-ruska.html>

[Poznávací zájezdy](#) > [Rusko](#) > [Zájezd č. 213](#)

Moskva a zlatý prsten Ruska - letecky

[další fotografie »](#)

Zájezd nám umožní důkladnější poznání hlavního města Ruska i mimo frekventované turistické trasy. Poznáme jeho architektonickou rozmanitost od starobylých památek, až po supermoderní stavby. Ve městech Zlatého kruhu zavítáme do míst, kde se začala psát historie Velké Rusi.

Zájezd provází PhDr. Tomáš Jeřábek

Program zájezdu

- 1. den (po):** Odlet z Prahy. Přilet do **MOSKVY**, transfer do hotelu, ubytování. Večerní procházka městem.
- 2. den (út):** **MOSKVA**, dopoledne návštěva moskevského Kremlu (UNESCO) - úchvatný soubor světských i náboženských staveb, chrámy Blagověščenský, Uspenský, Car – dělo a Car zvon, monumentální Chrámové náměstí s chrámem Zesnutí Bohorodičky – korunovační chrám carů, chrámem Zvěstování a chrámem Archanděla Michaela s náhrobky ruských knížat a carů. Návštěva Zbrojnice Kremlu – Oružejnaja palata, kde jsou uloženy poklady ruských carů a knížat, carské korunovační insignie. Návštěva unikátního Diamantového fondu s korunovačními klenoty Romanovců, oběma drahokamy, zlatými nugety a největšími diamanty světa. Odpoledne okružní jízda městem – Rudé náměstí, Kreml, Park vítězství s Muzeem Velké Vlastenecké Války, přírodní oáza Vrabčí hory se skokanským můstkem, universitou M. V. Lomonosova, ateliéry Mosfilmu nebo Palácem pionýrů, sportovní komplex Lužniki, Novoděvičí klášter, hlavní sídlo vlády Bílý dům, největší pravoslavný chrám Krista Spasitele nebo nejslavnější moskevské ulice Starý Arbat.
- 3. den (st):** **MOSKVA** - unikátní skanzen ruské architektury Kolomenskoje. K vidění je tu chrám Nanebevstoupení Páně – Bílý sloup (UNESCO) postavený na počest narození Ivana Hrozného nebo původní carský palác, dnes největší dřevěný palác na světě. Zjistíme, proč je moskevské metro považováno za světově nejkrásnější. Většina stanic je přímo podzemními paláci s impozantním interiérem zdobeným sklem, malbami a sochami. Zvláště pozoruhodnými jsou stanice Komsomolská, Kurská nebo Kyjevská. Prohlídka Novoděvičího kláštera (UNESCO), největšího klášterního komplexu Moskvy s velkolepou barokní zvonící a Chrám Smolenské ikony Bohorodičky. Volitelně návštěva Tret'jakovské galerie od roku 1856 sbírky nejslavnějších ruských umělců, popřípadě Puškinova muzea výtvarných umění. Jeho velkou atrakcí je Priamův poklad z trojských nálezů H. Schliemanna.
- 4. den (čt):** Pravoslavný „Vatikán“ SERGIJEV POSAD, je nejúchvatnějším místem Zlatého kruhu, představuje ruskou architekturu od 14. stol. Trojickosergijevský klášter (UNESCO) patří za nejvýznamnější klášter Ruska. Kostel sv. Jana Křtitele nad klášterními vraty, velkolepý barokní refektář s pozlaceným ikonostasem, chrám sv. Trojice s výzdobou od A. Rubljova a D. Černého, chrám Zesnutí Bohorodičky a hroby Godunovových. Odpoledne krátce navštívíme ROSTOV VELIKÝ, na břehu jezera Nero, doložený již v 7. stol. Svou pozornost zaměříme především na soubor staveb Rostovského kremlu se sousední zvonící s 15 zvony. Večer ubytování v hotelu ve městě JAROSLAVL.

5. den (pá): JAROSLAVL (UNESCO), město ve znamení medvěda, na soutoku Volhy a Kotorosl je jedním z nejstarších ruských měst. V 16. stol., kdy bylo z původně dřevěného města přestavěno, bylo i městem největším. Právě z této doby se zachovalo jeho historické jádro. Během prohlídky uvidíme náměstí Zjevení páně, pomník Jaroslava I. Moudrého, nejstarší stavbu – opevněný klášter Proměnění Páně, nebo refektář s kaplí Vzkříšení. Odpoledne město SUZDAL. Pítoreskní zelené lány s pasoucím se skotem hned v sousedství starobylých klášterů a Kremlu. Uvidíme Kreml, Chrám narození Panny Marie nebo zajímavé Muzeum dřevěné architektury. Večer se ubytujeme v hotelu ve městě VLADIMIR.

6. den (so): Jedno z nejstarších měst v Rusku VLADIMIR (UNESCO), od 12. stol. sídelní město Vladimírsko-suzdalského knížectví. Prohlídka, Uspenskij klášter s dochovanými freskami z 12. století, Zlatá vrata, součást Vladimírské pevnosti. Odpoledne odjezd, ubytování v hotelu v Moskvě.

7. den (ne): Ráno transfer na letiště, dopoledne přilet do Prahy.

Číslo záj.	Termín	D	Poznámka	Volná místa
213-01	19.7 - 25.7.2021	25 490,-		rezervovat » volno

Vysvětlivky

- **D:** Dospělí

Cena zahrnuje

- leteckou dopravu
- letištní taxy
- transfery z / na letiště
- okružní jízdu Moskvou a dopravu busem dle programu
- 6x ubytování v hotelu*** (2lůžk. pokoje s příslušenstvím)
- 6x snídaně
- průvodce
- pojištění léč. výloh a storna do 15 000 Kč
- veškeré vstupy ve městech Zlatého kruhu (mimo Moskvy) uvedené v programu

Fakultativně

- Vízum a povinné vízové centrum (příplatek: 1990 Kč)
- připojištění vyššího storna do 40 000 Kč (příplatek: 200 Kč)
- 1/1 pokoj povinný při nedoobsazení (příplatek: 3200 Kč)
- 6x večeře (příplatek: 2040 Kč)
- balíček vstupů Kreml (Kreml, Zbrojnice Kremlu a Diamantový fond, nutno objednat nejpozději měsíc před odletem) (příplatek: 2100 Kč)

10. Seznam obrázků

Obrázek 1: Příjmy na jeden příjezd.....	23
Obrázek 2: Kyjevská Rus	30
Obrázek 3: Mongolská říše	32
Obrázek 4: Moskevské knížectví do poloviny 15. století (červené ohrazení)	33
Obrázek 5: Ruské impérium	35
Obrázek 6: Sovětský svaz.....	36
Obrázek 7: Ruská federace 2020.....	37
Obrázek 8: Mapa ruských měst, která mají nad jeden mil. obyvatel	61
Obrázek 9: Boršč.....	66
Obrázek 10: Pelmeni	66
Obrázek 11: Choloděc	66
Obrázek 12: Sled' pod kožichem.....	66
Obrázek 13: Syrniki.....	67
Obrázek 14: Soljanka	67
Obrázek 15: Okroška.....	67
Obrázek 16: Pirohy.....	67
Obrázek 17: Hovězí Stroganov	68
Obrázek 18: Šašlik	68
Obrázek 19: Mapa federálních silnic Ruska	70
Obrázek 20: Transsibiřská magistrála	72
Obrázek 21: Mapa Turistických informačních center Ruska v roce 2020	73
Obrázek 22: Zobrazení navržené trasy na mapě	82

11. Seznam tabulek a grafů

Tabulky:

Tabulka 1: Členění cestovního ruchu	15
Tabulka 2: Mezinárodní příjezdy ve světě dle subregionů v letech 2017–2019.....	21
Tabulka 3: TOP–10 destinací pro rok 2018 podle příjezdů, příjmů a výdajů v mezinárodním cestovním ruchu	23
Tabulka 4: Podíl cestovního ruchu na světovém HDP i zaměstnanosti v subregionech.....	24
Tabulka 5: Mezivládní organizace cestovního ruchu.....	26
Tabulka 6: Časová pásma Ruska	40
Tabulka 7: Klimatické zóny Ruska	41
Tabulka 8: Žebříček zemí světa z hlediska výše HDP na obyvatele v roce 2019, (USD)	44
Tabulka 9: Platební bilance Ruska v letech 2015–2019, (mil. USD)	46
Tabulka 10: Míra nezaměstnanosti v Rusku v letech 2015-2019, (tis. osob).....	49
Tabulka 11: Členství Ruska v mezinárodních organizacích.....	50
Tabulka 12: Mezinárodní příjezdový cestovní ruch v Rusku v 2017-2019, tis.....	56
Tabulka 13: Výjezdový cestovní ruch v Rusku v 2017–2019, tis.	58
Tabulka 14: Klíčové ukazatele výkonnosti hromadných ubytovacích zařízení v Rusku v letech 2015–2019	59
Tabulka 15: Ceny ubytovacích zařízení v ruských velkoměstech v termínu 26.9.2020-27.9.2020 nabízené prostřednictvím Booking.com.....	62
Tabulka 16: Ukazatele stravovacích zařízení v Rusku v letech 2015-2019	65
Tabulka 17: Nejznámější ruská jídla	66
Tabulka 18: Kalkulace výletu do Ruska (Moskva + Zlatý prsten Ruska).....	83
Tabulka 19: Porovnání navrženého výletu a zájezdu od české CK	89

Grafy:

Graf 1: Příjmy z mezinárodního cestovního ruchu ve světových subregionech,.....	22
Graf 2: Největší světové ekonomiky podle nominálního HDP v roce 2019, (bil. USD)	42
Graf 3: Podíl sektorů ekonomiky na HDP Ruska v roce 2019, (%)	43
Graf 4: Meziroční změna reálného HDP Ruska v letech 2015–2019 (%).....	45
Graf 5: Devizové rezervy Ruska v 2016–2020, (mld. USD).....	47
Graf 6: Míra inflace Ruska v letech 2015–2019, (%)	48

12. Seznam použitých zkratk

- APEC** – Asijsko-pacifické hospodářské společenství;
- ATOR** – Asociace cestovních kanceláří a agentur Ruska;
- BRICS** – Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jižní Afrika;
- CBR** – Centrální banka Ruské federace;
- CK** – cestovní kancelář;
- CR** – cestovní ruch;
- CZK** – česká koruna;
- EAEU** – Eurasijská ekonomická unie;
- EEAS** – Evropská služba pro vnější činnost;
- EMISS** – Státní statistická služba Ruska;
- ETC** – European Travel Commission (Evropská komise cestovního ruchu);
- EU** – Evropská unie;
- FAVT** – Federální agentura pro leteckou dopravu Ruska;
- G20** – Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors;
- HDP** – hrubý domácí produkt;
- IBRD** – Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj;
- ICSID** – Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů;
- IDA** – Mezinárodní asociace pro rozvoj;
- IEC** – Mezinárodní elektrotechnická komise;
- IFC** – Mezinárodní finanční korporace;
- ILO** – Mezinárodní organizace práce;

IMF – International Monetary Fund (Mezinárodní měnový fond);
INF – Smlouvy o likvidaci raket středního a krátkého doletu;
ISO – Mezinárodní organizace pro normalizaci;
KSSS – Komunistická strana Sovětského svazu;
LGBT – zkratka pro **L**esby, **G**aye, **B**isexuály a **T**ransgender osoby;
MCR – mezinárodní cestovní ruch;
MIGA – Multilaterální agentura pro investiční záruky
MMR ČR – Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky;
MOV – Mezinárodní olympijský výbor;
MSK – moskevský čas;
MZV RF – ministerstvo zahraničních věcí Ruské federace;
NATO – Severoatlantická aliance;
NRC – Rada NATO – Rusko;
OAS – Organizace amerických států;
OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě;
OECD – Organization for Economic Co-operation and Development (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj);
OIC – Organizace islámské spolupráce;
OIM – Mezinárodní organizace pro migraci;
OSKB – Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti;
OSN – The United Nations (Organizace spojených národů);
PCA – dohoda o partnerství a spolupráci mezi Ruskem a EU;
RE – Rada Evropy;
RUB – ruský rubl;
SNS – Společenství nezávislých států;
SSSR – Svaz sovětských socialistických republik;
ŠOS – Šanghajská organizace pro spolupráci;
TASS – Ruská státní zpravodajská agentura;
TIC – turistický informační centrum;
UNCTAD – konference o obchodu a rozvoji;
UNEP – program OSN pro životní prostředí;
UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu);
UNWTO – World Tourism Organization (Světová organizace cestovního ruchu);

USD – americký dolar;

UTC – univerzální koordinovaný čas;

WB – The World Bank (Světová banka);

WTO – World Trade Organization (Světová obchodní organizace);

WTTC – The World Travel & Tourism Council (Světová rada pro cestovní ruch a turistiku).